

Szkolenia dla stażystów

Materiały szkoleniowe z zakresu
ochrony przyrody

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

MASZ PRAWO
DO OCHRONY PRZYRODY

Szkolenia dla stażystów

Materiały szkoleniowe z zakresu
ochrony przyrody

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

Projekt LIFE15 GIE/PL/000758 pn. Masz prawo do skutecznej ochrony przyrody, finansowany ze środków Programu LIFE oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Spis treści

1. Ogólne informacje o projekcie	3
2. Organy ochrony przyrody i ich kompetencje	4
2.1. Ochrona przyrody	4
2.2. Organy w zakresie ochrony przyrody	5
3. Analiza przepisów dotyczących form ochrony przyrody	11
4. Analiza aktów prawnych dotyczących ochrony gatunkowej	44
5. Ochrona gatunkowa a wycinka drzew i krzewów	65
5.1. Analiza przepisów w zakresie zakazów obowiązujących w stosunku do gatunków chronionych..	65
5.2. Zezwolenie na wycinkę drzew oraz sytuacje, w których nie jest wymagane zezwolenie	67
5.3. Postępowanie w sytuacji, gdy drzewo jest siedliskiem gatunków chronionych	69
5.4. Instytucje do kontaktu w sprawie konsultacji przyrodniczych, dotyczących wycinki drzew	74
6. Proces wykrywczy w sprawach o przestępstwa przeciwko środowisku naturalnemu	75
7. Uprawnienia i zadania kontrolne Inspekcji Ochrony Środowiska	85
8. Dostęp do informacji publicznej i informacji o środowisku	123
8.1. Dostęp do informacji publicznej	123
8.2. Dostęp do informacji o środowisku i jego ochronie	137
8.3. Decyzja odmowna – wymogi formalne decyzji administracyjnej	147
9. Zadania realizowane w rdoś i obowiązki pracowników	150
10. Geoserwis	165
11. Parki Narodowe	173
10.1. Babiogórski Park Narodowy	173
10.2. Białowiecki Park Narodowy	174
10.3. Biebrzański Park Narodowy	176
10.4. Bieszczadzki Park Narodowy	178
10.5. Drawieński Park Narodowy	179
10.6. Gorczański Park Narodowy	182
10.7. Kampinoski Park Narodowy	184
10.8. Karkonoski Park Narodowy	187
10.9. Magurski Park Narodowy	189
10.10. Narwiański Park Narodowy	192
10.11. Ojcowski Park Narodowy	195
10.12. Park Narodowy Bory Tucholskie	198

10.13. Park Narodowy Gór Stołowych.....	200
10.14. Park Narodowy Ujścia Warty.....	202
10.15. Pieniński Park Narodowy	205
10.16. Poleski Park Narodowy	207
10.17. Roztoczański Park Narodowy.....	210
10.18. Słowiński Park Narodowy	212
10.19. Świętokrzyski Park Narodowy	214
10.20. Tatrzański Park Narodowy	216
10.21. Wielkopolski Park Narodowy	219
10.22. Wigierski Park Narodowy	221
10.23. Woliński Park Narodowy	224
12. Bibliografia.....	226

1. Ogólne informacje o projekcie

Celem projektu LIFE15 GIE/PL/000758 pn. *Masz prawo do skutecznej ochrony przyrody* jest podwyższenie poziomu świadomości i wiedzy organów zaangażowanych w prawne aspekty ochrony przyrody, poprawa koordynacji ich działań oraz ułatwienie egzekwowania prawa w zakresie ochrony przyrody.

Jednym z zadań projektu jest przeprowadzenie dwóch cykli *zielonych staży* w regionalnych dyrekcjach ochrony środowiska. Dotychczas zrealizowano I turę staży w okresie od 16 września do 16 grudnia 2019 r. Stażyści zostali zrekrutowani na obszarach swoich województw spośród osób bezrobotnych i zagrożonych na rynku pracy.

W ramach przeprowadzonego szkolenia w roku 2019 przygotowano do pracy w Regionalnych Dyrekcjach Ochrony Środowiska w Łodzi, Opolu, Bydgoszczy, Wrocławiu, Białymstoku, Olsztynie, Lublinie, Katowicach, Gorzowie Wielkopolskim, Szczecinie, Krakowie, Rzeszowie i Kielcach trzynastu stażystów.

Głównym celem szkolenia było przekazanie stażystom podstawowej wiedzy z zakresu prawnej ochrony przyrody, a także przygotowanie ich do wykonywania pracy w regionalnych dyrekcjach ochrony środowiska poprzez przedstawienie im m.in. kompetencji organów zajmujących się ochroną przyrody i obowiązków pracowników i stażystów rdoś.

Wśród zaproszonych prelegentów znaleźli się pracownicy Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Regionalnych Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gdańsku Olsztynie i Warszawie, Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, Kampinoskiego Parku Narodowego oraz Ptasiego Azylu.

Materiały szkoleniowe z zakresu ochrony przyrody, stanowiące treść niniejszej publikacji zostały opracowane na podstawie prezentacji wygłoszonych podczas szkolenia organizowanego w dnia 8 – 14 września 2019 r. w Sękocinie Starym oraz szkoleń realizowanych dla Policji i Prokuratury w latach 2018-19.

2. Organy ochrony przyrody i ich kompetencje

2.1. Ochrona przyrody

Ochrona przyrody, w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody, polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody:

- a) dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów,
- b) roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową,
- c) zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia,
- d) siedlisk przyrodniczych,
- e) siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów,
- f) tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt,
- g) krajobrazu,
- h) zieleni w miastach i wsiach,
- i) zadrzewień.

Celem ochrony przyrody jest:

- a) utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
- b) zachowanie różnorodności biologicznej,
- c) zachowanie dziedzictwa geologicznego i paleontologicznego,
- d) zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony,
- e) ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień,
- f) utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody,
- g) kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody.

Cele ochrony przyrody są realizowane przez:

- a) uwzględnianie wymagań ochrony przyrody w strategiach, programach, programach ochrony środowiska przyjmowanych przez organy jednostek samorządu terytorialnego, koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,

strategiach rozwoju województw, planach zagospodarowania przestrzennego województw, strategiach rozwoju gmin, studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej oraz w działalności gospodarczej i inwestycyjnej,

- b) obejmowanie zasobów, tworów i składników przyrody formami ochrony przyrody,
- c) opracowywanie i realizację ustaleń planów ochrony dla obszarów podlegających ochronie prawnej, programów ochrony gatunków, siedlisk i szlaków migracji gatunków chronionych,
- d) realizację programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z planem działań,
- e) prowadzenie działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej w dziedzinie ochrony przyrody,
- f) prowadzenie badań naukowych nad problemami związanymi z ochroną przyrody.

2.2. Organy w zakresie ochrony przyrody

Obowiązki organów

Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 55 z późn.zm) obowiązkiem organów:

- a) administracji publicznej, osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych oraz osób fizycznych jest dbałość o przyrodę będącą dziedzictwem i bogactwem narodowym,
- b) administracji publicznej są obowiązane do zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony przyrody,
- c) administracji publicznej, instytucji naukowych i oświatowych, a także publicznych środków masowego przekazu jest prowadzenie działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej w dziedzinie ochrony przyrody.

Organami w zakresie ochrony przyrody są:

- a) minister właściwy do spraw środowiska,
- b) Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska,
- c) wojewoda,
- d) regionalny dyrektor ochrony środowiska,

- e) marszałek województwa,
- f) dyrektor parku narodowego,
- g) starosta,
- h) wójt, burmistrz albo prezydent miasta.

Organami opiniodawczo-doradczymi w zakresie ochrony przyrody są:

- a) Państwowa Rada Ochrony Przyrody, działająca przy ministrze właściwym do spraw środowiska,
- b) regionalna rada ochrony przyrody, działająca przy regionalnym dyrektorze ochrony środowiska,
- c) rada naukowa parku narodowego, działająca przy dyrektorze parku narodowego,
- d) rada parku krajobrazowego lub rada zespołu parków krajobrazowych, działająca przy dyrektorze parku krajobrazowego lub dyrektorze zespołu parków krajobrazowych.

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska jest centralnym organem administracji rządowej i podlega ministrowi właściwemu do spraw środowiska.

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska wykonuje swoje zadania przy pomocy Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Ponadto pełni funkcję organu wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do regionalnych dyrektorów ochrony środowiska. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska może zwracać się do Państwowej Rady Ochrony Przyrody o wydanie opinii w sprawach z zakresu ochrony przyrody należących do jego kompetencji.

Do zadań Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska należy:

- a) współdziałanie w realizacji polityki ochrony środowiska w zakresie ochrony przyrody i kontroli procesu inwestycyjnego,
- b) kontrola odpowiedzialności za zapobieganie szkodom w środowisku i naprawę szkód w środowisku,
- c) gromadzenie danych i sporządzanie informacji o sieci Natura 2000 i innych obszarach chronionych oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- d) współpraca z właściwymi organami ochrony środowiska innych państw i organizacjami międzynarodowymi oraz Komisją Europejską,

- e) współpraca z Głównym Konserwatorem Przyrody i Państwową Radą Ochrony Przyrody w sprawach ochrony przyrody,
- f) współpraca z organami jednostek samorządu terytorialnego w sprawach ocen oddziaływania na środowisko i ochrony przyrody,
- g) udział w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko,
- h) udział w postępowaniach w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko,
- i) wykonywanie zadań związanych z siecią Natura 2000, o których mowa w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- j) wykonywanie zadań związanych z udziałem organizacji w systemie ekozarządzania i audytu (EMAS) na zasadach i w zakresie określonych w ustawie z dnia 15 lipca 2011 r. o krajowym systemie ekozarządzania i audytu (EMAS),
- k) współpraca z organizacjami ekologicznymi,
- l) prowadzenie bazę danych o ocenach oddziaływania na środowisko.

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska jako organ II instancji:

Od postanowień dot. uzgodnienia projektów decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zażalenie przysługuje do GDOŚ-a. GDOŚ działa wówczas jako organ II instancji w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego.

Regionalny dyrektor ochrony środowiska jest organem administracji rządowej niezespalonej, właściwym do realizacji zadań na obszarze województwa i podlega Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska. Regionalny dyrektor ochrony środowiska wykonuje swoje zadania przy pomocy regionalnej dyrekcji ochrony środowiska, natomiast zadania w zakresie ochrony przyrody wykonuje przy pomocy regionalnego konserwatora przyrody, będącego zastępcą regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Regionalny dyrektor ochrony środowiska wykonuje swoje. Regionalny dyrektor ochrony środowiska może zwracać się do regionalnej rady ochrony przyrody o wydanie opinii w sprawach z zakresu ochrony przyrody należących do jego kompetencji.

Do zadań regionalnego dyrektora ochrony środowiska należy:

- a. udział w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko,
- b. przeprowadzanie ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko lub udział w tych ocenach,
- c. tworzenie i likwidacja form ochrony przyrody na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- d. ochrona i zarządzanie obszarami Natura 2000 i innymi formami ochrony przyrody, na zasadach i w zakresie określonych ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- e. wydawanie decyzji na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- f. przeprowadzanie postępowań i wykonywanie innych zadań, o których mowa w ustawie z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie,
- g. przekazywanie danych do bazy, o której mowa w art. 128,
- h. współpraca z organami jednostek samorządu terytorialnego w sprawach ocen oddziaływania na środowisko i ochrony przyrody,
- i. współpraca z organizacjami ekologicznymi,
- j. wykonywanie zadań, w tym wydawanie decyzji oraz zlecenia ekspertyz z zakresu gospodarki odpadami,
- k. Opiniowanie projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy.

Projekty studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej w części dotyczącej parku krajobrazowego i jego otuliny, wymagają uzgodnienia z właściwym miejscowo regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ustaleń tych planów, mogących mieć negatywny wpływ na ochronę przyrody parku krajobrazowego oraz obszaru chronionego krajobrazu.

Regionalny dyrektor ochrony środowiska dokonuje również uzgodnienia projektów decyzji o warunkach zabudowy oraz projektów decyzji o lokalizacji inwestycji celu

publicznego w odniesieniu do obszarów objętych ochroną na podstawie przepisów o ochronie przyrody z wyjątkiem parku narodowego i jego otuliny.

Regionalny dyrektor ochrony środowiska wydaje decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach w przypadku inwestycji:

- a) będących przedsięwzięciami mogącymi zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, takimi jak np.:
 - drogi,
 - linie kolejowe,
 - linie elektroenergetyczne,
 - instalacje do przesyłu ropy naftowej, produktów naftowych, substancji chemicznych lub gazów,
 - zbiorniki wodnych,
 - obiekty jądrowe,
 - składowisk odpadów promieniotwórczych,
- b) przedsięwzięć realizowanych na terenach zamkniętych,
- c) przedsięwzięć realizowanych na obszarach morskich, itp. (art. 75 ustawy OOS).

Regionalny dyrektor ochrony środowiska oraz Generalny dyrektor ochrony środowiska mają również kompetencje w zakresie dokonywania oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000.

Minister właściwy do spraw środowiska wykonuje zadania organu administracji rządowej w zakresie ochrony przyrody przy pomocy Głównego Konserwatora Przyrody, będącego sekretarzem lub podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym tego ministra. Zadania regionalnego dyrektora ochrony środowiska w zakresie ochrony przyrody na terenie parku narodowego wykonuje dyrektor tego parku.

Dyrektor parku narodowego oraz Minister Środowiska uzgadniają projekty decyzji o warunkach zabudowy oraz decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego dla terenów położonych w granicach parku narodowego oraz jego otuliny. Kompetencje pozostałych organów ochrony przyrody są w różnych ustawach, m.in. w ustawie o ochronie przyrody, ustawie OOS.

Zezwolenie na usunięcie drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości wydaje wójt, burmistrz albo prezydent miasta

Wójt, burmistrz albo prezydent miasta wymierza administracyjną karę pieniężną za:

- a) usunięcie drzewa lub krzewu bez wymaganego zezwolenia,
- b) usunięcie drzewa lub krzewu bez zgody posiadacza nieruchomości,
- c) zniszczenie drzewa lub krzewu,
- d) uszkodzenie drzewa spowodowane wykonywaniem prac w obrębie korony drzewa,
- e) usunięcie drzewa pomimo sprzeciwu organu,
- f) usunięcie drzewa bez dokonania ogłoszenia.

Nie są organami ochrony przyrody:

- a) Główny Konserwator Przyrody,
- b) regionalny konserwator przyrody,
- c) Państwowa Rada Ochrony Przyrody,
- d) regionalna rada ochrony przyrody,
- e) dyrektor parku krajobrazowego (zespołu parków).

3. Analiza przepisów dotyczących form ochrony przyrody

Według Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody określa organ tworzący daną formę ochrony przyrody oraz formę aktu prawnego, który ją tworzy:

- a) parki narodowe, Rada Ministrów w formie rozporządzenia,
- b) rezerваты przyrody, RDOŚ, w formie zarządzenia,
- c) parki krajobrazowe, sejmik województwa w formie uchwały,
- d) obszary chronionego krajobrazu, sejmik województwa w formie uchwały,
- e) obszary Natura2000, Minister Środowiska w formie rozporządzenia lub KE w formie decyzji,
- f) pomniki przyrody, RadaGminy w formie uchwały,
- g) stanowiska dokumentacyjne, RadaGminy w formie uchwały,
- h) użytki ekologiczne, RadaGminy w formie uchwały,
- i) zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, RadaGminy w formie uchwały,
- j) ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów, Minister Środowiska w formie rozporządzenia (zarządzenie rdoś na czas określony).

Właściwość w stosunku do form ochrony przyrody:

Forma ochrony przyrody	Organ chroniący
Park Narodowy	Dyrektor parku narodowego
rezerwat przyrody	Regionalny dyrektor ochrony środowiska
parki krajobrazowe	dyrektor parku krajobrazowego, marszałek województwa
<ul style="list-style-type: none"> •pomniki przyrody •stanowiska dokumentacyjne •użytki ekologiczne •zespoły przyrodniczo-krajobrazowe 	wójt, burmistrz, prezydent miasta

Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody podaje definicje i określa cele utworzenia danej formy ochrony przyrody:

Art.8. [Park narodowy]

1. Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.
2. Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów.

Art.13. [Rezerwaty przyrody]

1. Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.
2. Na obszarach graniczących z rezerwatem przyrody może być wyznaczona otulina.
3. Uznanie za rezerwat przyrody obszarów, o których mowa w ust. 1, następuje w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, które określa jego nazwę, położenie lub przebieg granicy i otulinę, jeżeli została wyznaczona, cele ochrony oraz rodzaj, typ i podtyp rezerwatu przyrody, a także sprawującego nadzór nad rezerwatem. Regionalny dyrektor ochrony środowiska, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, po zasięgnięciu opinii regionalnej rady ochrony przyrody, może zwiększyć obszar rezerwatu przyrody, zmienić cele ochrony, a w razie bezpowrotnej utraty wartości przyrodniczych, dla których rezerwat został powołany – zmniejszyć obszar rezerwatu przyrody albo zlikwidować rezerwat przyrody.

3a. Projekty studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania

przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, w części dotyczącej rezerwatu przyrody i jego otuliny, wymagają uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ustaleń tych planów, mogących mieć negatywny wpływ na cele ochrony rezerwatu przyrody.

3b. Projekty planów urządzenia lasu, uproszczonych planów urządzenia lasu i zadania z zakresu gospodarki leśnej, o których mowa w art. 19 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, w części dotyczącej otuliny rezerwatu przyrody wymagają uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ustaleń tych planów lub zadań, mogących mieć negatywny wpływ na ochronę przyrody rezerwatu przyrody.

3c. Uznanie, zmiana granic, zmiana celu ochrony lub likwidacja rezerwatu przyrody położonego na obszarze morskim wymagają uzgodnienia z dyrektorem właściwego urzędu morskiego w zakresie, w jakim wpływają na realizację zadań dyrektora urzędu morskiego.

3d. Uzgodnienia, o którym mowa w ust. 3c, dokonuje się w terminie 30 dni od dnia doręczenia wystąpienia o uzgodnienie. Niezajęcie stanowiska w tym terminie przez dyrektora właściwego urzędu morskiego jest równoznaczne z uzgodnieniem wnioskowanych spraw.

3e. W przypadku gdy obszar, o którym mowa w ust. 1, jest położony na obszarze morskim, właściwość miejscową regionalnego dyrektora ochrony środowiska, w części dotyczącej tego obszaru, ustala się wzdłuż wybrzeża na terenie danego województwa.

4. Regionalny dyrektor ochrony środowiska, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, może wprowadzić opłaty za wstęp na obszar rezerwatu przyrody, kierując się potrzebą ochrony przyrody.
5. Regionalny dyrektor ochrony środowiska ustala stawki opłat, o których mowa w ust. 4, przy czym opłata za jednorazowy wstęp do rezerwatu nie może przekraczać kwoty 6 zł waloryzowanej o prognozowany średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, przyjęty w ustawie budżetowej.
6. Opłaty, o których mowa w ust. 4, są przeznaczane na ochronę przyrody.

Art.16. [Parki krajobrazowe]

1. Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.
2. Na obszarach graniczących z parkiem krajobrazowym może być wyznaczona otulina.
3. Utworzenie parku krajobrazowego lub powiększenie jego obszaru następuje w drodze uchwały sejmiku województwa, która określa jego nazwę, obszar, przebieg granicy i otulinę, jeżeli została wyznaczona, szczególne cele ochrony oraz zakazy właściwe dla danego parku krajobrazowego lub jego części, wybrane spośród zakazów, o których mowa w art. 17 ust. 1, wynikające z potrzeb jego ochrony. Likwidacja lub zmniejszenie obszaru parku krajobrazowego następuje w drodze uchwały sejmiku województwa wyłącznie z powodu bezpowrotnej utraty wartości przyrodniczych, historycznych i kulturowych oraz walorów krajobrazowych na obszarach projektowanych do wyłączenia spod ochrony.

3a.Utworzenie parku krajobrazowego położonego na terenie więcej niż jednego województwa następuje w drodze podjęcia jednobrzmiącej uchwały właściwych sejmików województw.

4. Projekt uchwały sejmiku województwa w sprawie utworzenia, zmiany granic lub likwidacji parku krajobrazowego wymaga uzgodnienia z właściwą miejscowo radą gminy oraz właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

4a.Uzgodnień, o których mowa w ust. 4, dokonuje się w trybie art. 106 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, z zastrzeżeniem że brak przedstawienia stanowiska w terminie miesiąca od dnia otrzymania projektu uchwały, jest uważane za uzgodnienie projektu.

4b.Rada gminy może odmówić uzgodnienia projektu uchwały, o której mowa w ust. 3, wyłącznie w przypadku, gdy przyjęcie tej uchwały prowadziłoby do ograniczenia możliwości rozwojowych gminy wynikających z ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego lub miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w stopniu nieproporcjonalnym do wartości jakie park krajobrazowy ma chronić.

4c.Rada gminy nie może odmówić uzgodnienia projektu uchwały, o której mowa w ust. 3, w przypadku, gdy podjęcie tej uchwały jest konsekwencją rekomendacji dotyczącej utworzenia lub powiększenia obszaru parku krajobrazowego zawartej w

audycie krajobrazowym, o którym mowa w art. 38a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

4d. Utworzenie parku krajobrazowego lub powiększenie jego obszaru może nastąpić również na wniosek rady gminy, na obszarze której park krajobrazowy miałby być utworzony lub powiększony.

4e. Wniosek, o którym mowa w ust. 4d, rozpatrywany jest nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia otrzymania wniosku przez sejmik właściwego województwa.

5. Statut parku krajobrazowego lub zespołu parków krajobrazowych określający strukturę organizacyjną parku lub zespołu parków nadaje sejmik województwa w drodze uchwały.

5a. Statut parku krajobrazowego położonego na terenie więcej niż jednego województwa nadaje w drodze uchwały sejmik województwa, na którego obszarze działania znajduje się większa część parku, w porozumieniu z pozostałymi sejmikami województw.

6. Grunty rolne i leśne oraz inne nieruchomości znajdujące się w granicach parku krajobrazowego pozostawia się w gospodarczym wykorzystaniu.
7. Projekty studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej w części dotyczącej parku krajobrazowego i jego otuliny, wymagają uzgodnienia z właściwym miejscowo regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ustaleń tych planów, mogących mieć negatywny wpływ na ochronę przyrody parku krajobrazowego.

Art.23. [Obszary chronionego krajobrazu]

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Art.5, pkt 2b, 2c oraz art.25 pkt 1 i 2 [obszary Natura2000]:

obszar specjalnej ochrony ptaków, specjalny obszar ochrony siedlisk lub obszar mający znaczenie dla Wspólnoty, utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

Art.25.[Sieć obszarów Natura 2000]

1. Sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:
 - a. obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO), w których przedmiotami ochrony są gatunki ptaków z załącznika nr 1 Dyrektywy Ptasiej,
 - b. specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO), w których przedmiotami ochrony są typy siedlisk przyrodniczych z załącznika nr 1 Dyrektywy Siedliskowej i/lub gatunki roślin i/lub gatunki zwierząt z załącznika nr 2 Dyrektywy Siedliskowej,
 - c. obszary mające znaczenie dla Wspólnoty –są to de facto specjalne obszary ochrony siedlisk, które nie zostały jeszcze wyznaczone w drodze rozporządzenia Ministra Środowiska, funkcjonują na zasadach takich samych jak specjalne obszary ochrony siedlisk.
2. Obszar Natura 2000 może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-4 i 6-9.

<http://natura2000.gdos.gov.pl/>

Art. 27 [Projekt listy obszarów Natura 2000]

1. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska opracowuje projekt listy obszarów Natura 2000, zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej.
2. Projekt, o którym mowa w ust. 1, wymaga zasięgnięcia opinii właściwych miejscowo rad gmin. Niezłożenie opinii w terminie 30 dni od dnia otrzymania projektu uznaje się za brak uwag.
3. Minister właściwy do spraw środowiska, po uzyskaniu zgody Rady Ministrów, przekazuje Komisji Europejskiej:
 - 1) listę proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty,
 - 2) szacunek dotyczący współfinansowania przez Wspólnotę ochrony obszarów

- 3) wyznaczonych ze względu na typy siedlisk przyrodniczych oraz gatunki roślin i zwierząt o znaczeniu priorytetowym,
- 4) listę obszarów specjalnej ochrony ptaków.

Art. 27a. [Wyznaczenie, zmiana granic, likwidacja obszaru specjalnej ochrony ptaków lub specjalnego obszaru ochrony siedlisk. Nadzór nad obszarem Natura 2000]

Wyznaczenie obszaru specjalnej ochrony ptaków lub specjalnego obszaru ochrony siedlisk, zmiana jego granic lub likwidacja następuje w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa, ministrem właściwym do spraw rozwoju wsi, ministrem właściwym do spraw rybołówstwa i z ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej, w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw środowiska, które określa nazwę, położenie administracyjne, obszar i mapę obszaru, cel i przedmiot ochrony. Minister właściwy do spraw środowiska, wydając rozporządzenie, kieruje się stanem siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt oraz koniecznością zachowania szczególnie cennych lub zagrożonych składników różnorodności biologicznej.

Nadzór nad obszarem Natura 2000 lub proponowanym obszarem mającym znaczenie dla Wspólnoty, znajdującym się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, sprawuje właściwy regionalny dyrektor ochrony środowiska lub na obszarach morskich - dyrektor urzędu morskiego, z zastrzeżeniem art. 32 ust. 5.

Rdóś może wydać zezwolenie na działania mogące znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000 jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego i brak jest rozwiązań alternatywnych.

W przypadku siedlisk i gatunków priorytetowych ww. zezwolenie może być udzielone wyłącznie w celu:

- ochrony zdrowia i życia ludzi,
- zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego,
- uzyskania korzystnych następstw dla środowiska przyrodniczego,
- koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii KE

Dla każdego obszaru Natura 2000 opracowany został Standardowy Formularz Danych (SDF), który zawiera podstawowe informacje o danym obszarze. Podstawowe dane

o poszczególnych obszarach Natura 2000 dostępne są na stronie internetowej:
<http://natura2000.gdos.gov.pl/wyszukiwarka-n2k>

Funkcjonowanie sieci obszarów Natura 2000 nadzoruje Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, natomiast regionalni dyrektorzy ochrony środowiska koordynują działanie obszarów Natura 2000 na obszarze swojego działania

Art.40. [Pomniki przyrody]

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

Na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu.

Art.41. [Stanowiska dokumentacyjne]

Stanowiskami dokumentacyjnymi są niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Stanowiskami dokumentacyjnymi mogą być także miejsca występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt.

Art.42. [Użytki ekologiczne]

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej-naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnieskalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków

18

roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Art.43. [Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe]

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Instrumenty prawne do realizacji celów ochrony na obszarach chronionych

- Plany ochrony (parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe).
- Publicznoprawne nakazy i zakazy prawne (zakazy obowiązujące na terenie parków narodowych i rezerwatów przyrody - art. 15 ust. 1 uop, zakazy obowiązujące na terenie parków krajobrazowych i OCHK -art. 17 ust. 1.

Działania ochronne na terenie form ochrony przyrody

1. Park narodowy:
 - a) plan ochrony – rozporządzenie Ministra Środowiska,
 - b) zadania ochronne – zarządzenie Ministra Środowiska,
2. Rezerwat przyrody:
 - a) plan ochrony – zarządzenie rdoś,
 - b) zadania ochronne – zarządzenie rdoś,
3. Park krajobrazowy:
 - a) plan ochrony – sejmik województwa
4. Obszar Natura 2000:
 - a) plan ochrony – rozporządzenie Ministra Środowiska,
 - b) plan zadań ochronnych – zarządzenie rdoś

Plan zadań ochronnych obszar Natura 2000

Dokument ustanawiany na drodze aktu prawa miejscowego, obowiązuje przez 10 lat, opracowany w oparciu o zgromadzone, zweryfikowane i uzupełnione informacje o obszarze i przedmiotach ochrony

Zawiera:

- opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000,
- identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla przedmiotów ochrony,
- cele działań ochronnych,
- działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania,
- wskazania do istniejących dokumentów planistycznych,
- wskazanie (braku) konieczności sporządzenia planu ochrony.

Plan ochrony dla parków narodowych i rezerwatów przyrody

Plan ochrony ustanawia się w terminie 5 lat od dnia utworzenia parku narodowego, uznania obszaru za rezerwat przyrody albo utworzenia parku krajobrazowego.

Projekt planu ochrony sporządza dla:

- parku narodowego - dyrektor parku narodowego,
- rezerwatu przyrody - regionalny dyrektor ochrony środowiska lub po uzgodnieniu z tym organem zarządzający rezerwatem albo sprawujący nadzór nad rezerwatem.

Sporządzający projekt planu ochrony zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonych w ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie.

Projekt planu ochrony wymaga zaopiniowania przez właściwe miejscowo rady gmin. Minister właściwy do spraw środowiska ustanawia, w drodze rozporządzenia plan ochrony dla parku narodowego.

Regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia plan ochrony dla rezerwatu przyrody.

Plan ochrony sporządza się na okres 20 lat, z uwzględnieniem:

- charakterystyki i oceny stanu przyrody,
- identyfikacji i oceny istniejących oraz potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych,
- charakterystyki i oceny uwarunkowań społecznych i gospodarczych,
- analizy skuteczności dotychczasowych sposobów ochrony,
- charakterystyki i oceny stanu zagospodarowania przestrzennego,
- wyników audytu krajobrazowego, o którym mowa w art 38 a ustawy z dnia 27 marca 2003 r o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Plan ochrony dla parków krajobrazowych

Plan ochrony dla parku krajobrazowego sporządza się na okres 20 lat, z uwzględnieniem:

- charakterystyki i oceny stanu przyrody,
- identyfikacji i oceny istniejących oraz potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych,
- charakterystyki i oceny uwarunkowań społecznych i gospodarczych,
- analizy skuteczności dotychczasowych sposobów ochrony,

21

- charakterystyki i oceny stanu zagospodarowania przestrzennego.

Prace przy sporządzaniu planu ochrony polegają na:

- ocenie stanu zasobów, tworów i składników przyrody, walorów krajobrazowych, wartości kulturowych oraz istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, która może być wykonana w formie szczegółowych opisów,
- opracowaniu koncepcji ochrony zasobów, tworów i składników przyrody oraz wartości kulturowych, a także eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych,
- wskazaniu zadań ochronnych, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji.

Obszar chronionego krajobrazu

Projekty studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw i planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, w części dotyczącej obszaru chronionego krajobrazu, wymagają uzgodnienia z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ustaleń tych planów, mogących mieć negatywny wpływ na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu.

Ochrona Przyrody to system zakazów i nakazów połączony z ochroną czynną i ścisłą. Zakazy określone zostały w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody Służba Parku, Straż Parku, Straż Parku Krajobrazowego

Art. 103. [Służba Parku Narodowego]

Zadania związane z ochroną przyrody, badaniami naukowymi i działalnością edukacyjną, a także ochroną mienia parku narodowego oraz zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody na terenie parku narodowego wykonuje Służba Parku Narodowego.

Do zadań Służby Parku Narodowego należy:

- realizacja ustaleń planów ochrony i zadań ochronnych,
- informowanie i promocja w zakresie ochrony przyrody, w tym prowadzenie muzeum przyrodniczego, ośrodków informacji i edukacji oraz publikowanie materiałów informacyjnych i promocyjnych,
- prowadzenie badań naukowych w celu określenia metod i sposobów ochrony przyrody, skuteczności działań ochronnych oraz rozpoznawania różnorodności biologicznej,
- utrzymywanie w należyтым stanie infrastruktury technicznej zarządzanej przez park narodowy,
- udostępnianie parku narodowego do celów naukowych, edukacyjnych, rekreacyjnych, turystycznych i sportowych.

Art. 108. [Straż Parku]

W parkach narodowych zadania związane z ochroną mienia oraz zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody wykonują funkcjonariusze Straży Parku zaliczani do Służby Parku Narodowego.

Art. 107. [Służba Parku Krajobrazowego]

1. Zadania z zakresu ochrony przyrody, walorów krajobrazowych, wartości historycznych kulturowych oraz działalności edukacyjnej na terenie parku krajobrazowego wykonuje Służba Parku Krajobrazowego.
2. Do zadań Służby Parku Krajobrazowego należy:
 - 1) inwentaryzacja siedlisk przyrodniczych, stanowisk roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową oraz ich siedlisk, a także zasługujących na ochronę tworów i składników przyrody nieożywionej,
 - 2) identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych parku krajobrazowego oraz wnioskowanie o podejmowanie działań mających na celu eliminowanie lub ograniczanie tych zagrożeń i ich skutków, a także innych działań w celu poprawy funkcjonowania i ochrony parku krajobrazowego,
 - 3) gromadzenie dokumentacji dotyczącej przyrody oraz wartości historycznych, kulturowych i etnograficznych,

23

- 4) realizacja zadań związanych z ochroną innych form ochrony przyrody w granicach parku krajobrazowego,
 - 5) informowanie o przepisach o ochronie przyrody osób przebywających na obszarach podlegających ochronie oraz w miejscach, w których znajdują się twory i składniki przyrody objęte formami ochrony przyrody,
 - 6) prowadzenie edukacji przyrodniczej w szkołach i wśród miejscowego społeczeństwa, a także promowanie wartości przyrodniczych, historycznych, kulturowych i turystycznych parku krajobrazowego,
 - 7) współpraca z samorządami, zarządcami obszarów parku krajobrazowego, organizacjami ekologicznymi i z innymi podmiotami, mającymi związek z ochroną parku krajobrazowego.
3. (uchylony).
4. Pracownik Służby Parku Krajobrazowego ma prawo do legitymowania osób naruszających przepisy o ochronie przyrody, a w razie odmowy okazania dokumentu pozwalającego na ustalenie tożsamości - zwracania się do Policji lub innych właściwych organów o ustalenie tożsamości.

Zakazy obowiązujące wprost z ustawy:

Art.15. ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 1614 ze zm.) [Zakazy obowiązujące na terenie parków narodowych i rezerwatów przyrody] Obowiązują wszystkie zakazy!!! (pogrubioną kursywą zaznaczono najczęściej łamane zakazy).

- budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody,
- chwytania lub zabijania dziko występujących zwierząt, zbierania lub niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych zwierząt, umyślnego płoszenia zwierząt kręgowych, zbierania poroży, niszczenia nor, gniazd, legowisk i innych schronień zwierząt oraz ich miejsc rozrodu,
- polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody,
- ***pozyskiwania, niszczenia lub umyślnego uszkodzenia roślin oraz grzybów,***

- **użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzenia, zanieczyszczenia i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody,**
- zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody,
- pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu,
- niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów,
- palenia ognisk i wyrobów tytoniowych oraz używania źródeł światła o otwartym płomieniu, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody -przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska,
- prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony,
- stosowania chemicznych i biologicznych środków ochrony roślin i nawozów,
- **zbioru dziko występujących roślin i grzybów oraz ich części, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody -przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska,**
- **połowu ryb i innych organizmów wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych,**
- **ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, z wyjątkiem szlaków i tras narciarskich wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody -przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska,**
- **wprowadzania psów na obszary objęte ochroną ścisłą i czynną, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony, psów pasterskich wprowadzanych na obszary objęte ochroną czynną, na których plan ochrony albo zadania ochronne dopuszczają wypas oraz psów asystujących w rozumieniu art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 511, 1000 i 1076),**
- **wspinaczki, eksploracji jaskiń lub zbiorników wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody -przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska,**
- **ruchu pojazdów poza drogami publicznymi oraz poza drogami położonymi na nieruchomościach stanowiących własność parków narodowych lub będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wskazanymi**

przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska,

- umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną przyrody, udostępnianiem parku albo rezerwatu przyrody, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku powszechnego,
- zakłócania ciszy,
- **używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i żeglowania, z wyjątkiem akwenów lub szlaków wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody -przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska,**
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu,
- biwakowania, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody -przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska,
- prowadzenia badań naukowych -w parku narodowym bez zgody dyrektora parku, a w rezerwacie przyrody -bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska,
- wprowadzania gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, bez zgody ministra właściwego do spraw środowiska,
- wprowadzania organizmów genetycznie zmodyfikowanych,
- organizacji imprez rekreacyjno-sportowych -w parku narodowym bez zgody dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Art. 17 ust. 1 – 1b ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 1614 ze zm.) [parki krajobrazowe] akty prawne dotyczące tych obszarów nie muszą wprowadzać wszystkich zakazów !!!

- 1) W parku krajobrazowym mogą być wprowadzone następujące zakazy:
 - 1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
 - 2) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry,

- z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej,
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych,
 - 4) pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, atakże minerałów i bursztynu,
 - 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych,
 - 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej,
 - 7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
 - a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
 - b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne,- z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej,
 - 8) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 200 m od krawędzi brzegów klifowych oraz w pasie technicznym brzegu morskiego,
 - 9) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych,
 - 10) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych,
 - 11) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową,
 - 12) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych,
 - 13) organizowania rajdów motorowych i samochodowych,
 - 14) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

1a. W parku krajobrazowym, w strefach, o których mowa w art. 20 ust. 4 pkt 7, dla terenów objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wprowadza się zakazy:

- a) lokalizowania nowych obiektów budowlanych,

- b) zalesiania,
- 2) nieobjętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wprowadza się zakazy:
 - a) lokalizowania nowych obiektów budowlanych,
 - b) lokalizowania nowych obiektów budowlanych odbiegających od lokalnej formy architektonicznej,
 - c) lokalizowania nowych obiektów budowlanych o wysokości przekraczającej 2 kondygnacje lub 7 m,
 - d) zalesiania.

1b.W parku krajobrazowym zakazuje się niszczenia i uszkodzania obiektów o istotnym znaczeniu historycznym i kulturowym wskazanych w planie ochrony dla parku krajobrazowego.

Art.45. [Zakazy związane z pomnikami przyrody, stanowiskami dokumentacyjnymi, użytkami ekologicznymi i zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi] uchwały dotyczące tych obszarów nie muszą wprowadzać wszystkich zakazów !!!

- 1. W stosunku do pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego mogą być wprowadzone następujące zakazy:
 - 1) niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektu lub obszaru,
 - 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych,
 - 3) uszkodzania i zanieczyszczania gleby,
 - 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej,
 - 5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych,
 - 6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych,
 - 7) zmiany sposobu użytkowania ziemi,
 - 8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu,

Analiza przepisów dotyczących form ochrony przyrody

- 9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką,
- 10) zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych,
- 11) umieszczania tablic reklamowych.

Zawiadomienie o podejrzeniu naruszenia prawa na terenie tych form należy przekazywać do właściwego terytorialnie urzędu gminy.

Art.24. ust. 1 – 1b ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 1614 ze zm.) [Zakazy obowiązujące na terenie obszaru chronionego krajobrazu]

akty prawne dotyczące tych obszarów nie muszą wprowadzać wszystkich zakazów !!!

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką,
- 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych,**
- 4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu,**
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwoświsiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych,**

- 6) **dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka,**
 - 7) **likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych,**
 - 8) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
 - a. linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
 - b. zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne – z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej,
 - 9) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 200 m od linii brzegów klifowych oraz w pasie technicznym brzegu morskiego.
- 1a. Na obszarze chronionego krajobrazu, dla terenów:
- 1) objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego i położonych w strefach, o których mowa w art. 23a uchwały sejmiku województwa dotyczące obszaru chronionego krajobrazu ust. 1 pkt 1, wprowadza się zakazy:
 - a) lokalizowania nowych obiektów budowlanych,
 - b) zalesiania,
 - 2) nieobjętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego położonych w strefach, o których mowa w art. 23a uchwały sejmiku województwa dotyczące obszaru chronionego krajobrazu ust. 1 pkt 1, wprowadza się zakazy:
 - a) lokalizowania nowych obiektów budowlanych,
 - b) lokalizowania nowych obiektów budowlanych odbiegających od lokalnej formy architektonicznej,
 - c) lokalizowania nowych obiektów budowlanych o wysokości przekraczającej 2 kondygnacje lub 7 m,
 - d) zalesiania.
- 1b. Na obszarze chronionego krajobrazu zakazuje się niszczenia i uszkodzenia obiektów o istotnym znaczeniu historycznym i kulturowym wskazanych w uchwale, o której mowa w art. 23a uchwały sejmiku województwa dotyczące obszaru chronionego krajobrazu ust. 1.

Zawiadomienie o podejrzeniu naruszenia prawa w parku krajobrazowym lub obszarze chronionego krajobrazu, należy przekazać do organu właściwego tj. do Marszałka Województwa

Art. 33. ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 1614 ze zm.) [Zakazy obowiązujące na obszarach Natura 2000]

Natura 2000 – dla tej formy ochrony przyrody określono w art. 33 ust. 1, ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, że zabrania się na terenie będącym w granicach obszaru Natura 2000 podejmowania działań mogących osobno lub w połączeniu z innymi działaniami znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000.

W przypadku podejrzenia naruszenia prawa w stosunku do obszaru Natura 2000 należy skontaktować się z odpowiednim regionalnym dyrektorem ochrony środowiska, w którego kompetencjach jest ocena czy dane przedsięwzięcie może negatywnie oddziaływać na ten obszar chroniony.

Zabrania się, z zastrzeżeniem art. 34, podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub
- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub
- pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Zakaz dotyczy nie tylko działań podejmowanych w granicach obszarów Natura 2000, ale także poza granicami, jeśli działania te mogłyby mieć negatywny wpływ na przedmioty ochrony

Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty, znajdujących się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, do czasu zatwierdzenia przez Komisję Europejską jako obszary mające znaczenie dla Wspólnoty i wyznaczenia ich jako specjalne obszary ochrony siedlisk.

Projekty polityk, strategii, planów i programów oraz zmian do takich dokumentów a także planowane przedsięwzięcia, które mogą znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, a które nie są bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub obszarów, o których mowa w ust. 2, lub nie wynikają z tej ochrony, wymagają przeprowadzenia odpowiedniej oceny oddziaływania na zasadach określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Przykłady najczęściej łamanych zakazów:

- nawożenie materiału, w tym odpadów takich jak odpady paleniskowe, czy ziemia pochodząca z wykopów budowlanych,
- prace ingerujące w system melioracyjny oraz prace na rzekach,
- przekształcenia terenów np. poprzez wydobywanie kruszywa, wykonywanie torów do przejazdów pojazdów mechanicznych,
- przeznaczanie obszarów pod zabudowę i związane z tym prace ziemne.

Najczęstsze naruszenia zakazów w rezerwach przyrody i Parkach Narodowych

Ruch kołowy: crossy, quady, samochody terenowe

Zanieczyszczenie: odpady, sieki

Ruch pieszy poza udostępnionymi trasami „po lesie”:
 zbieranie grzybów, wchodzenie do jaskiń,
 nielegalne objęcie skały wspinaczka

Dewastacja tablic i innych urządzeń

Nielegalna organizacja imprez off-road

Biwakowanie, ogniska, plażowanie, kąpiele

Uszkodzenie i zniszczenie roślin objętych ochroną gatunkową

Zmiana użytkowania gruntu

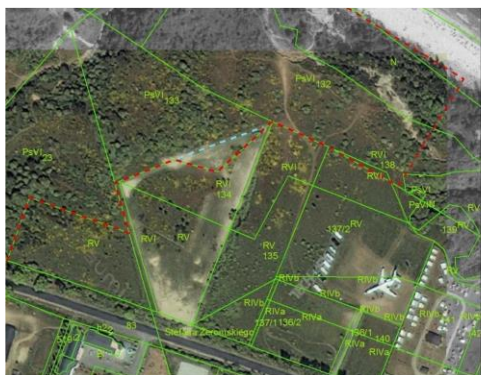

Analiza przepisów dotyczących form ochrony przyrody

Lokalizowanie obiektu budowlanego na terenie rezerwatu

Podkład: Zdjęcie satelitarne 2007r. Źródło: Zumi s
- - - granica rezerwatu przyrody "Dolina Chłapowska"
- - - ewidencja gruntów
- - - ogrodzenie szkieletowe na terenie rezerwatu przyrody, dz. nr 133 obręb Chłapowo

Wprowadzanie inwazyjnych gatunków roślin obcego pochodzenia: rdestowiec japoński, niecierpek gruczołowaty

Art.127. [Naruszenie zakazów przewidzianych w ustawie]

Kto umyślnie narusza zakazy obowiązujące w:

- a. parkach narodowych,
 - b. rezerwach przyrody,
 - c. parkach krajobrazowych,
 - d. obszarach chronionego krajobrazu,
 - e. obszarach Natura 2000,
- 2) narusza zakazy obowiązujące w stosunku do:
- a. pomników przyrody,
 - b. stanowisk dokumentacyjnych,
 - c. użytków ekologicznych,
 - d. zespołów przyrodniczo-krajobrazowych,
- 3) nie zgłasza do rejestru, o którym mowa w art. 64 ust. 1, posiadanych lub hodowlanych zwierząt,
- 5) narusza zakaz, o którym mowa w art. 119a ust. 1,
- 6) wprowadza do obrotu produkty z fok wbrew warunkom określonym w art. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1007/2009 z dnia 16 września 2009 r. w sprawie handlu produktami z fok (Dz. Urz. UE L 286 z 31.10.2009, str. 36)

podlega karze aresztu albo grzywny.

Odstępstwa od zakazów

Parki Narodowe i Rezerwaty Przyrody art. 15 ust.2 uop

Ustawodawca wprowadzając na obszar rezerwatu zakazy, przewidział równoległe możliwość zajścia kolizji pomiędzy wymogami związanymi z ochroną przyrody, a działaniami naruszającymi te wymogi. Dlatego, wraz z tymi ograniczeniami, wprowadził on możliwość zastosowania odstępstwa od ich obowiązywania.

W zależności od charakteru, jakiemu ma służyć odstępstwo, zwolnienie od zakazów obowiązujących w rezerwacie i parku narodowym może nastąpić bezpośrednio z ustawy o ochronie przyrody w przypadku czynności wskazanych w art. 15 ust. 2, za zgodą Ministra właściwego do spraw środowiska w przypadku parku narodowego, Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w przypadku czynności wskazanych w art. 15 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody, lub za zgodą regionalnego dyrektora ochrony środowiska w przypadku czynności wskazanych w art. 15 ust. 5 ustawy o ochronie przyrody.

Minister Środowiska, po zasięgnięciu opinii dyrektora parku narodowego, może zezwolić na obszarze parku narodowego na odstępstwa od zakazów, jeżeli jest to uzasadnione:

- potrzebą ochrony przyrody,
- wykonywaniem badań naukowych,
- celami edukacyjnymi,
- kulturowymi,
- turystycznymi,
- rekreacyjnymi lub
- sportowymi lub
- celami kultu religijnego i nie spowoduje to negatywnego oddziaływania na przyrodę parku narodowego lub
- potrzebą realizacji inwestycji liniowych celu publicznego, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i po zagwarantowaniu kompensacji przyrodniczej w rozumieniu art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska.

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, po zasięgnięciu opinii regionalnego dyrektora ochrony środowiska, może zezwolić na obszarze rezerwatu przyrody na odstępstwa od zakazów, jeżeli jest to uzasadnione:

- potrzebą ochrony przyrody lub
- realizacji inwestycji liniowych celu publicznego, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i po zagwarantowaniu kompensacji przyrodniczej w rozumieniu art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska.

Regionalny dyrektor ochrony środowiska może zezwolić na obszarze rezerwatu przyrody na odstępstwa od zakazów, jeżeli jest to uzasadnione:

- wykonywaniem badań naukowych lub
- celami edukacyjnymi,
- kulturowymi,
- turystycznymi,
- rekreacyjnymi lub
- sportowymi lub
- celami kultu religijnego i nie spowoduje to negatywnego oddziaływania na cele ochrony przyrody rezerwatu przyrody.

Zakazy, nie dotyczą:

- wykonywania zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych,
- prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym,
- wykonywania zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa,
- obszarów objętych ochroną krajobrazową w trakcie ich gospodarczego wykorzystywania przez jednostki organizacyjne, osoby prawne lub fizyczne oraz wykonywania prawa własności, zgodnie z przepisami Kodeksu Cywilnego.

Przepisy legitymujące uprawnione służby do zwalczania przestępstw i wykroczeń oraz ochrony mienia mają **PIERWSZENSTWO ZASTOSOWANIA** wobec zakazów wynikających z ustawy o ochronie przyrody.

W granicach parków narodowych i rezerwatów mogą zostać wyznaczone:

- szlaki udostępnione do ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej,

- drogi dopuszczone do ruchu pojazdów,
- szlaki wodne i akweny udostępnione do pływania,
- miejsca przeznaczone do palenia ognisk, połowu ryb, biwakowania, zbioru grzybów i roślin,
- obszary wyznaczone do prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej.

Miejsca, obszary, szlaki i akweny mogą zostać wyznaczone stosownymi zarządzeniami dyrektora parku narodowego lub regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

W obrębie wyznaczonych miejsc, obszarów, szlaków i akwenów nie obowiązują właściwe zakazy określone w art. 15 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody.

Art. 17 ust. 2 – 4 [Parki krajobrazowe]

Zakazy nie dotyczą:

- 2) Zakazy, o których mowa w ust. 1-1b, nie dotyczą:
 - 2) wykonywania zadań wynikających z planu ochrony, zadań ochronnych lub planu zadań ochronnych,
 - 3) wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa,
 - 4) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym,
 - 5) 4) realizacji inwestycji celu publicznego w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zwanej dalej "inwestycją celu publicznego".
- 3) Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko nie jest obowiązkowe i przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę i krajobraz parku krajobrazowego.

3a. Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, nie dotyczy usunięcia drzewa lub krzewu w obrębie zadrzewienia, należących do gatunków obcych, określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 120 ust. 2f.
- 4) Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 14, nie dotyczy statków jednostek ratowniczych, jednostek organizacyjnych właściciela wód lub urządzeń wodnych zlokalizowanych

39

na wodach, inspektorów żeglugi śródlądowej, Państwowej i Społecznej Straży Rybackiej, promów w ciągu dróg publicznych, prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej oraz wykonywania zadań z zakresu ochrony przyrody przez Służbę Parku Krajobrazowego.

Art. 24 ust. 2-3a uop [Obszary chronionego krajobrazu]

Zakazy nie dotyczą:

2. Zakazy, o których mowa w ust. 1-1b, nie dotyczą:
 - 1) wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa,
 - 2) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym,
 - 3) realizacji inwestycji celu publicznego,
 - 4) wykonywania zadań wynikających z planu ochrony, zadań ochronnych lub planu zadań ochronnych.
3. Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak negatywnego wpływu na ochronę przyrody i ochronę krajobrazu obszaru chronionego krajobrazu.

3a. Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, nie dotyczy usunięcia drzewa lub krzewu w obrębie zadrzewienia, należących do gatunków obcych, określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 120 ust. 2f.

2. Derogacje, które wydają:

Minister Środowiska, GDOŚ, RDOŚ –PN i RP w formie decyzji administracyjnych.

Art. 34. [Zezwolenie na odstępstwo od zakazów obowiązujących na obszarach Natura 2000]

1. Jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym, i wobec braku rozwiązań alternatywnych, właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich - dyrektor właściwego urzędu morskiego, może zezwolić na realizację planu lub działań, mogących znacząco negatywnie

oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 lub obszary znajdujące się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, zapewniając wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000.

2. W przypadku gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, może zostać udzielone wyłącznie w celu:
 - 1) ochrony zdrowia i życia ludzi,
 - 2) zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego,
 - 3) uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego,
 - 4) wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej.

Art. 15. 5. ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 1614 ze zm.) [Zakazy obowiązujące na terenie parków narodowych i rezerwatów przyrody]

Regionalny dyrektor ochrony środowiska może zezwolić na obszarze rezerwatu przyrody na odstępstwa od zakazów jeśli jest to uzasadnione:

- wykonywaniem badań naukowych,
- celami edukacyjnymi,
- celami kulturowymi,
- celami turystycznymi, rekreacyjnymi lub sportowymi,
- celami kultu religijnego i nie spowoduje to negatywnego oddziaływania na cele ochrony przyrody rezerwatu przyrody.

Art. 15 ust 6. ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 1614 ze zm.) [Zakazy obowiązujące na terenie parków narodowych i rezerwatów przyrody]

Zezwolenie na odstępstwo od zakazów obowiązujących w rezerwacie przyrody wydaje się na wniosek zainteresowanego, na czas nie dłuższy niż 5 lat.

Art.15.ust.7 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 1614 ze zm.) [Zakazy obowiązujące na terenie parków narodowych i rezerwatów przyrody]

Wniosek o wydanie zezwolenia powinien zawierać m.in:

- dane wnioskodawcy,
- wskazanie zakazów, od których wnioskodawca zamierza uzyskać zezwolenie na odstępstwo,
- cel wykonania wnioskowanych czynności,
- opis planowanych czynności,
- lokalizację wykonywania planowanych czynności.

Art. 118 [ustawa o ochronie przyrody]

Zgłoszenia regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska wymaga prowadzenie na obszarach form ochrony przyrody (...) następujących działań:

1. Wymienionych w art. 227 ustawy prawo wodne: (z odstępstwami art. 118b)
 - Wykaszanie roślin z dna, usuwanie roślin pływających i zakorzenionych, usuwanie drzew z śródlądowych wód powierzchniowych
 - Usuwanie namulów i rumoszu
 - Usuwanie zatorów utrudniających swobodny przepływ wody
 - Remont lub konserwacja budowli regulacyjnych
 - Rozbiórka tam bobrowych
2. Melioracji wodnych
3. Wydobywania z wód kamienia, żwiru, piasku...
4. Inne roboty ziemne mogące zmienić warunki wodno-glebowe

Art.118 ust.5. [ustawa o ochronie przyrody]

Zgłoszenia należy dokonać przed uzyskaniem pozwolenia na budowę, pozwolenia wodno prawnego lub pozwolenia na realizację inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych, jeżeli te pozwolenia nie są wymagane – przed rozpoczęciem działań, o których mowa w ust.1.

Art.118 ust.7. [ustawa o ochronie przyrody]

Regionalny dyrektor ochrony środowiska wnosi sprzeciw, jeżeli:

- zgłoszenie dotyczy działań objętych obowiązkiem uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, a ta decyzja nie została wydana
- prowadzenie działań objętych zgłoszeniem narusza przepisy dotyczące form ochrony przyrody.

Art.124. [ustawa o ochronie przyrody]

Zabrania się wypalania łąk, pastwisk, nieużytków, rowów, pasów przydrożnych, szlaków kolejowych oraz trzcinowisk i szuwarów.

Zakaz nie dotyczy działań ochrony czynnej wynikających z:

- zadań ochronnych lub planu ochrony dla parku narodowego lub rezerwatu przyrody,
- planu zadań ochronnych lub planu ochrony dla obszaru Natura 2000.

4. Analiza aktów prawnych dotyczących ochrony gatunkowej

Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów jest jedną z form ochrony przyrody

Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa określa, w drodze rozporządzenia gatunki roślin, zwierząt i grzybów:

- a) objętych ochroną ścisłą, z wyszczególnieniem gatunków wymagających ochrony czynnej,
- b) objętych ochroną częściową,
- c) objętych ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane, oraz sposoby ich pozyskiwania,
- d) wymagających ustalenia stref ochrony ich ostoi lub stanowisk.

Regionalny dyrektor ochrony środowiska może wprowadzić na terenie województwa, na czas kreślony, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, ochronę gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, nieobjętych ochroną określoną w przepisach, o których mowa w art. 48-50, a także właściwe dla nich zakazy.

Regionalny dyrektor ochrony środowiska może zezwolić na obszarze swojego działania, na czas określony, nie dłuższy niż 5 lat, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, w stosunku do bobra europejskiego, kormorana czarnego oraz czapli siwej, na czynności podlegające zakazom.

Gatunki objęte ochroną (oraz obowiązujące wobec nich zakazy, odstępowstwa od zakazów i sposoby ochrony gatunków, w tym wielkość stref ochrony) określają:

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020 r. poz. 55, 471)
-dalej „uoop”

Akty wykonawcze:

Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt
(Dz. U. z 2016 r. poz. 2183)

Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej roślin
(Dz. U. z 2014 r. poz. 1409)

Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej grzybów
(Dz. U. z 2014 r. poz. 1408)

Czynności podlegające zakazom w stosunku do dziko występujących zwierząt gatunków objętych ochroną:

- umyślne: zabijanie, okaleczanie, chwytanie, niszczenie jaj lub form rozwojowych,
- transport,
- chów,
- zbieranie, pozyskiwanie, przetrzymywanie lub posiadanie okazów gatunków,
- niszczenie siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania,
- niszczenie, usuwanie lub uszkodzenie gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień,
- umyślne uniemożliwianie dostępu do schronień,
- zbywanie, oferowanie do sprzedaży, wymiana lub darowizna okazów gatunków,
- wwożenie z zagranicy lub wywożenie poza granicę państwa okazów gatunków,
- umyślne przemieszczanie z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca,
- umyślne wprowadzanie do środowiska przyrodniczego,
- umyślne płoszenie lub niepokojenie,
- umyślne płoszenie lub niepokojenie w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych, lub w miejscach żerowania zgrupowań ptaków migrujących lub zimujących,
- fotografowanie, filmowanie lub obserwacje, mogące powodować płoszenie lub niepokojenie.

W stosunku do innych niż dziko występujących zwierząt obowiązują następujące zakazy:

- umyślnego zabijania,
- transportu,

- chowu,
- **przechowywania lub posiadania okazów gatunków,**
- **zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany lub darowizny okazów gatunków,**
- **wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków,**
- **umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.**

Czynności podlegające zakazom w stosunku do dziko występujących roślin i grzybów gatunków objętych ochroną:

- umyślne niszczenie,
- umyślne zrywanie lub uszkodzanie,
- niszczenie siedlisk,
- pozyskiwanie lub zbiór,
- przechowywanie lub posiadanie okazów gatunków,
- zbywanie, oferowanie do sprzedaży, wymiana lub darowizna okazów gatunków,
- wwożenie z zagranicy lub wywożenie poza granicę państwa okazów gatunków,
- umyślne przemieszczanie w środowisku przyrodniczym,
- umyślne wprowadzanie do środowiska przyrodniczego.

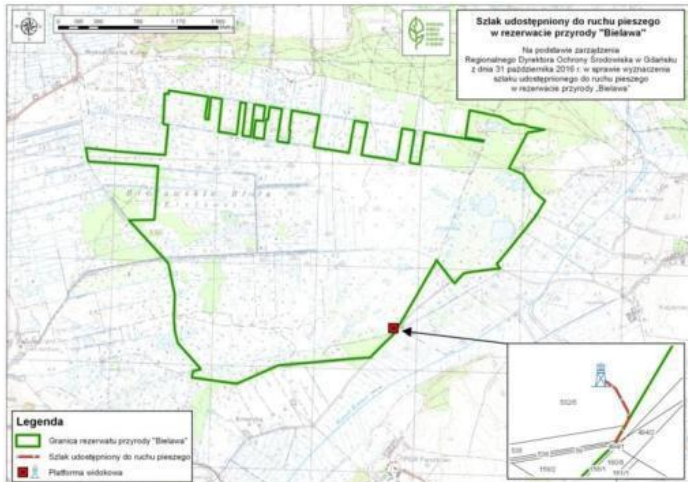
Wyciąg z przepisów:

Art. 54 [Kodeks wykroczeń

Kto wykracza przeciwko wydanym z upoważnienia ustawy przepisom porządkowym o zachowaniu się w miejscach publicznych, **podlega karze grzywny do 500 złotych albo karze nagany.**Czyn: nieprawny zbiór grzybów w rezerwacie, wejście na teren rezerwatu

Zakazy: art. 15 UoP ust. 1 pkt 5 oraz 15 – pozyskiwanie grzybów, ruch pieszy poza wyznaczonymi szlakami

Przepisy karne: art. 127 pkt 1 lit. B

Art. 131 Rozdział 11 [Przepisy karne]

Orzekanie w sprawach, o których mowa w **art. 127 i 131**, następuje na podstawie przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

Art.125. [ustawa o ochronie przyrody]

Rośliny, zwierzęta lub grzyby, a także ich siedliska, nieobjęte formami ochrony przyrody mogą być niszczone lub zabijane jedynie w związku z:

- realizacją zadań uzasadnionych potrzebami ochrony przyrody,
- prowadzeniem badań naukowych lub edukacją,
- racjonalną gospodarką, amatorskim połowem ryb,
- zbiorem na własne potrzeby,
- prowadzeniem akcji ratowniczej, bezpieczeństwem powszechnym,
- bezpieczeństwem sanitarnym i weterynaryjnym,

- ochroną życia i zdrowia ludzi,
- zapobieganiem skutkom klęski żywiołowej lub ich usuwaniem.

Kto wbrew przepisom art. 125 zabija zwierzęta, niszczy rośliny lub grzyby lub niszczy siedliska roślin, zwierząt lub grzybów, **podlega także aresztu lub grzywny**

Art.127. [Naruszenie zakazów przewidzianych w ustawie]

Kto umyślnie narusza zakazy obowiązujące w:

- a) parkach narodowych,
 - b) rezerwach przyrody,
 - c) parkach krajobrazowych,
 - d) obszarach chronionego krajobrazu,
 - e) obszarach Natura 2000,
- 2) narusza zakazy obowiązujące w stosunku do:
 - a) pomników przyrody,
 - b) stanowisk dokumentacyjnych,
 - c) użytków ekologicznych,
 - d) zespołów przyrodniczo-krajobrazowych,
 - 3) nie zgłasza do rejestru, o którym mowa w art. 64 ust. 1, posiadanych lub hodowlanych zwierząt,
 - 5) narusza zakaz, o którym mowa w art. 119a ust. 1,
 - 6) wprowadza do obrotu produkty z fok wbrew warunkom określonym w art. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1007/2009 z dnia 16 września 2009 r. w sprawie handlu produktami z fok (Dz. Urz. UE L 286 z 31.10.2009, str. 36) **podlega karze aresztu albo grzywny.**

Art. 127a [Ustawa o ochronie przyrody]

1. Kto, wbrew przepisom ustawy, wchodzi w posiadanie okazów roślin, zwierząt, grzybów objętych ochroną gatunkową w liczbie większej niż nieznaczna, w takich

48

warunkach lub w taki sposób, że ma to wpływ na zachowanie właściwego stanu ochrony gatunku, - podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

2. Jeżeli sprawca wyżej określonego czynu działa nieumyślnie - podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 128.

Naruszenie ograniczeń (brak zezwoleń i świadectw) w przewozie przez granicę roślin lub zwierząt podlegających ograniczeniom na podstawie prawa UE
Kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5

Art. 128a.

1. Kto handluje okazami gatunku podlegającego ochronie na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust. 1, w liczbie większej niż nieznaczna, w takich warunkach lub w taki sposób, że ma to wpływ na zachowanie właściwego stanu ochrony gatunku, **podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.**

2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, **podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.**

Art.131.[Odpowiedzialność za wykroczenia]

Kto:

- 1) prowadząc działalność gospodarczą w zakresie handlu zwierzętami gatunków podlegających ochronie na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust. 1, nie posiada lub nie przekazuje odpowiedniej dokumentacji stwierdzającej legalność pochodzenia zwierzęcia,
 - a) chwytła lub zabija dziko występujące zwierzęta, o których mowa w art. 49 pkt 1 lit. a i b przy użyciu urządzeń, sposobów lub metod, o których mowa w art. 54,
- 2) bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom utworzy lub prowadzi ogród botaniczny, ogród zoologiczny lub ośrodek,
- 3) 3) przeprowadzając likwidację ogrodu zoologicznego lub ośrodka nie zapewni przebywającym tam zwierzętom warunków odpowiadających ich potrzebom biologicznym,

- 4) narusza zakazy dotyczące zwierząt niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi, o których mowa w art. 73 ust. 1,
- b) nie zachowując należytej ostrożności dopuszcza do ucieczki zwierzęcia z gatunku, o którym mowa w art. 73 ust. 1 lub art. 120 ust. 2,
- 5) bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom przenosi z ogrodu botanicznego lub ogrodu zoologicznego do środowiska przyrodniczego rośliny lub zwierzęta gatunków zagrożonych wyginięciem,
- 6) (uchylony),
- 7) stosuje środki chemiczne na drogach publicznych oraz ulicach i placach w sposób znacząco szkodzący terenom zieleni lub zadrzewieniom,
- 8) prowadzi działania wymagające zgłoszenia, o którym mowa w art. 118 ust. 1, bez dokonania tego zgłoszenia albo niezgodnie z decyzją o wyrażeniu sprzeciwu, o której mowa w art. 118 ust. 6 pkt 1, albo bez uzyskania lub wbrew warunkom decyzji o warunkach prowadzenia działań, o której mowa w art. 118 ust. 8, w przypadku nałożenia obowiązku jej uzyskania,
- 9) wprowadza do środowiska przyrodniczego lub przemieszcza w tym środowisku rośliny, zwierzęta lub grzyby gatunków obcych,
- 10) bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom sprowadza do kraju, przetrzymuje, prowadzi hodowlę, rozmnaża lub sprzedaje na terenie kraju rośliny, zwierzęta lub grzyby gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić rodzimym gatunkom lub siedliskom przyrodniczym,
- 11) nie powiadamia regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub wójta, burmistrza albo prezydenta miasta o odkryciu kopalnych szczątków roślin lub zwierząt,
- 12) wypala łąki, pastwiska, nieużytki, rowy, pasy przydrożne, szlaki kolejowe, trzcinowiska lub szuwary,
- 13) wbrew przepisom art. 125 zabija zwierzęta, niszczy rośliny lub grzyby lub niszczy siedliska roślin, zwierząt lub grzybów,
- 14) bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom narusza zakazy w stosunku do roślin, zwierząt lub grzybów objętych ochroną gatunkową podlega karze aresztu albo grzywny.

Art.132.[Stosowanie przepisów kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia]

Orzekanie w sprawach, o których mowa w art. 127 i 131, następuje na podstawie przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

Art. 129

W razie ukarania za wykroczenie określone w art. 127 albo w art. 131 lub skazania za przestępstwo określone w art. 127a, art. 128 albo w art. 128a sąd może orzec:

- przepadek przedmiotów służących do popełnienia wykroczenia lub przestępstwa oraz przedmiotów, roślin, zwierząt lub grzybów pochodzących z wykroczenia lub przestępstwa, chociażby nie stanowiły własności sprawcy,
- obowiązek przywrócenia stanu poprzedniego, a jeśli obowiązek taki nie byłby wykonalny - nawiązkę do wysokości 10 000 złotych na rzecz organizacji społecznej działającej w zakresie ochrony przyrody lub właściwego, ze względu na miejsce popełnienia wykroczenia lub przestępstwa, wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Art. 130.

1. Sąd doręcza odpis wydanego prawomocnego orzeczenia o przypadku okazów gatunków:
 - ministrowi właściwemu do spraw środowiska - w przypadku gatunków objętych ochroną na podstawie przepisów prawa Unii Europejskiej, o których mowa w art. 61 ust. 1,
 - regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska właściwemu ze względu na miejsce popełnienia wykroczenia lub przestępstwa - w przypadkach innych niż określone w pkt 1.

2. Okazy gatunków podlegają przekazaniu podmiotom uprawnionym do ich utrzymania, wyznaczanym decyzją administracyjną przez organy, o których mowa w ust. 1.
3. Organy, o których mowa w ust. 1, mogą zarządzić, w drodze decyzji administracyjnej, na koszt skazanego, odesłanie okazów gatunków, wobec których przepadek orzeczono, do państwa, z którego dokonano ich przywozu.
4. Regionalny dyrektor ochrony środowiska może zarządzić, w drodze decyzji administracyjnej, na koszt skazanego, uśmiercenie zwierząt lub zniszczenie roślin lub grzybów gatunków obcych stanowiących własność sprawcy.

Art. 181

Kto

Art. 181 1 k.k. - powoduje zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5,

Art. 181 2 k.k. - wbrew przepisom obowiązującym na terenie objętym ochroną, niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta powodując istotną szkodę,

Art. 181 3 k.k. - niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta pozostające pod ochroną gatunkową powodując istotną szkodę,

Art. 187 k.k. - niszczy, poważnie uszkadza lub istotnie zmniejsza wartość przyrodniczą prawnie chronionego terenu lub obiektu, powodując istotną szkodę podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Ustawowe odstępstwa od zakazów dot. zwierząt

Zakazy umyślnego zabijania, chwytania, transportu, przetrzymywania, posiadania zwierząt, ich przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca oraz zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany darowizny, wywożenia poza granice kraju okazów gatunków nie dotyczą okazów gatunków pozyskanych na podstawie zezwolenia właściwego organu ochrony przyrody **zgodnie z rozporządzeniem w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (załącznik nr 3) pozyskiwane ze środowiska naturalnego mogą być dwa gatunki: ślimak winniczek i bóbr europejski**

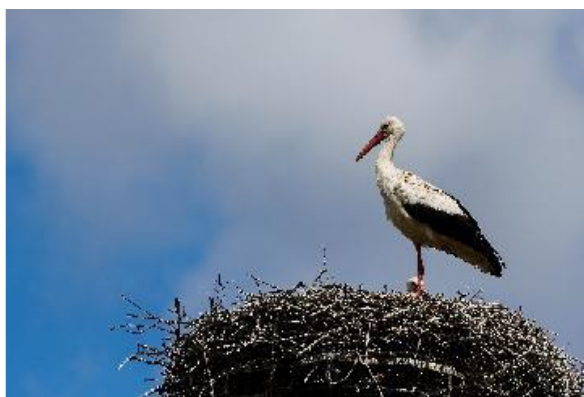
zakazy przetrzymywania, posiadania, zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny oraz wywożenia poza granicę państwa nie dotyczą okazów gatunków

pozyskanych poza granicą państwa i wwiezionych z zagranicy na podstawie zezwolenia właściwego organu ochrony przyrody

odstępstwo dotyczy gatunków oznaczonych symbolem (4) w załączniku nr 2 do rozporządzenia w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, należy tu m.in. ślimak winniczek, rak rzeczny i rak stawowy

Zezwolenia na odstępstwa od zakazów mogą być wydane w przypadku:

1. braku rozwiązań alternatywnych
2. jeżeli nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów
3. spełniają jedną z przesłanek wymienionych w art. 56 ust. 4 uoop

Art. 56 ust. 4 uoop Zezwolenie – warunki wydania

Decyzja derogacyjna może być wydana w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, jeżeli nie jest szkodliwa dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków roślin, zwierząt lub grzybów oraz...

1. leży w interesie ochrony dziko występujących gatunków roślin, zwierząt, grzybów lub ochrony siedlisk przyrodniczych lub
2. wynika z konieczności ograniczenia poważnych szkód w odniesieniu do upraw rolnych, inwentarza żywego, lasów, rybostanu, wody lub innych rodzajów mienia, lub
3. leży w interesie zdrowia lub bezpieczeństwa powszechnego, lub

4. jest niezbędna w realizacji badań naukowych, działań edukacyjnych lub celów związanych z odbudową populacji, reintrodukcją gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, albo do celów działań reprodukcyjnych, w tym do sztucznego rozmnażania roślin, lub 5) umożliwia, w ściśle kontrolowanych warunkach, selektywnie i w ograniczonym stopniu, zbiór, pozyskiwanie lub przetrzymywanie okazów roślin lub grzybów oraz chwytanie, pozyskiwanie lub przetrzymywanie okazów zwierząt gatunków objętych ochroną w liczbie określonej przez wydającego zezwolenie, lub
5. w przypadku gatunków objętych ochroną ścisłą, gatunków ptaków oraz gatunków wymienionych w załączniku IV dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory - wynika z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogów o charakterze społecznym lub gospodarczym lub wymogów związanych z korzystnymi skutkami o podstawowym znaczeniu dla środowiska, lub
6. w przypadku gatunków innych niż wymienione w pkt 6 - wynika ze słusznego interesu strony lub koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogów o charakterze społecznym lub gospodarczym lub wymogów związanych z korzystnymi skutkami o podstawowym znaczeniu dla środowiska

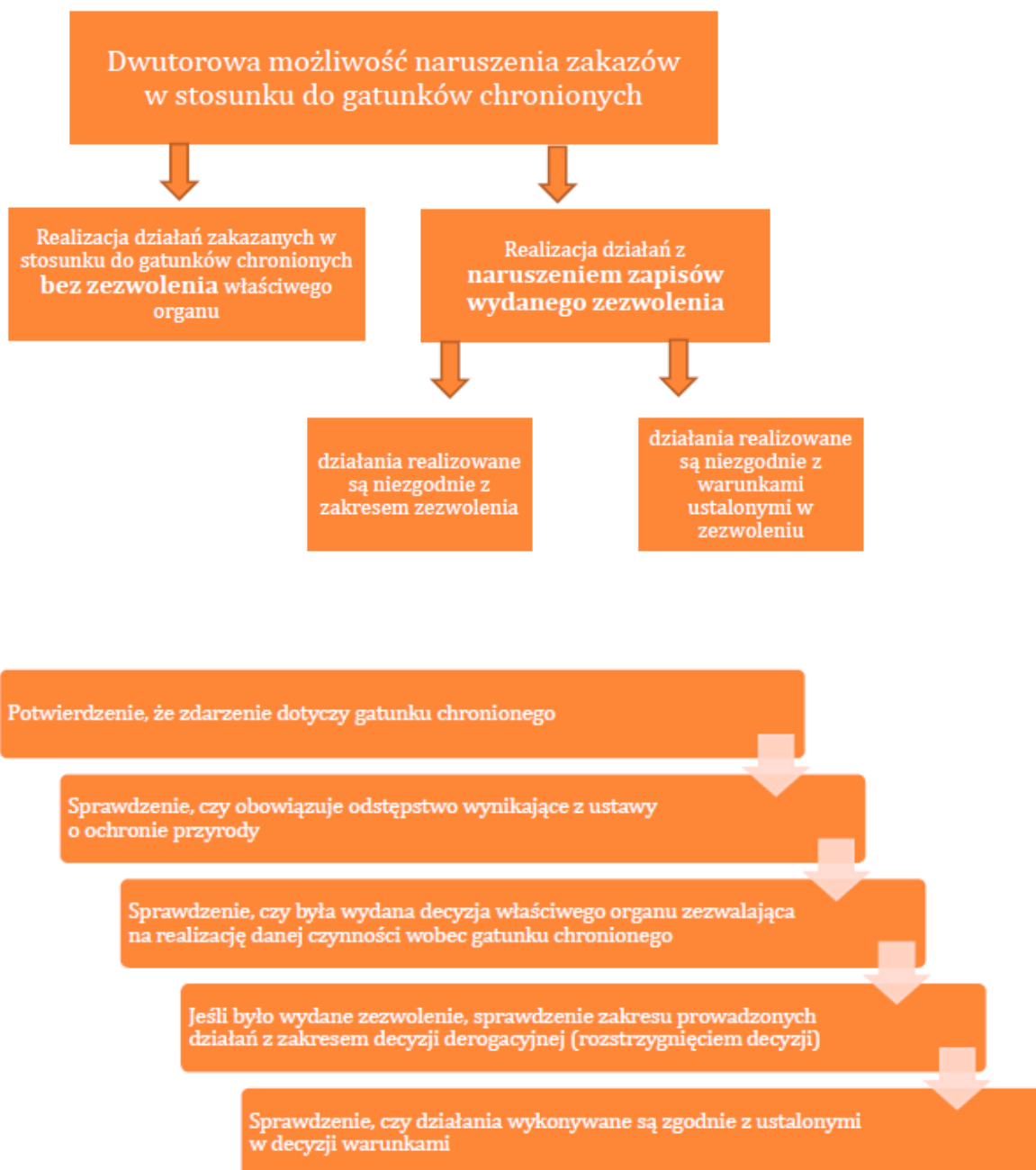
Warunek wydania zezwolenia, o którym mowa w **ust. 4 pkt 6**, w przypadku gatunków ptaków dotyczy jedynie wydania zezwolenia na niszczenie siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania. Brak możliwości wydania zezwolenia na usunięcie gniazda.

Art. 56 ust. 6

Zezwolenie na odstępstwo od ww. zakazów wydaje się na wniosek zainteresowanego. Wniosek o wydanie zezwolenia powinien zawierać m.in.:

1. dane wnioskodawcy,
2. cel wykonania wnioskowanych czynności,
3. opis czynności,
4. wskazanie sposobu i metody dochwywania, odławiania lub zabijania zwierząt albo sposobu zbioru roślin i grzybów
5. nazwę gatunku(ów)

Organy właściwe do wydania zezwoleń dokonują kontroli spełniania warunków określonych w wydanych przez siebie zezwoleniach (na podstawie przepisów ustawy oop)

Ochrona gatunkowa - właściwość organów

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska

- w stosunku do dziko występujących roślin lub grzybów gatunków objętych ochroną gatunkową na wwożenie z zagranicy lub wywożenie poza granicę państwa okazów gatunków
- w stosunku do dziko występujących zwierząt gatunków objętych ochroną gatunkową na umyślne zabijanie, wwożenie z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków, umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego
- objętych ochroną ścisłą i częściową na czynności podlegające zakazom określonym jeżeli zezwolenie dotyczy obszaru wykraczającego poza granice dwóch województw lub jeżeli ma to związek z działaniami podejmowanymi przez ministra właściwego do spraw środowiska, w tym dotyczącymi realizacji programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej, programów ochrony gatunków zagrożonych wyginięciem lub umów międzynarodowych

Regionalny dyrektor ochrony środowiska

na obszarze swojego działania w stosunku do gatunków

- objętych ochroną częściową na wszystkie czynności podlegające zakazom zarówno w odniesieniu do gatunków dziko występujących, jak i innych niż dziko występujące roślin, zwierząt i grzybów
- objętych ochroną ścisłą na pozostałe czynności podlegające zakazom zarówno w odniesieniu do gatunków dziko występujących, jak i innych niż dziko występujące roślin, zwierząt i grzybów

Minister właściwy do spraw środowiska

na obszarze parku narodowego może, po zasięgnięciu opinii dyrektora parku narodowego w odniesieniu do wszystkich zakazów i wszystkich gatunków chronionych

art. 48, 49 i 50 [ustawa o ochronie przyrody]

Minister Środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia gatunki zwierząt, roślin i grzybów objętych ochroną ścisłą, z wyszczególnieniem gatunków:

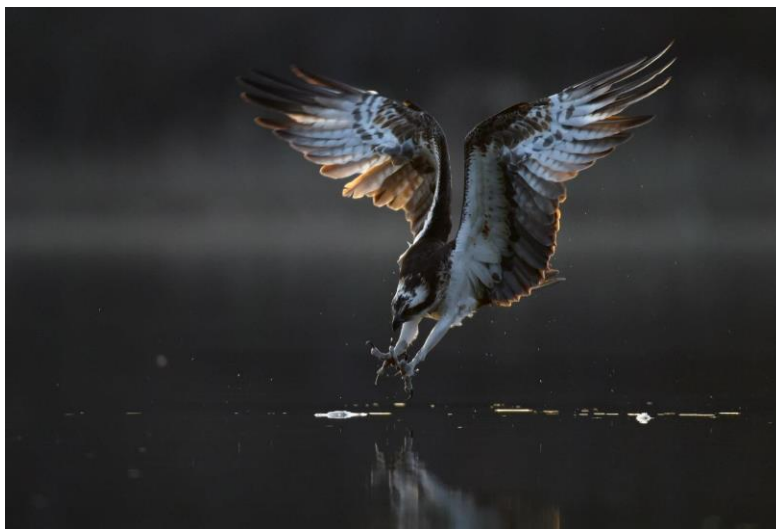
- wymagających ochrony czynnej,
- objętych ochroną częściową,
- objętych ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane, oraz sposoby ich pozyskiwania,
- wymagających ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania, w tym wielkość stref ochrony-kierując się potrzebą ochrony dziko występujących zwierząt, roślin i grzybów, ich siedlisk, ostoi lub stanowisk oraz wymaganiami ekologicznymi, naukowymi i kulturowymi, a także biorąc pod uwagę obowiązujące w tym zakresie przepisy prawa Unii Europejskiej.

Ochrona strefowa gatunków chronionych, ochrona strefowa ostoi – strefa tworzona decyzją RDOŚ

Regionalny dyrektor ochrony środowiska może ustalać i likwidować, w drodze decyzji administracyjnej

- 1) strefy ochrony ostoi oraz stanowisk roślin objętych ochroną gatunkową,
 - 2) strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową,
 - 3) strefy ochrony ostoi oraz stanowisk grzybów objętych ochroną gatunkową
- Gatunki strefowe wymienione są w poszczególnych rozporządzeniach Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej
 - Granice stref ochrony oznacza się tablicami z napisem, odpowiednio "ostoja roślin", "ostoja roślin", "ostoja zwierząt" albo "ostoja grzybów" i informacją "osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony"
 - Regionalny dyrektor ochrony środowiska prowadzi rejestr stref ochrony.

Ochrona ptaków drapieżnych na przykładzie ochrony rybołowa

Ptaki drapieżne w Polsce poddane są częstym przypadkom kłusownictwa lub innego niszczenia stanowisk (z uprzedzenia, dla sportu i jako trofeum, dla zysku). Oprócz przypadków kłusownictwa z użyciem broni należy zwrócić uwagę na przypadki trucia, zastawiania pułapek i siideł, wybierania jaj z gniazd lub ich niszczenia. Każdego roku w rejestrze ptaków martwych odnotowuje się kilkadziesiąt zabitych bielików, orlików krzykliwych, kań oraz setki krogulców, pustulek i jastrzębi. Takie postępowanie jest wielce naganne i bulwersujące w świetle obecnej wiedzy o pozytywnej roli drapieżców jako naturalnych selekcjonerów i regulatorów populacji ofiar.

Analiza 19 zestrzelone rybołówów w latach 2001-2017

Rok	Miesiąc	Dzień	Wiek /plec	Stan	Los	Przyczyny	Woj.	Miejscowość	Uwagi
2001	7		juv	martwy-stan nieznany		zastrzelony	zach-pom	Chodzież	
2001	10	5		martwy-stan nieznany		zastrzelony	zach-pom	Łobez	obserwator widział moment zastrzelenia ptaka
2001	4	29		martwy-stan nieznany		zastrzelony	lubelskie	Kolonia Siedliszczki	postrzelony
2003	6	29	ad	osłabiony/ranny	padł	zastrzelony	lubuskie	Rzepin	postrzelony z broni śrutowej na stawach rybnych
2003	9	14		martwy-świeży		zastrzelony	świętokrzyskie	Gnojno	ptak z fińską obrączką
2003	10	15	ad/f	osłabiony/ranny	pozostał w hodowli	zastrzelony	kuj-pom	Toruń	przekazany do ZOO w Poznaniu
2003	12	12		martwy-stan nieznany		zastrzelony	mazowieckie	Rumoka	stawy rybne
2004	11	1		martwy-stan nieznany		zastrzelony	zach-pom	Sławno	postrzelony
2004	10	7		martwy-stan nieznany		zastrzelony	lubelskie	Pobołowice	postrzelony
2006	9	17	juv	osłabiony/ranny	padł	zastrzelony	zach-pom	Dziadowo	śruciny w ciele
2006	11	1		osłabiony/ranny	nieznany	zastrzelony	zach-pom	Strzegłino	postrzelony
2007	4	13	juv/f	osłabiony/ranny	pozostał w hodowli	zastrzelony	wielkopolskie	Krzyż	obrząk
2010	9	25	im	osłabiony/ranny	pozostał w hodowli	zastrzelony	podlaskie	Knyszyn	śruciny w ciele
2011	9	15		osłabiony/ranny	padł	postrzelony	mazowieckie	Oblas	śruciny w ciele, nie przeżył zabiegu
2011	9	17		osłabiony/ranny		postrzelony	łódzkie	Głowno	śruciny w ciele,
2012	5	4		martwy-świeży		postrzelony	zach-pom	Cybowo	zaobrączkowany
2014	6	8	ad/m	osłabiony-ranny	pozostał w hodowli	postrzelony	lubuskie	Trzciel	postrzelony w pobliżu stawów. Padł.
2017	9	3		osłabiony-ranny	padł	postrzelony	wielkopolskie	Pobiedziska	postrzelony, padł w ośrodku rehabilitacji ptaków
2016	5			martwy-świeży		zastrzelony	wielkopolskie	Nadleśnictwo Grodzisk Wielkopolski	zastrzelony, znaleziony w pobliżu stawów

Populacja rybołowa w Europie

Europa (wybrane przykłady)

Kraj	Liczba par na przełomie XX / XXI wieku	Liczba par po I dekadzie XXI wieku	Zmiana procentowa
Szwecja	3 444	4 100	+16
Finlandia	1 200	1 300	+8
Norwegia	235	500	+53
Łotwa	125	190	+18
Estonia	47	55	+14
Białoruś	155	165	+9
Polska	72	25	-65
Litwa	50	25	-50
Niemcy	476	700	+47
Francja	47	76	+38
Hiszpania	35	41	+15
Wielka Brytania	182	240	+24
Dania	0	3	+
Portugalia	0	1	+

Podstawowym sposobem ochrony gatunku jest obejmowanie go ochroną prawną na poziomie krajowym i międzynarodowym.

Rybołów chroniony jest prawem międzynarodowym poprzez umieszczenie:

- w załączniku I dyrektywy Ptasiej,
- w załączniku II konwencji z Bonn 1979,
- w załączniku II konwencji Waszyngtońskiej (CITES).

W Polsce objęty jest ochroną gatunkową na mocy rozporządzenia o ochronie gatunkowej zwierząt z 6 grudnia 2016 r. - podlega ścisłej ochronie i uznano go za gatunek wymagający ochrony czynnej. W Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt ma status VU – gatunek narażony na wyginięcie. Rybołów podlega ochronie gatunkowej zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2016 r. poz. 2183).

Obowiązuje w stosunku do niego szereg obostrzeń m.in. zakaz:

- umyślnego zabijania i niszczenia jaj lub form rozwojowych,
- umyślnego okaleczania lub chwytania, przetrzymywania i posiadania okazów gatunków i transportu,
- niszczenia siedlisk lub ostoi,
- niszczenia, usuwania lub uszkodzania gniazd,
- zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany lub darowizny okazów gatunków,
- wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków.

Według danych Komitetu Ochrony Orłów w latach 2001-2016 zabitych zostało 19 rybołów z użyciem broni śrutowej.

Postrzelenie (skutek śmiertelny) rybołowa w Nadleśnictwie Czerniejewo: -zgłoszenie zdarzenia przez fotografa-ornitologa do Straży Leśnej, ornitologów oraz RDOŚ Poznań -zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa przez myśliwych polujących w trakcie legalnego polowania zbiorowego - brak możliwości ustalenia sprawcy. Umorzenie postępowania.

Myśliwy polujący niezgodnie z etyką myśliwską staje się kłusownikiem.

Sezon polowań na kaczki:

- od 15 sierpnia, czyli w okresie żerowania rybołówów (dorosłych i tegorocznych młodych),
- wielu myśliwych nie rozróżnia ptaków w locie,
- traktują strzelanie do kaczek jak rodzaj sportu -strzelanie do rzutek,
- nie interesuje ich zestrzelona kaczka (złamanie przepisów i etyki myśliwskiej).

Przykłady

1) Otrucie

**Regionalny Dyrektor
Ochrony Środowiska w Opolu**

Informuję, że 26.01.2017 r. pomiędzy miejscowościami Kietlice oraz Królowe (gmina Głubczyce) znaleziono kolejnego martwego bielika. Ptaka znaleziono w strefie ochronnej wokół gniazda znajdującego się w Nadleśnictwie Prudnik, leśnictwie Ściborzyce (oddz. 31b).

Jest to szósty martwy ptak szponiasty znaleziony w tej okolicy. Dnia 12. 01.2017 r. na polu około 1 km na północny-zachód od miejscowości Królowe znaleziono pierwszego martwego bielika. Następnego dnia (13.01.17 r.) w zadrzewieniu znajdującym się około 1 km na północny - zachód od Królowych stwierdzono drugiego martwego bielika oraz trzy myszołowy zwyczajne.

Staraniem członków i sympatyków Komitetu Ochrony Orłów jeden z martwych bielików został poddany sekcji w Zakładzie Higieny Weterynaryjnej w Opolu. Wynik badania sugeruje toksykologiczne podłoże śmierci ptaka (w załączeniu wynik sekcji).

W związku z realnym podejrzeniem, że śmierć ptaków nie nastąpiła w sposób naturalny, uprzejmie proszę o podjęcie w tej sprawie działań, tj. zgłoszenie sprawy do organów ścigania.

KOMITET OCHRONY ORŁÓW

2) Użycie broni

ZAWIADOMIENIE ZAWIADAMIAJĄCEGO O NIEWNIESIENIU WNIOSKU O UKARANIE DO SĄDU

Na podstawie art. 54 § 2 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia zawiadamiam, że przeprowadzone czynności wyjaśniające w sprawie zaistniałego, w okresie od 03.03.2018r do dnia 10.03.2018r., na terenie Nadleśnictwa Strzelce Opolskie – Leśnictwo Kępna oddział 71F Gogolin Szczakiel, zniszczenia przez nieustalonego sprawcę lęgu bielika zwyczajnego – gatunku objętego ochroną strefową, poprzez wybranie nieustalonej ilości jaj z gniazda, na szkodę Nadleśnictwa Strzelce Opolskie; tj. o czyn z artykułu 164 Kodeksu wykroczeń w zw. z art. 127 pkt 2 lit e w zw. z art. 52 ust. 1 pkt 3 Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16.04.2004r, nie dostarczyły podstaw do skierowania wniosku o ukaranie do Sądu Rejonowego z powodu niewykrycia sprawcy wykroczenia.

3) Zastrzelenie Bociana Czarnego z nadajnikiem

Dnia 12 sierpnia br. zostałem poinformowany o odnalezieniu martwego bociana czarnego posiadającego obrączki ornitologiczne oraz nadajnik GPS. Informacja została przekazana przez Służbę Leśną Nadleśnictwa Namysłów. W toku ustalenia pochodzenia ptaka wykazano, że jest to jeden z bocianów czarnych pochodzących z stref ochronnych wyznaczonych na terenie Leśnictwa Wołczyn w Nadleśnictwie Namysłów. Ptak został zaobrączkowany i wyposażony w nadajnik satelitarny dnia 29 czerwca br. przez członków grupy obrączkarskiej Silesiana (zgodnie z posiadanymi zezwoleniami na wejście do stref ochronnych otrzymanych przez RDOŚ w Opolu oraz obrączkowanie i zakładanie nadajników otrzymanych przez GDOŚ). W dniu, w którym doszło do śmierci ptaka tj. 11 sierpnia 2019, ptak przebywał na Stawach Markowe (około 12.20), Stawach w Szubienniku (12.23) oraz Stawach w Dąbrówce Dolnej (od ok. 12.30 do 14.30). Po tym czasie ptak przeleciał w okolice m. Zawiesz-Leśniówka przy ul. Odrodzenia Polski, gdzie odnotował ostatni sygnał w locie (14.32). Po tym czasie ptak znajdował się na pobliskim polu, gdzie prawdopodobnie został zabity (od ok. 14.34 do 17). W dalszej części dnia oraz noc ranny lub martwy ptak przebywał na terenie zabudowania położonego przy ul. Odrodzenia Polski 55 w Zawiesz (okres od około 17 dnia 11 sierpnia 2019 do godziny 9 dnia następnego tj. 12 sierpnia 2019). Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Służbę Leśną wynika, że po tym czasie ptak został zabrany z ww. posesji oraz zakopany. Tego samego dnia odzyskano nadajnik oraz dokonano dokumentacji ptaka (po wykopaniu). Przeprowadzone oględziny oraz charakter odniesionych obrażeń sugerują postrzał, co potwierdza również zachowanie ptaka pomiędzy godziną

Podsumowanie

- Przypadki umyślnego zabijania lub niszczenia stanowisk ptaków drapieżnych notowane są regularnie.
- Najczęściej przypadki te zgłaszane są przez ornitologów, leśników lub pracowników RDOŚ.
- Sprawy są najczęściej umarzone z powodu braku możliwości określenia sprawcy lub udowodnienia winy.
- Potrzebna jest bliska współpraca pomiędzy instytucjami ochrony środowiska, Lasami Państwowymi oraz Policją i prokuraturą.

5. Ochrona gatunkowa a wycinka drzew i krzewów

5.1. Analiza przepisów w zakresie zakazów obowiązujących w stosunku do gatunków chronionych

Podstawy prawne dotyczące wycinki drzew i krzewów:

- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 55 z późn.zm) – zwana dalej uoop - przepisy dotyczące wycinki drzew i krzewów zawarte są w art. 83-90.

W przypadkach, kiedy drzewo/krzew stanowi siedlisko gatunku chronionego lub samo jest gatunkiem chronionym, zastosowanie mają przepisy dotyczące ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt z dnia 16 grudnia 2016 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 26)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej roślin z dnia 9 października 2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 1409)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej grzybów z dnia 9 października 2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 1408)

W obowiązującym stanie prawnym ochrona drzew, krzewów i zieleni mieści się w ochronie przyrody. Mówi o tym art. 2. 1. uoop - Ochrona przyrody, w rozumieniu ustawy, polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody:

1. dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów,
2. roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową,
3. zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia,
4. siedlisk przyrodniczych,
5. siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów,
6. tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt,
7. krajobrazu,
8. zieleni w miastach i wsiach,
9. zadrzewień.

W obowiązującej ustawie o ochronie przyrody znajdziemy cały rozdział poświęcony ochronie terenów zieleni i zadrzewień (Rozdział 4 „Ochrona terenów zieleni i zadrzewień” uoop). Jednakże z uwagi na to, że drzewa i krzewy stanowią elementy krajobrazu mogą być one także objęte ochroną jak pozostałe elementy krajobrazu (art. 2 ust. 1 pkt 7 oraz ust. 2 pkt 5), a także mogą podlegać ochronie gatunkowej (art. 2 ust. 1 pkt 2).

Jeśli chodzi o ochronę gatunkową roślin, która bezpośrednio może dotyczyć wycinki drzew lub krzewów obowiązują następujące zakazy:

1. umyślnego niszczenia,
2. umyślnego zrywania lub uszkodzania,
3. niszczenia ich siedlisk,
4. pozyskiwania lub zbioru,
5. przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków,
6. zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu okazów gatunków, z tym że zakaz transportu dotyczy gatunków oznaczonych w załączniku nr 1 do rozporządzenia symbolem (2),
7. wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków,
8. umyślnego przemieszczania w środowisku przyrodniczym,
9. umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

Z racji tego, że drzewa i krzewy mogą być siedliskiem dla chronionych gatunków zwierząt lub grzybów przy wycince obowiązują także niektóre punkty dotyczące zakazów związanych z ochroną gatunkową zwierząt i grzybów. Są to m. in. zakazy:

- niszczenia siedlisk lub ostoi, będących obszarem rozrodu zwierząt, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania,
- niszczenia, usuwania lub uszkodzania gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień,
- umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień,
- niszczenia siedlisk chronionych gatunków grzybów.

Od wyżej wymienionych zakazów w uzasadnionych przypadkach obowiązują odstępstwa, które mogą być regulowane rozporządzeniem lub wydane przez GDOŚ lub rdoś na wniosek zainteresowanego. Na przykład w przypadku gatunkowej ochrony zwierząt obowiązuje odstępstwo od zakazu usuwania gniazd od 16 października do

końca lutego w przypadku usuwania gniazd z budek dla ptaków lub usuwania gniazd z terenów zieleni lub obiektów budowlanych jeśli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne. Jednakże pomimo odstępstwa od zakazu usuwania gniazd ptaków podmiot planujący wycinkę drzewa jest zobowiązany do uzyskania zezwolenia na niszczenie siedlisk.

5.2. Zezwolenie na wycinkę drzew oraz sytuacje, w których nie jest wymagane zezwolenie

Zgodnie z obowiązującym prawem usunięcie drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości lub jej części może nastąpić po uzyskaniu zezwolenia wydanego na wniosek:

- posiadacza nieruchomości – za zgodą właściciela tej nieruchomości (zgoda właściciela nie jest wymagana, gdy wniosek składa spółdzielnia mieszkaniowa, wspólnota mieszkaniowa, zarządca nieruchomości będącej własnością Skarbu Państwa),
- właściciela urządzeń, służących do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz innych podobnych – jeżeli drzewo lub krzew zagrażają funkcjonowaniu tych urządzeń (art. 49 §1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. 2020 poz. 875).

W zależności od terenu na jakim znajduje się wnioskowane drzewo lub krzew zgodę mogą wydawać następujące organy:

- zezwolenie na usunięcie drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości wydaje wójt, burmistrz albo prezydent miasta, a w przypadku gdy zezwolenie dotyczy usunięcia drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków – wojewódzki konserwator zabytków,
- zezwolenie na usunięcie drzewa w pasie drogowym drogi publicznej, z wyłączeniem obcych gatunków topoli, wydaje się po uzgodnieniu z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska,
- zezwolenie na usunięcie drzewa lub krzewu na obszarach objętych ochroną krajobrazową, w granicach parku narodowego albo rezerwatu przyrody wydaje się po

uzgodnieniu odpowiednio z dyrektorem parku narodowego albo regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

Organ właściwy do wydania zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu przed jego wydaniem dokonuje oględzin w zakresie występowania w ich obrębie gatunków chronionych. Postępowanie w sytuacji gdy drzewo lub krzew jest siedliskiem gatunków chronionych opisano w kolejnym punkcie.

Istnieją przypadki, kiedy zezwolenie na wycinkę nie jest konieczne. Określa je art. 83 uop i dotyczą one m. in.:

- drzew, których obwód pnia na wysokości 5 cm nie przekracza:
 - 80 cm – w przypadku topoli, wierzb, klonu jesionolistnego oraz klonu srebrzystego,
 - 65 cm – w przypadku kasztanowca zwyczajnego, robinii akacjowej oraz platanu klonolistnego,
 - 50 cm – w przypadku pozostałych gatunków drzew
- drzew, które rosną na nieruchomościach stanowiących własność osób fizycznych i są usuwane na cele niezwiązane z prowadzeniem działalności gospodarczej (konieczne jest jednak zgłoszenie do organu wydającego zezwolenie, organ w terminie 21 dni od dnia doręczenia zgłoszenia dokonuje oględzin, po oględzinach organ może wnieść sprzeciw - usunięcie drzewa jest możliwe gdy nie będzie sprzeciwu),
- krzewu lub krzewów rosnących w skupisku do 25 m²,
- drzew lub krzewów usuwanych w celu przywrócenia gruntów nieużytkowanych do użytkowania rolniczego,
- drzew lub krzewów owocowych, z wyłączeniem rosnących na terenie nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków lub na terenach zieleni,
- prowadzenia akcji ratowniczej przez jednostki ochrony przeciwpożarowej lub inne właściwe służby ustawowo powołane do niesienia pomocy osobom w stanie nagłego zagrożenia życia lub zdrowia,
- drzew lub krzewów stanowiących złomy lub wywroty usuwanych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej, jednostki Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, zarządców dróg, zarządców infrastruktury kolejowej, gminne lub powiatowe jednostki oczyszczania lub inne podmioty działające w tym zakresie na zlecenie gminy lub powiatu,

- zabiegów pielęgnacyjno-sanitarnych, jednak zakres ich wykonywania został ściśle określony.

Za usunięcie drzew lub krzewów bez wymaganego zezwolenia organ wydający te zezwolenia wymierza administracyjną karę pieniężną

5.3. Postępowanie w sytuacji, gdy drzewo jest siedliskiem gatunków chronionych

Usunięcie drzewa, skutkujące naruszeniem zakazów obowiązujących wobec gatunków chronionych bez zezwolenia to:

- wykroczenie z art. 131 pkt 14 uop „kto bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom narusza zakazy w stosunku do roślin, zwierząt lub grzybów objętych ochroną gatunkową podlega karze aresztu albo grzywny” lub
- przestępstwo z art. 181 k.k. 3 w przypadku istotnej szkody „kto niezależnie od miejsca czynu niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta pozostające pod ochroną gatunkową powodując istotną szkodę podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”.

Dlatego też konieczne jest uzyskanie zezwolenia na jakiegokolwiek działania. W celu uzyskania zezwolenia na odstępstwo od zakazów obowiązujących w stosunku do danego gatunku należy zwrócić się odpowiednio do regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (w zależności od gatunku i rodzaju planowanych czynności). Najpierw jednak należy złożyć wniosek do organu właściwego do wydania zezwolenia na wycinkę drzew lub krzewów. Organ ten przed wydaniem zgody dokonuje oględzin w zakresie występowania w obrębie drzew i krzewów gatunków chronionych (art. 83c. 1. uop).

Oględziny powinny być dokonane zgodnie z art. 7 KPA czyli:

- uwzględniać „wszelkie kroki niezbędne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego”, w okresie, w którym możliwe jest zauważenie i rozpoznanie występujących gatunków chronionych.

MASZ PRAWO
DO OCHRONY PRZYRODY

Ochrona gatunkowa a wycinka drzew i krzewów

Drzewa lub krzewy mogą być siedliskiem chronionych gatunków zwierząt lub grzybów.

70

Projekt LIFE 15 GIE/PL/000758 pn. *Masz prawo do skutecznej ochrony przyrody*, finansowany ze środków Programu LIFE oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

MASZ PRAWO
DO OCHRONY PRZYRODY

Ochrona gatunkowa a wycinka drzew i krzewów

Pachnica dębowa
Osmoderma spp.

MASZ PRAWO
DO OCHRONY PRZYRODY

Ochrona gatunkowa a wycinka drzew i krzewów

Kiedy w czasie oględzin organ wydający pozwolenie nie stwierdza gatunków chronionych rość weryfikuje sytuację (dokumentacja zdjęciowa, oględziny). Gdy rzeczywiście brak gatunków chronionych i brak innych przeciwwskazań zezwolenie jest wydawane. Jednakże w przypadku stwierdzenia gatunków chronionych RDOŚ odmawia uzgodnienia.

W przypadku zaś gdy organ wydający zezwolenie na usunięcie drzew podczas oględzin stwierdza występowanie gatunków chronionych i nie istnieje możliwość usunięcia drzew bez złamania zakazów z zakresu ochrony gatunkowej wójt, burmistrz, prezydent, starosta, konserwator zabytków zawiesza postępowanie do czasu rozstrzygnięcia zagadnienia wstępnego, wzywa jednocześnie wnioskodawcę

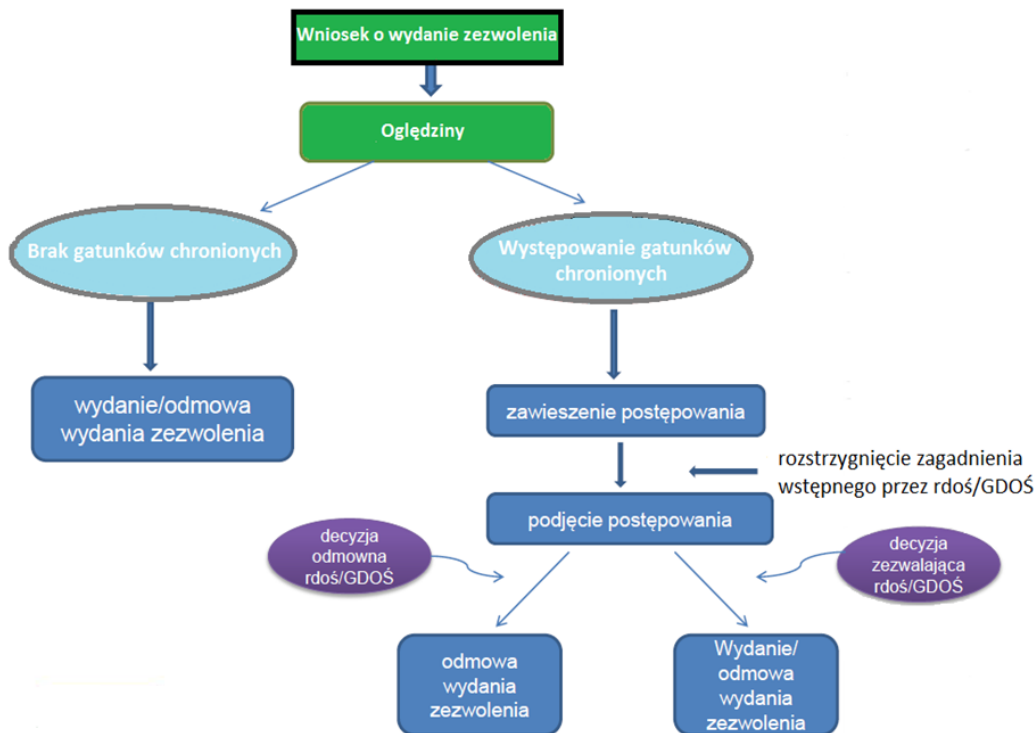
72

Projekt LIFE15 GIE/PL/000758 pn. *Masz prawo do skutecznej ochrony przyrody*, finansowany ze środków Programu LIFE oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

o wystąpieniu do rdoś/GDOŚ w celu uzyskania zezwoleń z zakresu ochrony gatunkowej. Rdoś lub GDOŚ wydaje decyzję zezwalającą lub nie zezwalającą na odstępstwa od zakazów w stosunku do gatunków chronionych, którą wnioskodawca przedstawia właściwemu organowi. Właściwy urząd po zapoznaniu się z decyzją wydaje lub nie wydaje zgodę na wycinkę.

W sytuacji gdy stwierdzenie gatunku chronionego nastąpiło już w trakcie realizacji prac obowiązuje następujący schemat postępowania:

- wstrzymanie prac,
- zabezpieczenie gatunku chronionego,
- kontrola dokumentacji (decyzja derogacyjna),
- kontrola realizacji warunków decyzji zezwalającej,
- wszczęcie postępowania szkodowego, karnego.

5.4. Instytucje do kontaktu w sprawie konsultacji przyrodniczych, dotyczących wycinki drzew

W sprawie konsultacji przyrodniczych dotyczących siedlisk oraz występowania gatunków chronionych można zwracać się do następujących instytucji:

- RDOŚ, GDOŚ inne organy ochrony przyrody,
- ośrodki uniwersyteckie - w tym Wydziały Biologii, Zoologii,
- naukowcy zajmujący się herpetologią, fitosocjologią, entomologią, ornitologią, dendrologią,
- organizacje pozarządowe takie jak np. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, WWF Polska, Ekopatrol - w ramach straży miejskiej, Polskie Towarzystwo Entomologiczne, Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Nietoperzy itd.
- ogrody botaniczne, zoologiczne, ośrodki rehabilitacji zwierząt.

6. Proces wykrywczy w sprawach o przestępstwa przeciwko środowisku naturalnemu

Akty prawne i literatura:

1. Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 523 z późn. zm.) -dalej k.k. i Kodeks postępowania karnego k.p.k.,
2. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 821 z późn. zm) i Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r- Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia,
3. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 z późn. zm.) -dalej p.o.ś.,
4. Ustawy szczególne (np. o prawie łowieckim, ustawie o ochronie zwierząt, ustawie o ochronie przyrody, o rybactwie śródlądowym, ustawie o odpadach czy ustawie o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów,
5. Zuzanna B. Gądzik, Środki karne, przepadek zwierzęcia i nawiązka w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt, Prokuratura i Prawo 3/2019,
6. Piotr Chorbot, Nielegalny obrót odpadami, Warszawa 2019.

Analiza wybranego przypadku

15-latek z gminy Mińsk Mazowiecki z premedytacją zabił trzy szczeniaki, strzelając do nich z wiatrówki. Swój bestialski czyn nagrywał telefonem komórkowym, który to film umieszczono potem w sieci. Zlecenie zabicia zwierząt wydał mu sąsiad, 87-letni mężczyzna, bo jego zdaniem szczeniaki były brzydkie i nie znalazłyby domów. Nieletni umieszczony został w Izbie Dziecka w Warszawie.

Ujęcie prawne

Zgonie z art. 35. Ustawy o ochronie zwierząt

1. Kto zabija, uśmierca zwierzę albo dokonuje uboju zwierzęcia z naruszeniem przepisów art. 6 ust. 1, art. 33 lub art. 34 ust. 1–4 podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
 - a) Tej samej karze podlega ten, kto znęca się nad zwierzęciem.
2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 lub 1a działa ze szczególnym okrucieństwem podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
3. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1, 1a lub 2 sąd orzeka przepadek zwierzęcia, jeżeli sprawca jest jego właścicielem.
 - a) Sąd może orzec tytułem środka karnego zakaz posiadania wszelkich zwierząt albo określonej kategorii zwierząt w razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 lub 1a.
 - b) Sąd orzeka tytułem środka karnego zakaz posiadania wszelkich zwierząt albo określonej kategorii zwierząt w razie skazania za przestępstwo określone w ust. 2.

Według art. 16. Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich:

1. Jeżeli w sprawie o czyn karalny, o którym mowa w art. 1 § 2 pkt 2 lit. A ustawy, wszczęto postępowanie przeciwko nieletniemu wspólnie z dorosłym, prokurator wyłącza sprawę nieletniego i przekazuje ją sądowi rodzinnemu.
2. W szczególnie uzasadnionych wypadkach, jeżeli czyn karalny nieletniego pozostaje w ścisłym związku z czynem osoby dorosłej, a dobro nieletniego nie stoi na przeszkodzie łącznemu prowadzeniu sprawy, prokurator wszczyna lub prowadzi śledztwo. Po ukończeniu śledztwa prokurator bądź je umarza, bądź przekazuje sprawę nieletniego sądowi rodzinnemu. Jeżeli łączne rozpoznanie sprawy jest konieczne – przekazuje sprawę z aktem oskarżenia sądowi właściwemu według przepisów Kodeksu postępowania karnego, który orzeka w sprawie nieletniego z zachowaniem przepisów niniejszej ustawy.

3. Sąd rodzinny, w którego okręgu prowadzone jest śledztwo, może stosować na wniosek prokuratora środki, o których mowa w art. 26 i 27, zawiadamiając o dokonanych czynnościach sąd rodzinny właściwości ogólnej.

Wybrane problemy wynikające ze specyfiki spraw o przestępstwa przeciwko środowisku

1. Rozdrobnione i skomplikowane przepisy karne i procedury, umiejscowione zarówno w k.k., k.p.k. jak i w wielu ustawach szczególnych,
2. Sprawy często są nagłaśniane w mediach publicznych (internet, prasa, telewizja),
3. Zaangażowanie wielu podmiotów i organizacji pozarządowych a także wolontariuszy,
4. Współpraca z innymi organami zaangażowanymi podmiotami -między innymi straż leśna, lasy państwowe, państwowa inspekcja weterynaryjna, władze samorządowe,
5. Współpraca pomiędzy policją i prokuraturą i nadzór procesowy prokuratora, zwłaszcza nad czynnościami w trybie art. 308 k.p.k.,
6. Czynności z udziałem osób nieletnich i małoletnich i ich przedstawicieli.
7. Specyfika realizacji poszczególnych czynności procesowych podejmowanych w roku postępowania karnego (ogłędziny miejsca i rzeczy, przeszukanie i zatrzymanie rzeczy, postępowanie z zabezpieczonym "żywym" materiałem dowodowym, badania psychologiczne i psychiatryczne uczestników postępowania, dowód z opinii biegłego, przesłuchania, okazanie, dowody cyfrowe i dowody prywatne, środki przymusu procesowego,
8. Konieczność udziału biegłych na różnych etapach postępowania i powiązane z tym problemy (np. koszty),
9. Sprawcy tych przestępstw dosyć często mają zaburzenia emocjonalne lub choroby psychiczne,
10. Zabezpieczenie dowodów i oględziny zatrzymanych zwierząt - utrwalenie oznaczeń identyfikacyjnych (chipy, kolczyki, tatuaże i.t.p.), dokumentacji (np. paszporty),
11. Brak należytej reakcji organów procesowych -skierowanie sprawy na tok postępowania sprawdzającego z pominięciem czynności w niezbędnym zakresie,
12. Spłykanie dowodowe postępowania -niewyczerpywanie wątków sprawy i pomijanie odpowiedzialności pomocników lub podżegaczy, zasada legalizmu czy może jednak zasada oportunistu w kontekście ekonomiki procesowej,

Proces wykrywczy w sprawach o przestępstwa przeciwko środowisku naturalnemu

13. Stosunkowo rzadkie przeprowadzanie czynności konfrontacji i badań poligraficznych,
14. Rzadkie utrwalanie czynności procesowych w formie zapisu obrazu i dźwięku,
15. Zabezpieczenie dowodów i przepadek mienia w postaci zwierząt -brak należytego nadzoru nad ich dalszymi losami (bywały sprawy, w których zabezpieczone zwierzęta trafiały do ubojni),
16. Kontrowersyjny stosunek społeczeństwa do czynów zabronionych skierowanych przeciwko środowisku naturalnemu, np. popełnianych na szkodę zwierząt w kontekście reakcji karnoprawnej państwa na przestępstwa popełniane na szkodę ludzi -ocena szkodliwości społecznej w/wczynów w kontekście ekonomicznym społeczeństwa i świadomości prawnej obywateli,
17. Aspekt etyczno-moralny spraw –pobicie psa jest ścigane w trybie publicznoskargowym, a „pobicie” człowieka może być ścigane w trybie prywatnoskargowym,
18. Brak specjalizacji organów procesowych –sprawy dot. ochrony środowiska często trafiają się przydzielane referentom losowo.

Prezentacja : podinsp. dr Krzysztof Józwicki - Proces wykrywczy w sprawach o przestępstwa przeciwko środowisku naturalnemu –wybrane aspekty.

Postępowanie na miejscu zdarzenia do chwili oględzin

Literatura

- a) Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 30 z późn.zm.),
- b) Zarządzenie nr 4 KGP z dnia 9 lutego 2017 r. w sprawie niektórych form organizacji i ewidencji czynności dochodzeniowo-śledczych Policji oraz przechowywania przez Policję dowodów rzeczowych uzyskanych w postępowaniu karnym (Dz. Urz. KGP z 2017 r. poz. 9),
- c) Wytyczne nr 3 KGP z dnia 30 sierpnia 2017 r. w sprawie wykonywania niektórych czynności dochodzeniowo - śledczych przez policjantów (Dz. Urz. KGP z 2017 r. poz. 59),

Proces wykrywczy w sprawach o przestępstwa przeciwko środowisku naturalnemu

- d) „Metodyka prowadzenia oględzin miejsc przestępstw o charakterze terrorystycznym i katastrof oraz identyfikacji ciał ofiar” stanowiąca załącznik do pisma Zastępcy Komendanta Głównego Policji nr Aom - 1369/2012 z dnia 24 października 2012 r.,
- e) „Procedury postępowania Policji z osobą, która doświadczyła przemocy seksualnej” opracowane przez Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania,
- f) Kwiatkowska – Wójcikiewicz, M. Zubańska „Współczesna Kryminalistyka Wyzwania i zagrożenia” Szczytno 2015,
- g) J. Kasprzak, B. Młodziejowski, W. Kasprzak „Kryminalistyka Zarys systemu” Difin Warszawa 2015,

Kryminalistyka

Kryminalistyka to nauka o metodach ustalania faktu przestępstwa, sposobu jego popełniania, wykrywania sprawców i zapobiegania przestępstwom oraz innym ujemnym zjawiskom społecznym.

Miejsce zdarzenia

- a) określona część przestrzeni, na której coś się wydarzyło, co jest przedmiotem postępowania,
- b) miejsce dokonania (popełnienia) przestępstwa,
- c) miejsce zaistnienia jakiegoś skutku np. kolizji drogowej,
- d) obszar przyległy,
- e) droga przybycia i odejścia sprawcy z miejsca,
- f) ukrycia się osoby (sprawcy),
- g) ukrycia (znalezienia) zwłok,
- h) ukrycia (porzucenia) przedmiotów (narzędzi, łupu),
- i) działania związanego z czynem zabronionym (przygotowania).

Zabezpieczenie miejsca zdarzenia

Zabezpieczenie miejsca zdarzenia to zespół taktyczno – technicznych czynności zmierzających do ochrony tego miejsca przed niepożądanym działaniem człowieka i negatywnym wpływem warunków atmosferycznych (środowiskowych) oraz do zabezpieczenia śladów i dowodów przed zatarciem, zniszczeniem lub przemieszczeniem, a także działań mających na celu ujawnienie źródeł informacji o zdarzeniu i osobach z nim związanych oraz przerwanie zdarzenia i zapobieżenie dalszym jego skutkom.

Zadania policjanta, który pierwszy przybył na miejsce zdarzenia

- a) wykonywanie czynności obejmujących minimalizację skutków zdarzenia,
- b) wykonywanie czynności obejmujących ochronę miejsca zdarzenia,
- c) wykonywanie czynności obejmujących zbieranie informacji o okolicznościach zdarzenia,
- d) wykonywanie innych czynności niecierpiących zwłoki.

Czynności zmierzające do minimalizacji skutków zdarzenia

- a) zapewnienie bezpieczeństwa osobistego,
- b) zabezpieczającym miejsce,
- c) udzielenie lub spowodowanie udzielenia pomocy ofiarom,
- d) ewakuowanie osób z miejsca zagrożonego,
- e) ratowanie mienia , zabezpieczenia mienia,
- f) narażonego na zniszczenie lub utratę,
- g) sprowadzenie na miejsce niezbędnych służb technicznych,
- h) organizowanie lub kierowanie akcją ratowniczą do chwili przybycia właściwych służb,
- i) ostrzeganie osób znajdujących się w rejonie miejsca przestępstwa o zagrożeniach oraz o konieczności podporządkowania się wydanym poleceniom.

Czynności zmierzające do ochrony miejsca zdarzenia przed zmianami

- a) wstępne określenie obszaru ,na którym mogą znajdować się ślady kryminalistyczne i dowody przestępstwa,
- b) usunięcie z wytyczonego obszaru wszystkich osób i wyraźne zakazanie wstępu na wyznaczony obszar jakimkolwiek osobom,
- c) egzekwowanie zakazu wstępu na wyznaczony obszar przed wyznaczeniem dróg poruszania się z jedynym odstępstwem w wypadku ratowania życia , zdrowia lub mienia,
- d) zabezpieczenie śladów mogących ulec zniszczeniu (przed niekorzystnym wpływem warunków atmosferycznych, działaniem osób).

Czynności zmierzające do zebrania informacji o okolicznościach zdarzenia

- a) ustalanie źródeł informacji np. ustalenie świadków zdarzenia,
- b) ustalanie wyglądu (rysopisu sprawcy),
- c) ustalanie cech przedmiotów pochodzących z przestępstwa lub użytych do popełnienia przestępstwa,
- d) przekazywanie dyżurnemu jednostki organizacyjnej Policji bieżącej informacji o sytuacji na miejscu przestępstwa,
- e) dokumentowanie w notatniku służbowym oraz notatkach urzędowych przebiegu i wyników czynności wykonanych na miejscu przestępstwa.

Inne czynności niecierpiące zwłoki

- a) penetracja terenu,
- b) zorganizowanie działań pościgowych,
- c) użycie psa tropiącego,
- d) poszukiwanie sprawcy na podstawie rysopisu,
- e) zorganizowanie zasadzki lub pułapki kryminalistycznej,
- f) poszukiwanie rzeczy.

Siedem złotych pytań kryminalistycznych

- 1) CO ?
 - co się stało,
 - co się wydarzyło,
 - na czym polegało zdarzenie.
- 2) GDZIE ?
 - gdzie miało miejsce zdarzenia,
 - gdzie nastąpiło.
- 3) KIEDY ?
 - kiedy zaistniało zdarzenie,
 - określenie czasu zdarzenia.
- 4) W JAKI SPOSÓB ?
 - jak przebiegało zdarzenie,
 - jak do niego doszło,
 - jaki był jego przebieg.
- 5) JAKIMI ŚRODKAMI ?
 - czym popełniono przestępstwo,
 - przy pomocy jakich narzędzi,
 - czy przy pomocy innej osoby.
- 6) DLACZEGO ?
 - jaki był motyw działania sprawcy,
 - jaka była rola ofiary w genezie zdarzenia.
- 7) KTO ?
 - kto jest sprawcą zdarzenia,
 - (osoba, grupa, uczestnicy),
 - kto jest ofiarą.

Ślady

Ślady to zmiany w obiektywnej rzeczywistości, które jako postrzegalne znamiona po zdarzeniach będących przedmiotem postępowania mogą stanowić podstawę do odtworzenia i ustalenia przebiegu zdarzenia zgodnie z rzeczywistością.

Cechy śladu

- a) są następstwami jakiś zachowań – wykazują z tymi zachowaniami powiązanie przyczynowo skutkowe,
- b) charakter materialny - są możliwe do wykrycia i zbadania.

Rodzaje śladów

Rodzaje śladów ze względu na:

- 1) na postać:
 - a) odwzorowania:
 - odciski (ślady wgłębione),
 - odbitki (ślady powierzchniowe),
 - nawarstwione,
 - odwarstwione,
 - b) plamy,
 - c) inne ślady.
- 2) na nośnik śladu:
 - a) na przedmiotach,
 - b) na ciele człowieka,
 - c) na ciele zwierzęcia,
 - d) sprawcy,
 - e) u ofiary,
 - f) u świadka.
- 3) na grupy przedmiotów:
 - a) daktyloskopijne (np. odciski palców, innych części skóry, dłoni),
 - b) mechanoskopijne (np. ślady narzędzi, zębów piły tarczowej),

Proces wykrywczy w sprawach o przestępstwa przeciwko środowisku naturalnemu

- c) balistyczne (broni palnej, pneumatycznej, naboje, łuski),
- d) raseologiczne (np. stóp i pojazdów),
- e) biologiczne (np. ślady krwi, wydzieliny, tkanki),
- f) chemiczne (np. plamy),
- g) cieplne (zmiany temperatur),
- h) akustyczne (głosu i dźwięku),
- i) zapachowe (osmologiczne) pochodzące od ludzi, narkotyków,
- j) dokumentów (np. rękopisy, maszynopisy, kserokopie, nagrania,
- k) mikroślady (np. włókna).

7. Uprawnienia i zadania kontrolne Inspekcji Ochrony Środowiska

Główny Inspektor Ochrony Środowiska kieruje działalnością Inspekcji Ochrony Środowisk m.in.:

- a) ustala ogólne kierunki działania Inspekcji Ochrony Środowiska oraz wydaje zalecenia i wytyczne określające sposób postępowania w trakcie realizacji zadań,
- b) określa zasady współdziałania z innymi organami administracji publicznej,
- c) organizuje i koordynuje kontrole podmiotów korzystających ze środowiska, o zasięgu ponad wojewódzkim,
- d) organizuje szkolenia pracowników Inspekcji,
- e) współpracuje z organami państw członkowskich UE i państw trzecich oraz organizacjami międzynarodowymi.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska kieruje działalnością IOŚ na obszarze danego województwa, m.in. :

- a) wykonuje zadania Inspekcji zgodnie z ogólnymi kierunkami działania i zaleceniami GIOŚ,
- b) ustala, w porozumieniu z wojewodą, kierunki działania oraz roczne plany pracy IOŚ na obszarze województwa,
- c) dokonuje na obszarze województwa analiz i ocen przestrzegania przepisów i stanu środowiska.

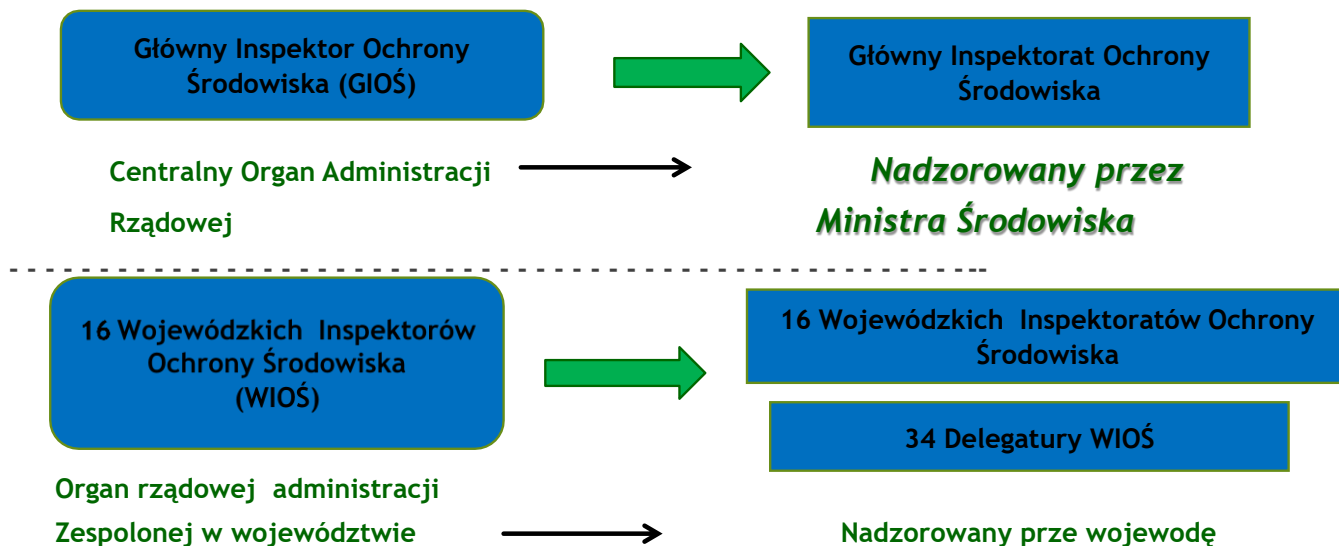

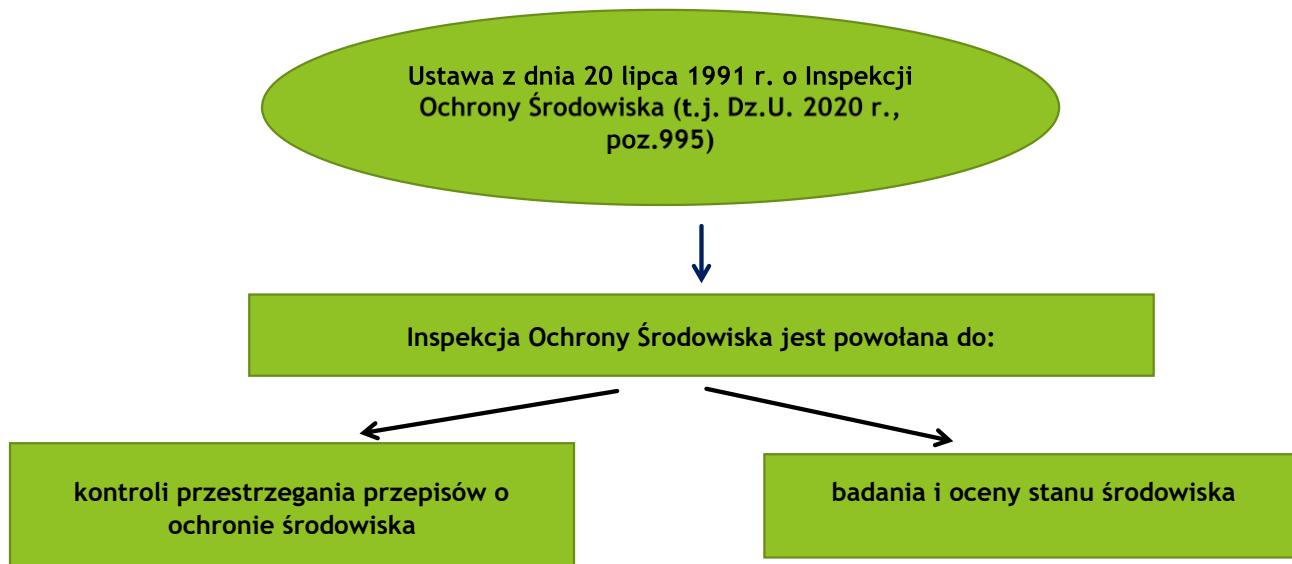
**MASZ PRAWO
DO OCHRONY PRZYRODY**

Uprawnienia i zadania kontrolne Inspekcji Ochrony Środowiska

Organy IOŚ

Zadania i uprawnienia IOŚ

Projekt LIFE 15 GIE/PL/000758 pn. *Masz prawo do skutecznej ochrony przyrody*, finansowany ze środków Programu LIFE oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Znowelizowane przepisy

Główne cele nowelizacji ustawy o IOŚ:

- a) wzmocnienia działań kontrolnych IOŚ - zwiększenia skuteczności kontroli i wyeliminowanie szarej strefy w obszarze środowiska, w tym w gospodarce odpadami poprzez wyposażenie IOŚ w bardziej skuteczne instrumenty prawne i techniczne, możliwe do zastosowania podczas kontroli oraz zwiększenie wysokości kar pieniężnych,
- b) wzmocnienia działań monitoringowych IOŚ (optymalizacja i elastyczność w prowadzeniu badań monitoringowych i wykonywaniu badań na potrzeby kontroli, optymalizacja kosztów uzyskania i utrzymania akredytacji).

Wzmocnienie działań monitoringowych IOŚ jest realizowane poprzez:

- a) prowadzenie państwowego monitoringu środowiska (PMŚ) oraz prowadzenia działalności laboratoryjnej od 1 stycznia 2019 roku należy do zadań Głównego Inspektora Ochrony Środowiska,
- b) zmiana sposobu realizacji PMŚ - utworzenie w strukturach GIOŚ, działającej ponadregionalnie, jednolitej krajowej sieci monitoringu środowiska (w zakresie powietrza, wód, hałasu, pól elektromagnetycznych) w oparciu o 16 dotychczas istniejących w WIOŚ,
- c) przekształcenie 16 laboratoriów WIOŚ w Centralne Laboratorium Badawcze w strukturze GIOŚ z wyspecjalizowanymi oddziałami regionalnymi w oparciu o istniejącą infrastrukturę laboratoryjną WIOŚ.

Prowadzenie Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ)

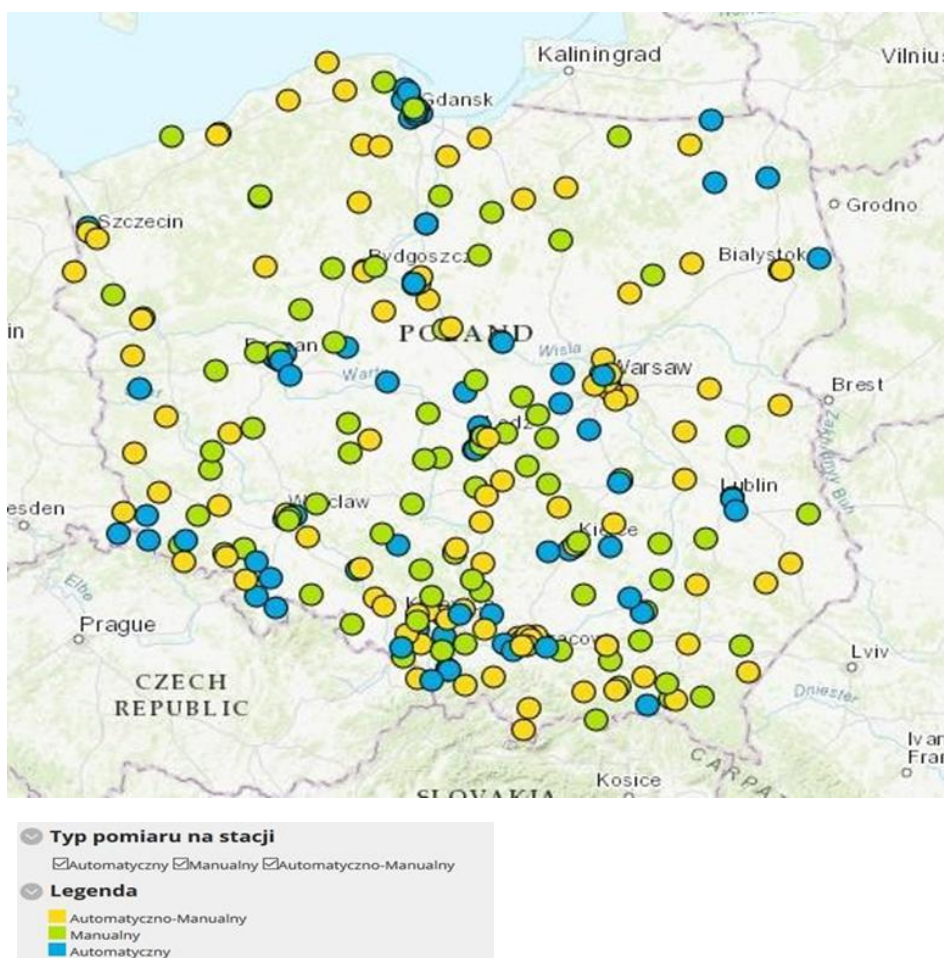
PMŚ - system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku.

PMŚ obejmuje dane i informacje o stanie elementów przyrodniczych w zakresie:

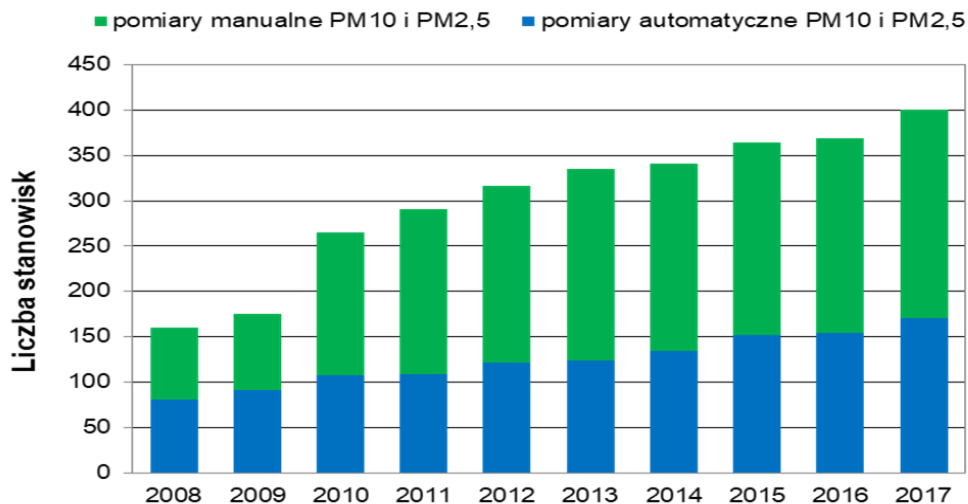
- a) wód, w tym podziemnych, powierzchniowych, przejściowych, przybrzeżnych wraz z osadami dennymi, wód, a także wód morza terytorialnego,
- b) powietrza,

- c) gleby i ziemi,
- d) klimatu akustycznego,
- e) promieniowania jonizującego i pól elektromagnetycznych,
- f) elementów różnorodności biologicznej, w tym lasów, siedlisk przyrodniczych i gatunków.

Mapa wszystkich stacji pomiarowych aktualnie funkcjonujących w ramach Państwowego Monitoringu środowiska

Rys.. Pomiary stanu środowiska

W ramach PMŚ w sieci pomiarów jakości powietrza funkcjonuje ok. 290 stacji pomiarowych, na których prowadzone są pomiary automatyczne lub manualne lub automatyczne i manualne, w tym ok. 160 stacji pomiarowych10 prowadzących pomiary automatyczne lub automatyczne i manualne.

Do podstawowe zadań kontrolnych IOŚ należy:

- kontrola podmiotów korzystających ze środowiska w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska,
- udział w przekazywaniu do użytkowania obiektów lub instalacji jako przedsięwzięć mogących zawsze znacząco lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko,
- przeciwdziałanie poważnym awariom oraz sprawowanie nadzoru nad usuwaniem ich skutków,
- wykonywanie zadań w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów,
- podejmowanie decyzji wstrzymujących działalność prowadzoną z naruszeniem wymagań ochroną środowiska,
- wymierzanie kar pieniężnych za naruszanie przepisów prawa i decyzji.

Uprawnienia kontrolne IOŚ

Przy wykonywaniu kontroli przestrzegania wymagań ochrony środowiska inspektor jest uprawniony do :

- a) wstępu z niezbędnym sprzętem na teren nieruchomości, obiektu lub ich części, na którym prowadzona jest działalność gospodarcza i do środków transportu,
- b) wstępu przez całą dobę wraz z niezbędnym sprzętem na teren niezwiązany z prowadzeniem działalności gospodarczej,
- c) pobierania próbek, przeprowadzania niezbędnych badań lub wykonywania innych czynności kontrolnych w celu ustalenia na terenie kontrolowanej nieruchomości, w obiekcie lub jego części, stanu środowiska oraz oceny tego stanu w świetle przepisów o ochronie środowiska i wydanych decyzji,
- d) żądania wstrzymania ruchu lub uruchomienia instalacji lub urządzeń w zakresie niezbędnym dla pobrania próbek i przeprowadzenia badań/pomiarów,
- e) oceny stosowanych technologii i rozwiązań technicznych,
- f) oceny sposobu eksploatacji instalacji lub urządzeń,
- g) wykonywania pomiarów wielkości emisji oraz poziomu substancji lub energii występujących w środowisku,
- h) żądania pisemnych lub ustnych informacji oraz wzywania i przesłuchiwania osób pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań - dla ustalenia stanu faktycznego,
- i) żądania okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych, w tym dokumentów finansowych,
- j) żądania okazania dokumentów niezbędnych do wymierzenia mandatu lub kary grzywny.

Upoważniony do kontroli inspektor jest uprawniony do poruszania się po terenie nieruchomości, obiektu lub ich części oraz środków transportu, bez potrzeby uzyskiwania przepustki oraz nie podlega rewizji osobistej. Jeżeli przeprowadzenie niezbędnych pomiarów, w tym pobranie próbek, lub wykonanie innych czynności kontrolnych wymaga specjalistycznej wiedzy lub umiejętności, wojewódzki inspektor ochrony środowiska może upoważnić do udziału w kontroli osobę niebędącą inspektorem, posiadającą taką wiedzę lub takie umiejętności. Kierownik kontrolowanej jednostki organizacyjnej oraz kontrolowana osoba fizyczna, z zachowaniem przepisów o ochronie informacji

niejawnych oraz o zakwaterowaniu sił zbrojnych, obowiązani są umożliwić inspektorowi przeprowadzenie kontroli

Inspekcja Ochrony Środowiska prowadzi kontrole w sposób jednolity w całym kraju oraz podejmuje działania pokontrolne, w oparciu o opracowany w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska - System kontroli uwzględniający zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej nr 2001/331/WE ustalające minimalne kryteria działania inspekcji ochrony środowiska w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Kontrolowane przepisy dot. odpadów

Ustawa ramowa :ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j Dz. U. z 2020 r. poz. 797 z późn. zm.),

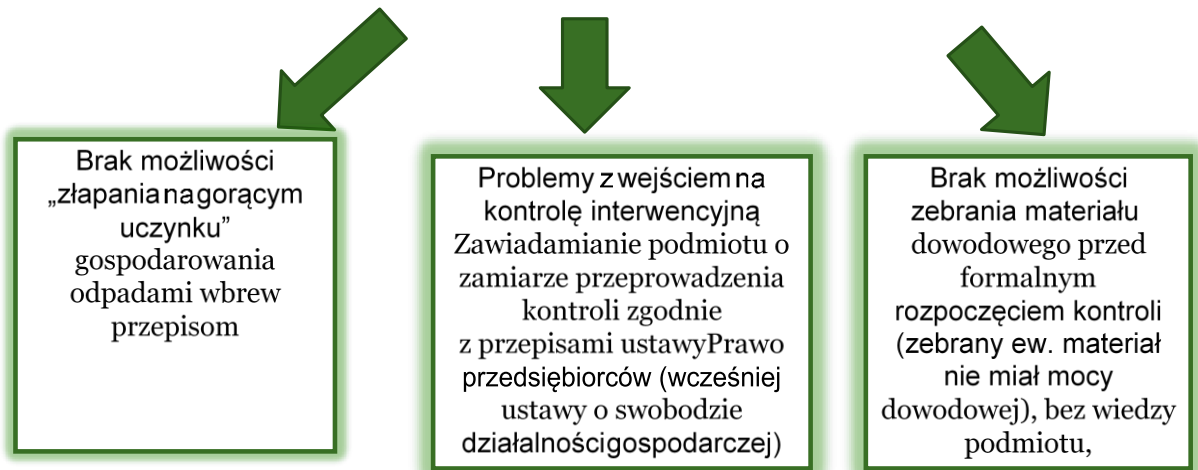
Ustawy szczegółowe:

- z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,
- z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej,
- z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- z dnia 29 czerwca 2007 r. o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów,
- z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych,
- z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach,
- z dnia 13 czerwca 2013r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych,
- z dnia 11 września 2015r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym,
- z dnia 19 lipca 2019 r. o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności.

Nowelizacja ustawy o IOŚ - zwalczania nieprawidłowości w obszarze ochrony środowiska.

Wpływ na skuteczność kontroli IOŚ w zakresie gospodarki odpadami przed reformą

Nowe zadania do realizacji przez IOŚ:

- a) ściganie przestępstw przeciwko środowisku określonych w Kodeksie karnym oraz wykroczeń określonych w Kodeksie wykroczeń oraz ustawach wymienionych w ustawie o IOŚ, w tym wnoszenie i popieranie aktów oskarżenia (art.2, ust. 1a),
- b) w kilku sprawach prokuratura poleciła już wojewódzkim inspektorom ochrony środowiska przeprowadzenie określonych czynności w ramach prowadzonych śledztw przez organy ścigania.

Zmiany w organizacji pracy i kontroli IOŚ – ułatwienia w zwalczaniu nielegalnych działań poprzez:

- a) wprowadzenie dla inspektorów ochrony środowiska pracy zmianowej - możliwość wykonywania kontroli w systemie całodobowym również w porze nocnej,
- b) kontrole interwencyjne i pozaplanowe bez wcześniejszego zawiadomienia podmiotu o zamiarze jej przeprowadzenia (obowiązek powiadamiania z 7- dniowym wyprzedzeniem - dla kontroli planowanych),
- c) kontrole interwencyjne rozpoczynane tylko po okazaniu legitymacji służbowej potwierdzającej tożsamość i uprawnienia inspektora do jej wykonania,
- d) kontrole w zakresie gospodarki odpadami, prowadzone na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska – bez stosowania przepisów Rozdziału 5 - Ograniczenia kontroli działalności gospodarczej ustawy Prawo Przedsiębiorców.

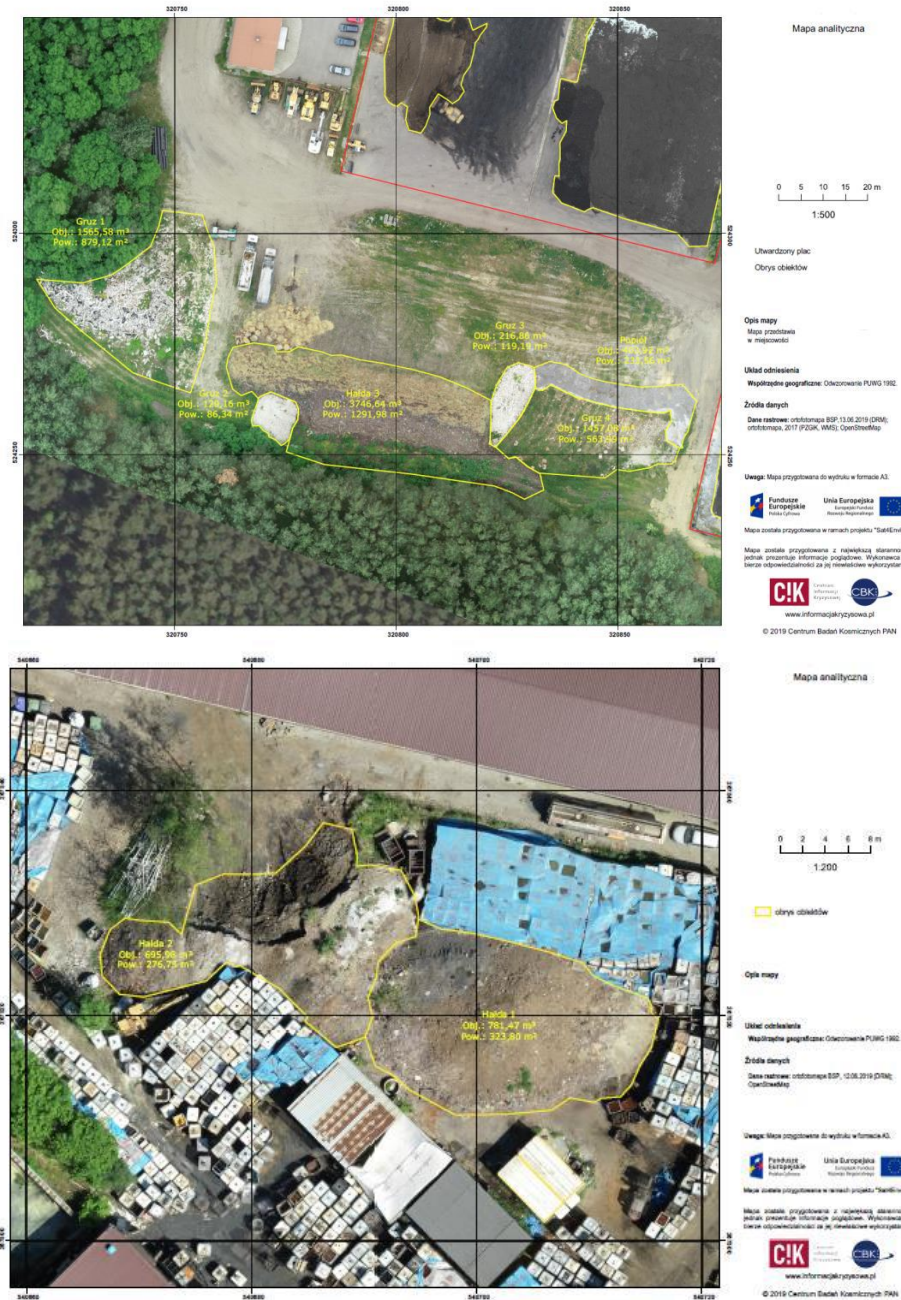
ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 22 sierpnia 2018 r. w sprawie wzoru legitymacji służbowej inspektora Inspekcji Ochrony Środowisk

Nowe narzędzia kontrolne:

- a) możliwość prowadzenia na terenie całego kraju kontroli inicjowanych z poziomu Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska przez:
 - wyspecjalizowane zespoły kontrolne złożone z inspektorów z różnych terytorialnie wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska – w obszarach nielegalnych działań obejmujących obszar kilku województw,
 - możliwość tzw. kontroli krzyżowych tj. równoczesnej kontroli kilku podmiotów na terenie kilku województw zaangażowanych np. w nielegalne działania z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi.
- b) GIOŚ powołał już 14 takich zespołów kontrolnych,
- c) Wykonywanie czynności kontrolnych (obserwowanie i rejestrowanie obrazu zdarzeń oraz dźwięku towarzyszącego tym zdarzeniom) z użyciem nowoczesnych środków technicznych m.in. bezzałogowych statków powietrznych – drony, techniki satelitarne,
- d) określenie składu morfologicznego odpadów w oparciu o wiedzę ekspercką inspektorów,
- e) przeszukiwanie pojazdów przewożących towary oraz kontrola dokumentów związanych z przewozem towaru, jeżeli zachodzi podejrzenie przewożenia odpadów z naruszeniem przepisów prawa.
Określono uprawnienia IOŚ w zakresie kontroli pojazdów:
 - legitymowania uczestnika ruchu i wydawania mu wiążących poleceń co do sposobu korzystania z drogi lub używania pojazd,
 - sprawdzania wymaganych dokumentów,
 - weryfikacji danych o pojeździe i żądania okazania dokumentu potwierdzającego prawo do używania pojazdu,
 - wydawania poleceń kontrolowanemu co do sposobu jego zachowania,
 - uniemożliwienie korzystania z pojazdu, którego stan techniczny, ładunek, zagrażają bezpieczeństwu lub porządkowi ruchu, powodują uszkodzenie drogi albo naruszają wymagania ochrony środowiska,
 - kontroli transportu odpadów wraz wymagań związanych z tym transportem
- f) Informacje uzyskane w czasie prowadzenia czynności, o których mowa w art. 10b ust. 2, mogą (...) stanowić dowód w postępowaniach administracyjnych, karnych oraz w postępowaniach w sprawach wykroczeń.

Przykład obmiaru hałd odpadów w trakcie kontroli WIOŚ

Obserwacja przy użyciu dronapodejrzanie zakopywania odpadów

Możliwe czynności IOŚ – w przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa przeciwko środowisku albo wykroczenia:

- a) obserwowanie i rejestrowanie przy użyciu środków technicznych, w tym technik satelitarnych i bezzałogowych statków powietrznych, obrazu zdarzeń oraz dźwięku towarzyszącego tym zdarzeniom,
- b) gromadzenie i zabezpieczanie dowodów popełnienia przestępstwa lub wykroczenia,
- c) żądanie pisemnych lub ustnych informacji oraz przesłuchiwanie osób w zakresie niezbędnym dla ustalenia stanu faktycznego przy jednoczesnym pouczeniu ich o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, o której mowa w Kodeksie karnym,

- d) ustalanie tożsamości osób oraz żądaniu okazania dokumentów niezbędnych do wymierzenia grzywny w drodze mandatu karnego lub sporządzeniu wniosku o ukaranie,
- e) nakładanie grzywien w postępowaniu mandatowym za wykroczenia określone w trybie przewidzianym przepisami o postępowaniu w sprawach o wykroczenia,
- f) dokonywanie oględzin pomieszczeń i innych miejsc,
- g) zatrzymywanie lub przeszukiwanie pojazdów przewożących towary oraz kontroli dokumentów związanych z przewozem towaru, jeżeli zachodzi podejrzenie przewożenia odpadów,
- h) udzielanie pouczeń, zwracanie uwagi, ostrzeżenie lub stosowanie innych środków oddziaływania wychowawczego.

Wstrzymanie działalności podczas działań kontrolnych:

- a) (art.12 ust.4) Możliwość wydawania przez WIOŚ w trakcie kontroli decyzji wstrzymującej:
 - działalność w zakresie stwarzającym zagrożenie zdrowia lub życia ludzi albo zagrożenie zniszczenia środowiska,
 - oddanie do użytku obiektu budowlanego, zespołu obiektów lub instalacji niespełniających wymagań ochrony środowiska.

Rozszerzenie katalogu organów do których IOŚ może wystąpić o pomoc w przeprowadzeniu czynności kontrolnych (art. 10a)

Policja, KAS, Inspekcja Transportu Drogowego, urzędy nadzoru górniczego, Państwowa Inspekcja Pracy, Inspekcja Handlowa, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Inspekcja Weterynaryjna, Państwowa Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Straż Graniczna, Państwowa Straż Pożarna.

Pomoc może polegać m.in. na:

- a) umożliwieniu inspektorowi wejścia na kontrolowany teren, do kontrolowanego obiektu lub do środka transportu,
- b) gromadzeniu i zabezpieczaniu dowodów popełnienia przestępstwa albo wykroczenia,

- c) ustalaniu tożsamości i przesłuchiowaniu osób w celu ustalenia stanu faktycznego istotnego dla prowadzonego postępowania,
- d) zapewnieniu bezpieczeństwa inspektorowi.

Ww. Organy nie mogą odmówić udzielenia pomocy IOŚ. W przypadku uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa polegającego na udaremnianiu lub utrudnianiu wstępu na kontrolowany teren, do kontrolowanego obiektu lub do środka transportu, Policja obowiązana jest, na wniosek WIOŚ, umożliwić inspektorom ten wstęp, w tym przy wykorzystaniu środka przymusu bezpośredniego. Organy Inspekcji Ochrony Środowiska mogą zwrócić się do każdego organu administracji publicznej lub Policji z wnioskiem o udzielenie informacji lub udostępnienie dokumentów i danych związanych z ochroną środowiska. Organy administracji Publicznej oraz Policja są obowiązane przekazać informacje, dokumenty i dane niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku. Organy IOŚ mogą korzystać z informacji kryminalnej zgromadzonej w Krajowym Centrum Informacji Kryminalnych. Na wniosek GIOŚ lub WIOŚ organy ścigania oraz organy Krajowej Administracji Skarbowej udostępniają informacje uzyskane w toku czynności operacyjno-rozpoznawczych niezbędne do wykonywania ww. czynności oraz kontroli.

Kary pieniężne – utrudnianie kontroli

Kara za uniemożliwienie lub utrudnienie IOŚ przeprowadzenia kontroli (Art. 31c):

- a) kara pieniężna w wysokości od 10 tys. zł do 100 tys. zł,
- b) kary pieniężne wymierza, w drodze decyzji, właściwy organ Inspekcji Ochrony Środowiska.

Decyzji, organ Inspekcji Ochrony Środowiska może nadać rygor natychmiastowej wykonalności.

Zmiana ustawy o odpadach - wprowadzenie procedury postępowania z zatrzymywanymi pojazdami transportującymi odpady (art.24 a):

- a) Zatrzymanie transportu odpadów przez KAS, SG,ITD, Policję i WIOŚ gdy ujawniono:
 - naruszenie szczegółowych wymagań dla transportu odpadów,

- przemieszczanie odpadów do nieuprawnionego odbiorcy,
 - naruszenie przepisów o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów,
- b) kierowanie, pojazdu wraz z odpadami, na miejsce magazynowania odpadów wyznaczone w wojewódzkim planie gospodarki odpadami (1 miejsce na 1 mln mieszkańców, nie więcej niż 3 miejsca),
- c) obowiązek utworzenia miejsca, w ciągu 6 miesięcy od uchwalenia planu spoczywa na staroście – do 18 września 2019r.,
- d) pojazd wraz z odpadami pozostaje na miejscu do czasu
- e) zagospodarowania odpadów przez podmiot odpowiedzialny za transportowane odpady,
- f) Starosta nakłada obowiązek zagospodarowania zatrzymanych odpadów,
- g) obowiązek zagospodarowania odpadów przez transportującego - jeśli nie wskaże wytwórcy lub odbiorcy odpadów (transportujący posiadaczem odpadów),
- h) kary dla Starostów za nieutworzenie miejsc magazynowania odpadów - od 10 do 100 tys. zł.

Zmiany przepisów ustawy o odpadach obowiązujące od 6 września 2019 r. – zatrzymanie transportu odpadów:

- a) Art. 24a –rozszerzona i doprecyzowana procedura zatrzymania pojazdu wraz z odpadami:
- kierowanie do najbliższego dostępnego miejsca wyznaczonego w wojewódzkim planie gospodarki odpadami spełniającego warunki magazynowania odpadów,
 - skierowanie pojazdu na ww. miejsca, polega na nadzorowaniu przejazdu tego pojazdu przez funkcjonariuszy lub inspektorów służb kontrolnych albo usunięciu pojazdu przez jego przewiezienie lub holowanie.
- b) dyspozycję przewiezienia lub holowania pojazdu wydaje się podmiotowi, któremu starosta właściwy ze względu na miejsce kontroli powierzył zadanie usuwania pojazdów,
- c) za usunięcie, strzeżenie i przechowywanie pojazdu w ww. miejscu pobiera się opłaty,
- d) do uiszczenia opłat jest obowiązany podmiot wykonujący transport odpadów,
- e) Starosta właściwy ze względu na miejsce, ustala, w drodze postanowienia, wysokość opłat za usunięcie, strzeżenie i przechowywanie pojazdu w tym miejscu, uwzględniając wydatki z tym związane zgodnie ze średnią ceną rynkową usług

w zakresie usuwania, strzeżenia i przechowywania pojazdów na obszarze jego działania,

- f) jeżeli ustały przyczyny uzasadniające przechowywanie pojazdu w miejscu, o którym mowa w ust. 2, starosta właściwy ze względu na miejsce, na które został skierowany zatrzymany pojazd wraz z odpadami, zawiadamia uprawnionego o możliwości odebrania pojazdu.

Zmiana ustawy o międzynarodowym przemieszczaniu

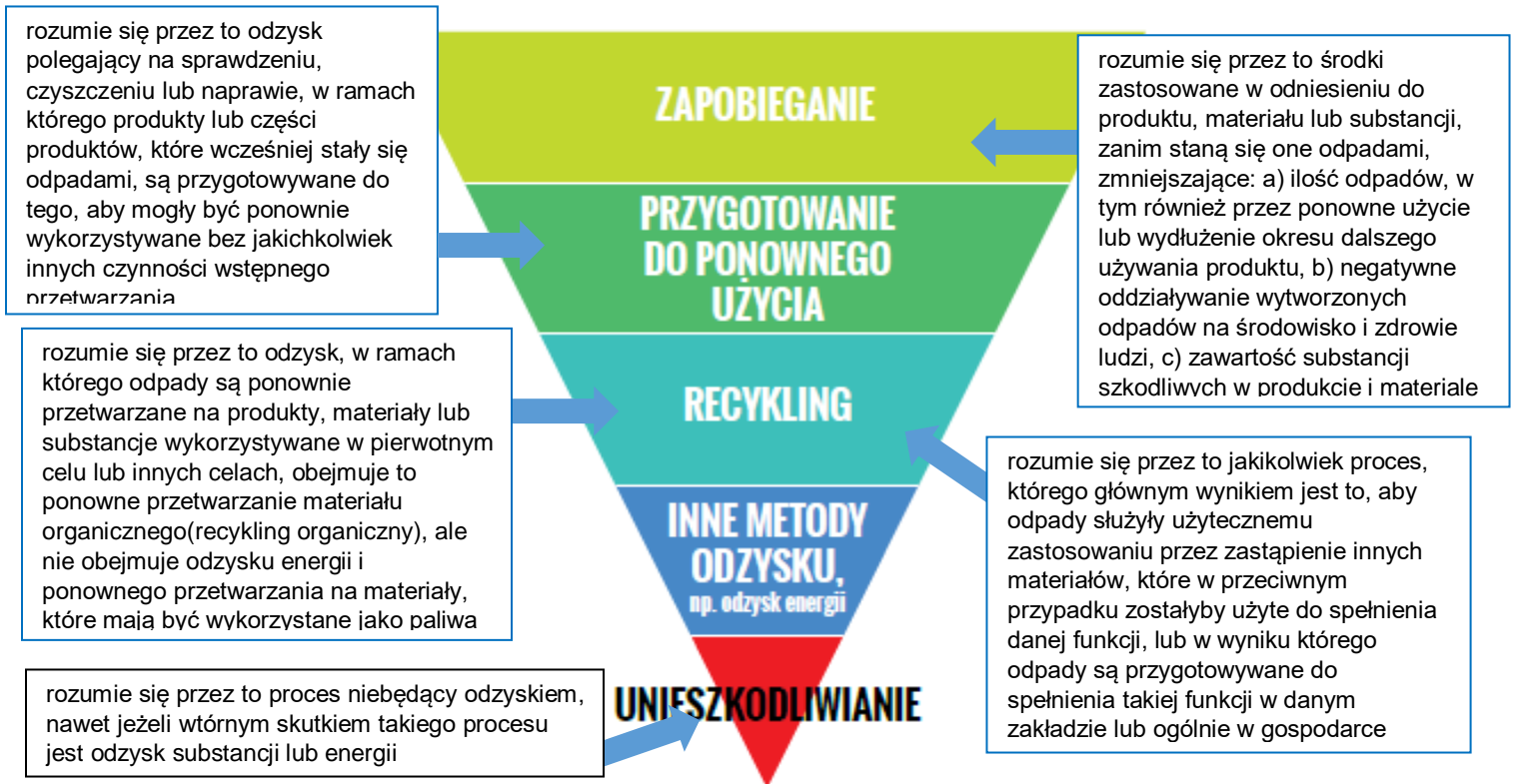
W związku ze zmianą o ustawy o międzynarodowym przemieszczaniu wprowadzono zakaz przywozu na teren kraju odpadów w celu unieszkodliwiania w procesach określonych jako D1 do D15 w załączniku I do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. Ponadto wprowadzono zakaz przywozu na teren kraju zmieszanych odpadów komunalnych i odpadów pochodzących z przetworzenia odpadów komunalnych z wyłączeniem odpadów zebranych selektywnie przeznaczonych do recyklingu.

Ustawa o odpadach - narzędzia prawne usprawniające kontrolę IOŚ nad gospodarką odpadami

Zaostrzenie wymagań uzyskania zezwolenia na zbieranie lub przetwarzanie odpadów:

- a) wydanie zezwolenia na zbieranie lub przetwarzanie odpadów po przeprowadzonej przez WIOŚ kddontroli w zakresie spełniania wymagań określonych w przepisach ochrony środowiska – w przypadku negatywnej opinii– organ odmawia wydania zezwolenia (art. 41a ust.1),

- b) uznanie albo odmowa uznania przedmiotu lub substancji za produkt uboczny w drodze decyzji marszałka województwa –(wiążącej) (art. 11).

Administracyjne kary pieniężne – art. 194 ust 1 ustawy o odpadach kara od 5 000 zł do 1 000 000 zł w następujących sytuacjach:

- a) Zmiana klasyfikacji odpadów niebezpiecznych na odpady inne niż niebezpieczne (...), przez ich rozcieńczanie lub mieszanie ze sobą, lub z innymi odpadami, substancjami lub materiałami, prowadzące do obniżenia początkowego stężenia substancji niebezpiecznych do poziomu niższego niż poziom określony dla odpadów niebezpiecznych,
- b) mieszanie odpadów niebezpiecznych różnych rodzajów, mieszanie odpadów niebezpiecznych z odpadami innymi niż niebezpieczne lub mieszanie odpadów niebezpiecznych z substancjami, materiałami lub przedmiotami, w tym rozcieńczanie substancji (...), lub mieszanie tych odpadów, wbrew warunkom,

- c) transport odpadów niezgodnie z wymaganiami,
- d) magazynowanie odpadów niezgodnie z wymaganiami,
- e) nieprowadzenie wizyjnego systemu kontroli miejsca magazynowania lub składowania odpadów albo prowadzenie tego systemu niezgodnie z przepisami,
- f) przekazywanie odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych lub pozostałości z sortowania odpadów komunalnych, przeznaczonych do składowania, do instalacji komunalnej niezgodnie z przepisem,
- g) zbieranie odpadów wbrew zakazom,
- h) przekazywanie niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych do termicznego przekształcania niezgodnie z przepisami,
- i) nieutrzymywanie zabezpieczenia roszczeń wbrew obowiązкови lub niezłożenie
- j) wniosku o zmianę formy lub wysokości zabezpieczenia roszczeń,
- k) prowadzenie działalności w zakresie, o którym mowa w art. 50 bez wymaganego wpisu do rejestru,
- l) nieumieszczanie numeru rejestrowego na dokumentach sporządzanych w związku z prowadzoną działalnością,
- m) rozcieńczanie lub sporządzanie mieszanin odpadów ze sobą lub z innymi substancjami lub przedmiotami,
- n) wydobywanie odpadów, niezgodnie z przepisami.

Administracyjne kary pieniężne (art. 194 ust 4 i 5 ustawy o odpadach)

- a) ust. 4: Administracyjną karę pieniężną wymierza się za zbieranie odpadów lub przetwarzanie odpadów bez wymaganego zezwolenia, o którym mowa w art. 41. Kara wynosi nie mniej niż 10 000 zł i nie może przekroczyć 1 000 000 zł.,
- b) ust. 5: Administracyjną karę pieniężną wymierza się za gospodarowanie odpadami niezgodnie z posiadanym zezwoleniem, o którym mowa w art. 41. Kara wynosi nie mniej niż 1000 zł i nie może przekroczyć 1 000 000 zł,
- c) wysokość kary, o której mowa w ust. 4, oblicza się, uwzględniając ilość i właściwości odpadów, w sposób określony w załączniku nr 6 do ustawy,
- d) wysokość kary, o której mowa w ust. 5, oblicza się, uwzględniając w szczególności ilość i właściwości, odpadów, możliwość wystąpienia zagrożeń dla ludzi lub środowiska oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy,

- e) administracyjną karę pieniężną, o której mowa w art. 194 ust. 4 i 5, wymierza się w wysokości dwukrotności kwoty określonej w art. 194 ust. 4 lub 5, w przypadku gdy wymierza się ją po raz drugi lub kolejny.

Kary pieniężne – transport

- a) (art.194b) Administracyjna kara pieniężna za niedostarczanie odpadów przez transportującego odpady do: posiadacza odpadów, miejsca przeznaczenia odpadów - wskazanego przez zlecającego usługę transportu odpadów – od 1000 zł do 100 000 zł,
- b) (art. 195) Kto, wbrew obowiązkowi, o którym mowa w art. 233 ust. 2, transportuje odpady bez uzyskania zezwolenia na transport odpadów lub wpisu do rejestru podlega administracyjnej karze pieniężnej w wysokości od 2000 do 10 000 zł.

Wstrzymywanie działalności posiadacza odpadów przez WIOŚ (art 32 ustawy o odpadach)

Wojewódzki inspektor ochrony środowiska może, w drodze decyzji, kierując się stopniem zagrożenia dla środowiska, życia lub zdrowia ludzi, wstrzymać działalność posiadacza odpadów w przypadku naruszenia:

- a) hierarchii sposobów postępowania z odpadami, polegającego na niewysegregowaniu odpadów nadających się do odzysku spośród odpadów przeznaczonych do unieszkodliwiania, wbrew art. 18 ust. 7,
- b) zakazu dotyczącego postępowania z odpadami niebezpiecznymi, o którym mowa w art. 21,
- c) zakazów określonych w art. 23 ust. 2,
- d) obowiązku określonego w art. 27 ust. 2,
- e) wymagań dotyczących eksploatacji instalacji lub urządzeń do przetwarzania odpadów, o których mowa w art. 29 ust. 2,
- f) zakazu przetwarzania odpadów poza instalacjami lub urządzeniami, o którym mowa w art. 30 ust. 1.

Według nowelizacji ustawy o odpadach Inspekcja Ochrony Środowiska uzyskała nowe narzędzia sanacyjne w zakresie:

- a) (Art.32 ust 1a) wstrzymania działalności posiadacza odpadów, w przypadku gdy posiadacz ten zbiera lub przetwarza odpady bez wymaganego zezwolenia – natychmiastowe wykonanie,
- b) (Art.32 1b) wstrzymania działalności posiadacza odpadów, w przypadku gdy w okresie 3 lat posiadaczowi wymierzona zostanie druga administracyjna kara pieniężna za naruszenie polegające na gospodarowaniu odpadami niezgodnie z zezwoleniem – natychmiastowe wykonanie

Możliwość ustalenia terminu na usunięcie ww. naruszeń - na wniosek podmiotu.

Zgodnie z przepisami ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach za nakładane są kary za nieprzestrzeganie odpowiednich zasad.

Kary nakładane przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska na:

- a) Gminną jednostkę organizacyjną,
- b) Gminę,
- c) Wójta, Burmistrza lub Prezydenta Miasta,
- d) Prowadzącego instalację komunalną,

Kary wymierzane są za:

- a) nieuzyskanie wymaganego poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku, ograniczenia masy odp. komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania,
- b) niewykonywania obowiązku udzielenia zamówienia publicznego na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości,
- c) nie tworzenie przez gminę warunków niezbędnych do utrzymania czystości i porządku na swoim terenie,
- d) nie prowadzenie kontroli ustawy przez wójta, burmistrza, prezydenta,
- e) naruszenia obowiązków sprawozdawczych.

Obszary nielegalnych działań

Przez Inspekcję Ochrony Środowiska stwierdzono naruszenia w następujących obszarach:

- a) gospodarowanie odpadami komunalnymi wbrew przepisom dotyczącym spełniania wymagań dla odpadów kierowanych na składowiska, wymaganych prawem metod przetwarzania odpadów itp.,
- b) rekultywacja wyrobisk, żwirowisk itp. wbrew przepisom prawa, warunkom decyzji, bez uregulowań formalnoprawnych,
- c) porzucanie odpadów w miejscach nieprzeznaczonych do ich magazynowania i składowania (opuszczone budynki, stodoły, działki itp.),
- d) pożary magazynowanych odpadów – głównie pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych,
- e) transport odpadów wbrew przepisom (np. wbrew zasadzie bliskości),
- f) oszustwa w klasyfikacji odpadów (zmiana kodów odpadów w dokumentacji bez poddania ich przetworzeniu),
- g) fikcyjny odzysk i recykling odpadów opakowań, głównie szklanych – handel dokumentami,
- h) gospodarowanie odpadami zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (ZSEiE),
- i) demontaż pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- j) nielegalne międzynarodowe przemieszczanie odpadów, w tym odpadów pojazdów.

Według szacunków ekspertów branżowych z 2017 r. „Szara strefa” (nielegalny obrót legalnymi towarami i usługami) w gospodarce odpadami dotyczy 7,8 mln ton różnych odpadów. Wartość ta jest na poziomie prawie 2 razy wyższym niż szacowany jej udział w całej gospodarce narodowej i może VAT w kwocie 585 mln zł, CIT/PIT w kwocie ok. 172 mln zł w skali roku, uszczuplenia w zakresie należnych opłat produktowych i środowiskowych przekraczają 1,6 mld zł.

Szara strefa w gospodarce odpadami objawia się poprzez:

- a) nielegalny demontaż zseie w podmiotach nieuprawnionych (zbierający w tym punkty skupu złomu, punkty serwisowe),
- b) nieprawidłowe przetwarzanie lodówek i telewizorów,

105

- c) przekazywanie odpadów z demontażu zseie nieuprawnionym odbiorcom,
- d) „handel kwitami” w podmiotach działających w systemie gospodarki ZSEiE – korporacyjne współdziałanie w naruszeniu prawa - wystawianiu fałszywych dokumentów potwierdzających recykling/odzysk odpadów bez faktycznego przepływu,
- e) nielegalne zbieranie i demontaż odpadów pojazdów przez osoby fizyczne lub podmioty prowadzące inną działalność gospodarczą, bez wymaganych zezwoleń i decyzji administracyjnych - w celu sprzedaży części zamiennych i odpadów,
- f) działania prowadzone z naruszeniem prawa w legalnych stacjach demontażu/punktach zbierania, tzw. „handel kwitami” - potwierdzanie przyjęcia pojazdu do demontażu bez jego fizycznego odbioru (wydawanie zaświadczeń o demontażu pojazdu) (poświadczenie nieprawdy z art. 271 § 1 k.k.),
- g) międzynarodowe przemieszczanie odpadów w postaci pojazdów. Nielegalny przywóz do kraju odpadów w postaci uszkodzonych pojazdów, fragmentów i części samochodowych przez osoby fizyczne, osoby prowadzące działalność gospodarczą, w tym stacje demontażu,
- h) nielegalny wywóz z kraju odpadów w postaci pociętych samochodów (w tym ciężarowych), mieszanin części samochodowych bez uzyskania zezwolenia GIOŚ, bez załącznika VII,
- i) sprowadzanie pojazdów z zagranicy do stacji demontażu w Polsce w celu pozyskania części zamiennych: bezpośrednio do stacji demontażu, jako własność osób prowadzących stacje demontażu, bezpośrednio do stacji przy udziale pośredników nabywających pojazdy za granicą, na posesję własności pośrednika w celu ewentualnej sprzedaży, a wobec braku zainteresowania nabyciem pojazdów – przekazanie do stacji demontażu.

Zgodnie z art. 183 §4 oraz §5 Kodeksu karnego, przywóz z zagranicy lub wywóz za granicę odpadów (w tym odpadów pojazdów) wbrew przepisom stanowi przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat, a w przypadku odpadów niebezpiecznych od 6 miesięcy do 8 lat. Organ, który ujawnił ntpo (nielegalne transgraniczne przemieszczanie odpadów) zobowiązany jest do poinformowania o tym Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w celu przeprowadzenia ww. czynności

administracyjnych oraz do poinformowania organów ścigania o podejrzeniu popełnienia przestępstwa w związku z art. 183 kk.

Z nielegalnym międzynarodowym przemieszczaniem odpadów w postaci pojazdów wiążą się np.:

- a) fałszowanie dokumentów w postaci dowodów rejestracyjnych i innych dokumentów wydawanych dla pojazdów w państwach ich pochodzenia,
- b) ukrywanie dokumentów wskazujących na wycofanie pojazdu z eksploatacji i przeznaczenie pojazdu do zniszczenia w celu ponownego wprowadzenia pojazdu do obrotu,
- c) fałszowanie umów – kupna sprzedaży (w zakresie danych osoby zbywającej pojazd, podpisu zbywającego),
- d) posługiwanie się fałszowanymi dokumentami przed Urzędami Celnymi (podatek akcyzowy) oraz w procesie rejestracji pojazdów, skutkujące ponownym wprowadzeniem do obrotu pojazdu wycofanego z eksploatacji,
- e) fałszowanie podpisu osoby przekazującej pojazd sprowadzony z zagranicy do stacji demontażu w kraju.

Nielegalne międzynarodowe przemieszczanie się odpadów następuje w sytuacji:

- a) nielegalnego wywóz odpadów z kraju bez uzyskania zezwolenia GIOŚ, bez załącznika nr VII do rozporządzenia 1013/2006 lub wbrew zakazowi wywozu,
- b) przywóz do kraju odpadów do firm nie posiadających instalacji do przetwarzania odpadów lub porzucanie tych odpadów na terenach opuszczonych (często nieznany wysyłający, firmy wysyłające lub przyjmujące likwidują działalność).

W przypadku stwierdzenia ntpo, odpady podlegają zwrotowi do kraju wysyłki lub zagospodarowaniu w państwie przeznaczenia lub państwie trzecim.

Unikanie opłat za korzystanie środowiska

Firmy odbierające odpady komunalne dokonują fikcyjnego przetwarzania odpadów komunalnych bez ich przetworzenia w instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych poprzez:

- przekazywanie odpadów na składowisko bez ich przetworzenia pod kodem przetworzonego odpadu –niższe opłaty za składowanie,
- przewożenie odpadów między województwami, a następnie porzucone na: działkach prywatnych, drogach publicznych, wyrobiskach, lasach.

Deponowanie odpadów komunalnych w wyrobiskach

System działa tak, że: Najpierw deponowane w wyrobisku są odpady komunalne, a następnie z kolejnej ciężarówki deponowane są odpady gruzu bądź piasku lub koparka stojąca na dnie wyrobiska przysypuje piaskiem i żwirem odpady komunalne natychmiast po ich zdeponowaniu w wyrobisku.

Mimo odoru odpadów komunalnych, niesposób wizualnie stwierdzić zdeponowanych odpadów w wyrobisku, w takiej sytuacji trudno jest ustalić sprawcę.

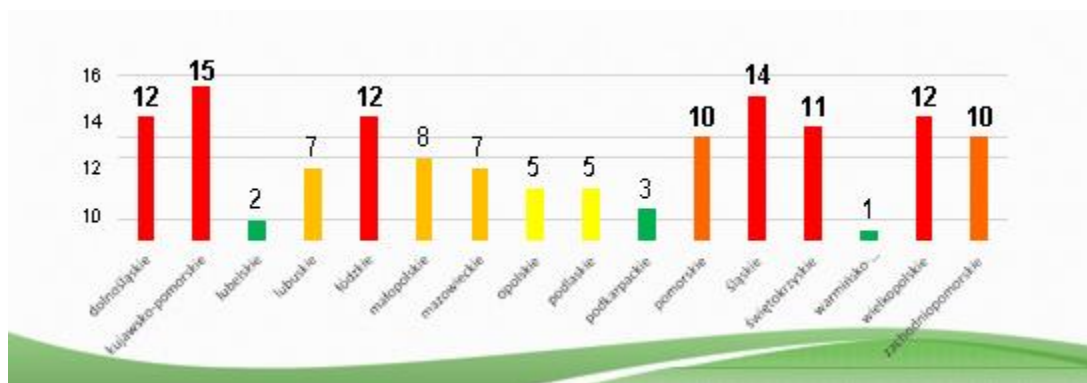
Pożary odpadów

Zaobserwowano problem z zagospodarowaniem paliwa alternatywnego wytwarzanego w wyniku procesów przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych. W związku z ograniczonym zbytem paliwa alternatywnego wynikającym z określonych mocy przerobowych tych instalacji oraz z jakości wytwarzanego paliwa alternatywnego coraz częściej dochodzi do pożarów odpadów o kodzie 19 12 10 i 19 12 12. Koszt związany z akcją gaśniczą i usunięciem odpadów – często leżący po stronie samorządu (problem tzw. „słupów”, którzy tylko formalnie prowadzą daną działalność, a w praktyce nie posiadają zaplecza finansowego).

134 pożary odpadów w 2018 r., o których informacje posiada GIOŚ

- ok. 68% pożarów dotyczyło **miejsc magazynowania odpadów**,
- ok. 17% pożarów miało miejsce na **składowiskach odpadów**,
- ok. 15% pożarów dotyczyło „dzikich wysypisk” odpadów, miejsc porzucenia odpadów

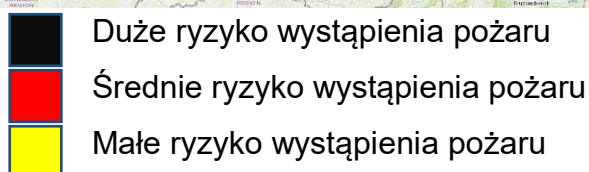
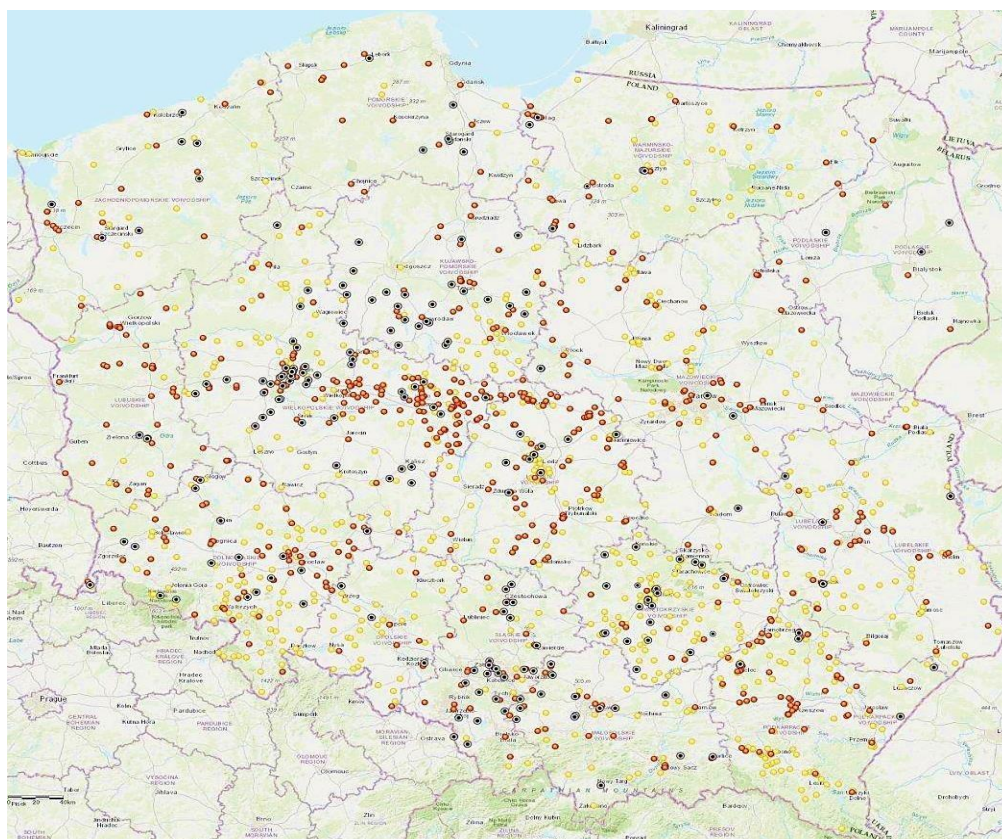

Rys... Pożary odpadów w województwach

Analiza ryzyka wystąpienia pożaru odpadów w miejscach ich magazynowania, na składowiskach odpadów:

- duże ryzyko wystąpienia pożaru – głównie miejsca porzucenia odpadów, nielegalnej działalności w zakresie zbierania, magazynowania lub przetwarzania odpadów, w szczególności odpadów wysoko kalorycznych i niebezpiecznych, w tym miejsca, w których w ostatnim czasie doszło do pożarów itp.,
- średnie ryzyko wystąpienia pożaru – miejsca zbierania, przetwarzania odpadów, w ramach uregulowanej formalnoprawnie działalności, w szczególności odpadów wysoko kalorycznych i niebezpiecznych, w tym miejsca wytwarzania, magazynowania paliw alternatywnych, itp.

Uprawnienia i zadania kontrolne Inspekcji Ochrony Środowiska

WIOŚ zinventaryzowali łącznie **1812** miejsc stwarzających ryzyko wystąpienia pożaru odpadów, w tym:

- **230** miejsc o najwyższym stopniu zagrożenia,
- **764** miejsca o średnim stopniu zagrożenia,
- **818** miejsc o małym stopniu zagrożenia.

Zbieranie (magazynowanie) odpadów niebezpiecznych

Deponowanie odpadów niebezpiecznych na wdzierżawionym terenie lub w wynajętym magazynie ,a po maksymalnym jego wypełnieniu ,porzucanie ich przez posiadacza odpadów lub nieposiadanie przez niego żadnych środków w celu usunięcia zgromadzonych odpadów. Brak też środków na wykonanie zastępcze tj. usunięcie odpadów przez organy gminy.

Gospodarowanie odpadami niebezpiecznymi. Unikanie opłat za zgodne z przepisami zagospodarowanie odpadów

Odpady są odbierane od wytwórcy przez podmiot(y) uprawniony(e), tj. posiadające uregulowania formalnoprawne w zakresie transportu/ transportu + zbierania, przetwarzania odpadów. Odpady nie trafiają do spalarni odpadów niebezpiecznych, lecz do: zbierającego odpady, który gromadzi je na swoim terenie lub w magazynie, po czym je porzuca, a sam zamyka działalność bądź nie posiada środków finansowych na bezpieczne unieszkodliwienie odpadów (słup) lub odpady trafiają do wyrobisk, żwirowni, na działki prywatne, działki gminne i inne miejsca na ten cel nieprzeznaczone.

Nielegalne praktyki w gospodarce odpadami w 2018 r.

W 2018 r. – IOŚ ujawniła 471 zdarzeń, jako przypadki nielegalnych działań w gospodarce odpadami, (w 2017 r. - 347 przypadków) w tym:

- a) spalanie odpadów wbrew obowiązującym przepisom w zakresie ochrony środowiska, np. w kotłowniach z piecami c.o., a także w wyniku pożarów odpadów, np. w miejscach magazynowania odpadów - 165 przypadków (ok. 35% wszystkich przypadków nielegalnego postępowania z odpadami), -najwięcej w województwach wielkopolskim (34), kujawsko-pomorskim (20) oraz małopolskim (18),
- b) niewłaściwa rekultywacja wyrobisk i porzucanie odpadów w miejscach na ten cel nieprzeznaczonych (np. w magazynach) itp. - 116 przypadków (ok. 25% wszystkich przypadków nielegalnego postępowania z odpadami) - najwięcej w województwach śląskim (20), kujawsko-pomorskim (17), łódzkim (16), dolnośląskim (15) i wielkopolskim (14),
- c) rażące naruszanie warunków posiadanych decyzji, skutkujących znacznym zagrożeniem dla zdrowia, życia i środowiska oraz w sprawach będących przedmiotem licznych skarg i interwencji spowodowanych uciążliwościami (np. zapachowymi) itp. –87 przypadków (ok. 18% wszystkich przypadków nielegalnego postępowania z odpadami), z czego najwięcej w województwie łódzkim (21),
- d) niewłaściwa klasyfikacja odpadów m.in. kierowanych na składowiska, do rekultywacji wyrobisk, uznania za paliwo alternatywne, wykorzystanie osadów ściekowych -w celu

113

nielegalnego pozbycia się odpadów m.in. niebezpiecznych pod nadanym niewłaściwie kodem innych niż niebezpieczne, np. jako odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych itp. –17przypadków.

Działania podjęte przez Mazowieckiego WIOŚ w porozumieniu z funkcjonariuszami Policji – 2018 r.

Mazowiecki WIOŚ wspólnie z funkcjonariuszami Komendy Powiatowej oraz komendy Stołecznej Policji dokonali zatrzymania 11 pojazdów transportujących odpady na terenie wyrobiska poeksploatacyjnego złoża kruszywa naturalnego. Inspektorzy Mazowieckiego WIOŚ dokonali oględzin pojazdów oraz poboru próbek odpadów z naczep zatrzymanych pojazdów. W związku z wszczęciem przez prokuratora postępowania Mazowiecki WIOŚ, w ramach postępowania dowodowego, wykonywał na tym terenie odwierty w celu zidentyfikowania miejsc nielegalnego deponowania odpadów oraz pobierał próbki do badań laboratoryjnych. W wyniku działań stwierdzono, że na wyrobisku nielegalnie deponowano znaczne ilości odpadów pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych, które na teren wyrobiska przekazywane były jako odpady budowlane. Prokurator skierował akt oskarżenia do właściwego miejscowo Sądu Rejonowego sprawa jest w toku.

Deponowanie zakaźnych odpadów medycznych na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne – przykład woj. dolnośląskie

Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne wpisane do WPGO jako regionalna instalacja do przetwarzania odpadów komunalnych. W trakcie oględzin przeprowadzonych w ramach kontroli interwencyjnej WIOŚ stwierdził deponowanie na czaszy składowiska m.in. odpadów medycznych o kodzie 18 01 03*, opon i ich części, nieprzetworzonych odpadów ulegających biodegradacji (w brązowych workach pochodzących ze zbiórki odpadów komunalnych) czy odpadów wielkogabarytowych. Odpady były na bieżąco rozplanowywane i przykrywane warstwą stabilizatu. Część worków była rozerwana, a ich zawartość stanowiły m.in. odpady medyczne zawierające krew, fartuchy chirurgiczne, rękawiczki, opakowania po lekach, opatrunki, pieluchy oraz pojemnik z tworzywa sztucznego opisany „odpady niebezpieczne”. Według informacji na workach odpady medyczne pochodziły z 4 szpitali z 2 innych województw (nie sąsiadujących bezpośrednio). Według informacji na workach odpady medyczne pochodziły z 4 szpitali z 2 innych województw (nie sąsiadujących bezpośrednio).

Wybrane przypadki nielegalnego postępowania z odpadami stwierdzone przez organy IOŚ w latach: 2017/2018 i w półroczu 2019 r.

Rodzaj naruszenia	2017 r.	2018 r.	01.01-30.06.2019 r.
Pożary odpadów w magazynach / na składowiskach odpadów, spalanie odpadów w instalacjach do tego celu nieprzystosowanych (piece C.O.) itp.	75	134	46
Porzucanie odpadów w miejscach nieprzeznaczonych do ich magazynowania i składowania / Deponowanie odpadów w wyrobiskach	101	116	227
transport odpadów wbrew przepisom, tj. bez wskazania docelowego miejsca ich zagospodarowania lub ze wskazaniem nieuprawnionego odbiorcy itp.	b.d.	b.d.	20
Łącznie	176	271	493

Efekty działań IOŚ po 18.08.2018 r.

Przeprowadzono ok. 2730 kontroli interwencyjnych w okresie 01.01.-31.07.2019 r., w tym 1216 w zakresie gospodarki odpadami (I półrocze 2018 r. – 1661 kontroli interwencyjnych, I półrocze 2019 r. – 2104 kontroli interwencyjnych. Ponadto podjęto 593 czynności określonych w art. 10b ustawy o IOŚ w okresie 18.08.2018 r.– 30.06.2019 r. O ponad 1100 wzrosła liczba wymierzonych mandatów karnych, jak i wzrost kwoty wymierzonych mandatów o ponad 64 000 zł w I półroczu 2019 r., w porównaniu do I półrocza 2018 r., Dodatkowo wymierzono 478 kar pieniężnych z art. 194 ustawy o odpadach na kwotę 25 mln złotych oraz zastosowano nowe narzędzia sankcyjne np. wstrzymano działalność (art. 32 ustawy o odpadach) – 62 decyzje. Wydano również 9 decyzji Głównego Inspektora Ochrony Środowiska powołujących łącznie 14 zespołów kontrolnych.

Efekty działań IOŚ po 18.08.2018 r. Kontrole we współpracy z innymi organami

Wg stanu na dzień 30.06.2019 r. organy IOŚ, brały udział w 160 kontrolach zatrzymanych transportów odpadów (z organami ścigania (Policja) oraz Inspekcją Transportu Drogowego, Krajową Administracją Skarbową). Ponad 20 pojazdów zostało skierowanych na wyznaczone w WPGO miejsca spełniające warunki magazynowania odpadów, o których mowa w art. 24a ustawy o odpadach – ze względu na stwierdzone naruszenia.

Efekty działań IOŚ po 5 września 2018 r. Poprawa współpracy z innymi organami

W okresie 18.08.2018 r. - 30.06.2019 r. WIOŚ przeprowadziły łącznie 405 kontroli wspólnie z innymi organami (głównie z Policją), w tym w I półroczu 2019 r. - 305 kontroli. Prowadzone działania przyczyniły się do:

- a) znacznego wzrostu aktywności innych organów, w zakresie spraw dotyczących ochrony środowiska, w tym prób deponowania odpadów w wyrobiskach, przypadków porzucania odpadów, obrotu odpadami pomiędzy podmiotami, poświadczania nieprawdy w dokumentach związanych z przekazywaniem odpadów,
- b) szybszej wymiana informacji oraz wspólne podejmowanie niezwłocznych działań w przypadku wykrycia nielegalnych praktyk,

- c) powierzenia WIOŚ przez prokuratorów wykonywania czynności w ramach postępowań w sprawach o przestępstwa z art. 183 Kodeksu karnego (np. w woj. dolnośląskim 2 sprawy, woj. śląskim 3 sprawy).

Ponadto nastąpił wzrost ujawnianych przypadków naruszeń polegających na deponowaniu / porzucaniu odpadów w miejscach nieprzeznaczonych do ich magazynowania i składowania. **W okresie 05.09.2018 r. – 30.06.2019 r. zidentyfikowano 337 tego typu przypadków, w tym 227 ujawniono w pierwszym półroczu 2019 r.:**

- a) ok. 56% przypadków dotyczyło nagromadzenia odpadów w miejscach na ten cel nieprzeznaczonych (np. w opuszczonych magazynach, porzuconych na polach, czy zdeponowanych na terenie innych nieruchomości),
b) ok. 28% przypadków dotyczyło niezgodnego z prawem nagromadzenia odpadów na terenie prowadzonej działalności,
c) ok. 16% przypadków dotyczyło zdeponowania odpadów w wyrobiskach.

Najwięcej nieprawidłowości ujawnili WIOŚ na terenie województw: śląskiego (71), mazowieckiego (40), łódzkiego (38), warmińsko-mazurskiego (34) oraz wielkopolskiego (33).

Inwentaryzacja miejsc nagromadzenia (porzucenia) odpadów – stan na koniec kwietnia 2019 r.

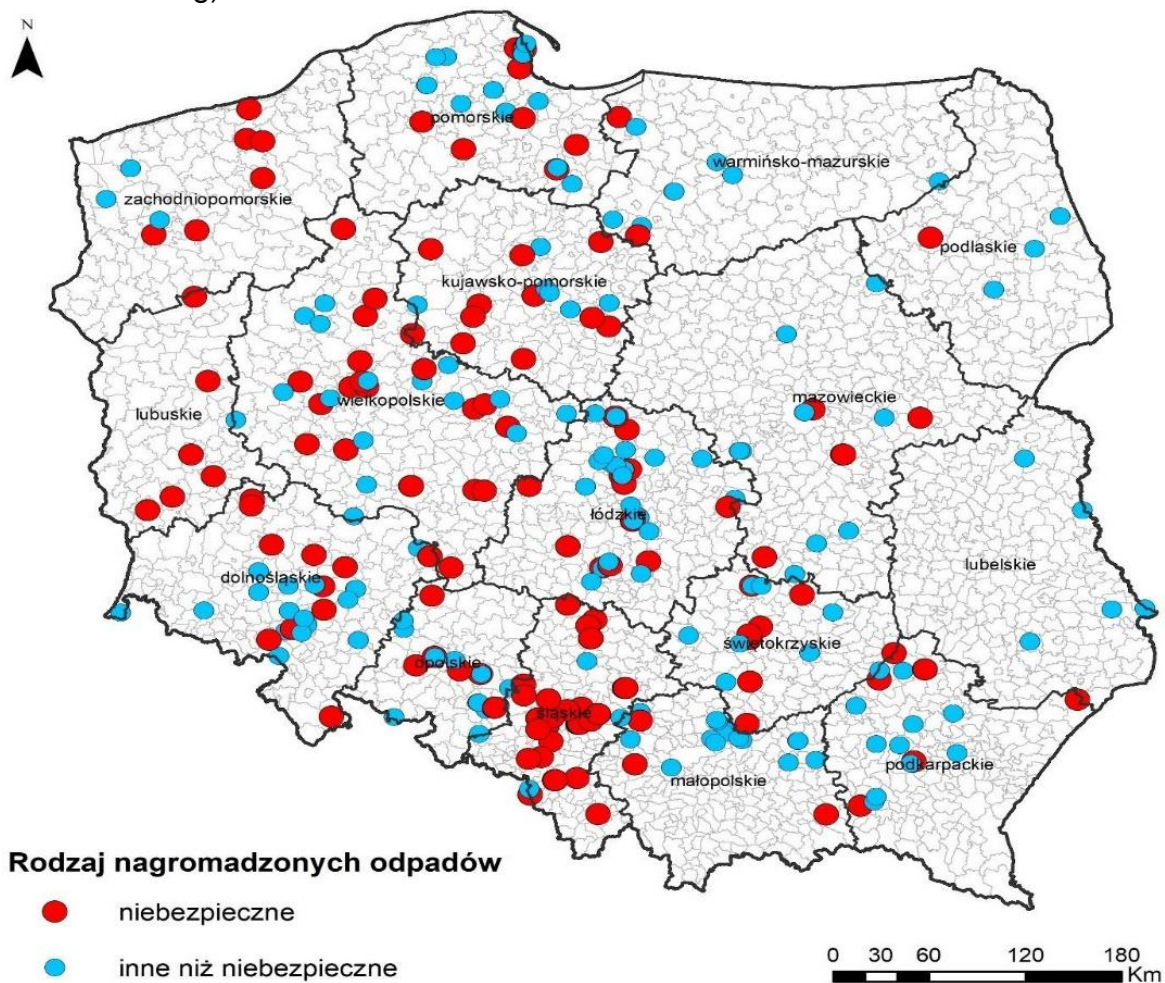
Na terenie kraju zinwentaryzowano łącznie 315 miejsc porzucenia odpadów (dodatkowo 45 miejsc do września br. - 18 woj. śląskie, 8 – mazowieckie, po 5 miejsc woj. wielkopolskie, łódzkie, lubelskie – 4, woj. świętokrzyskie – 3, woj. podlaskie – 2 i woj. kujawsko-pomorskie – 1, w tym). Według szacunków masa odpadów zdeponowanych w zinwentaryzowanych w Polsce miejscach wynosi blisko 3 250 742 Mg, natomiast koszty ich usunięcia mogą sięgnąć nawet ok. 1 448 794 252 zł.

Rodzaje nagromadzonych odpadów:

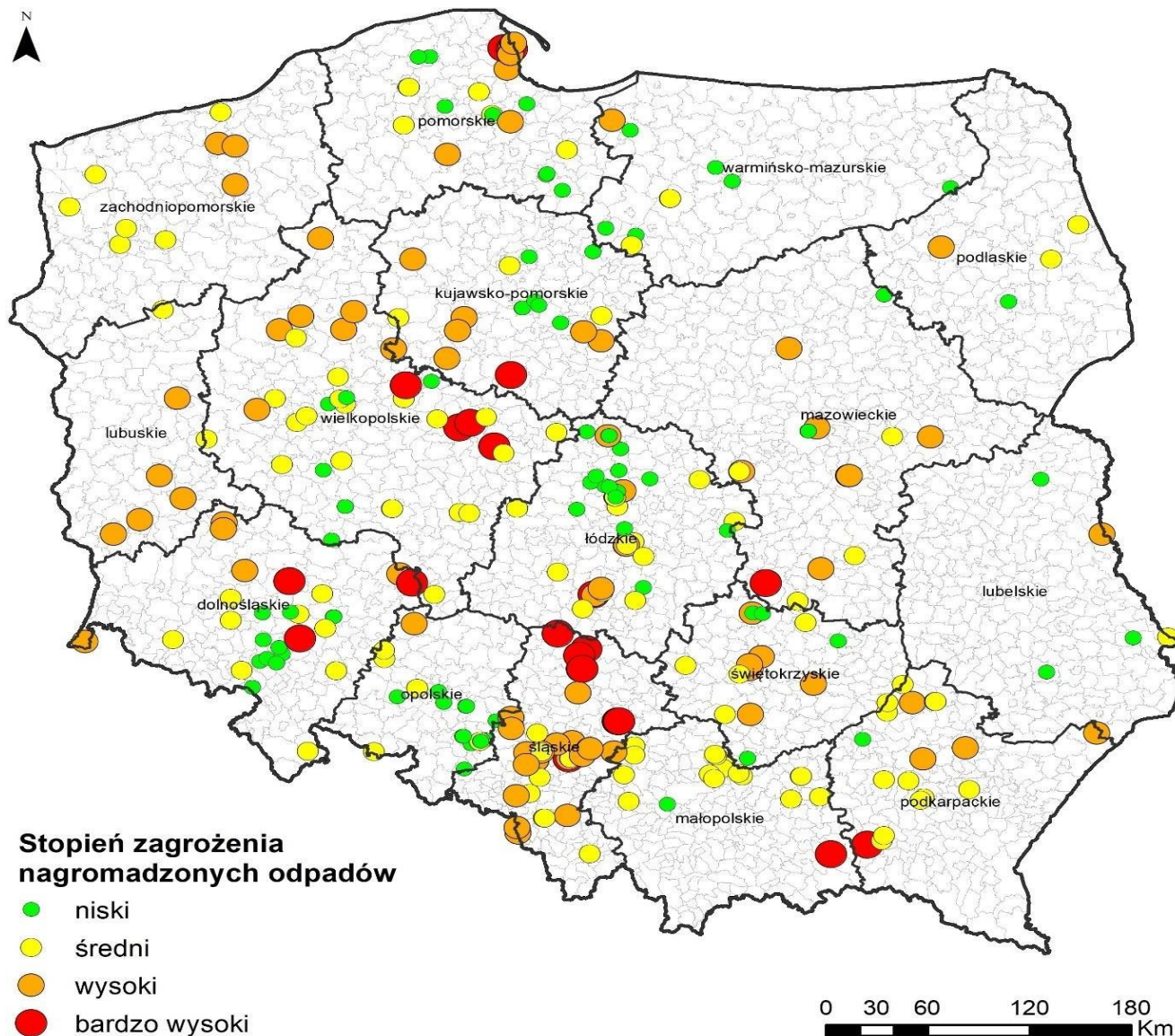
- a) odpady niebezpieczne - 79 miejsc (łączna masa tych odpadów - ok. 206 514 Mg),
b) odpady niebezpieczne oraz odpady komunalne - 6 miejsc (łączna masa tych odpadów - ok. 9 938 Mg),
c) odpady niebezpieczne, odpady komunalne oraz pozostałe odpady inne niż niebezpieczne -24 miejsca (łączna masa tych odpadów - ok. 462 581 Mg),

Uprawnienia i zadania kontrolne Inspekcji Ochrony Środowiska

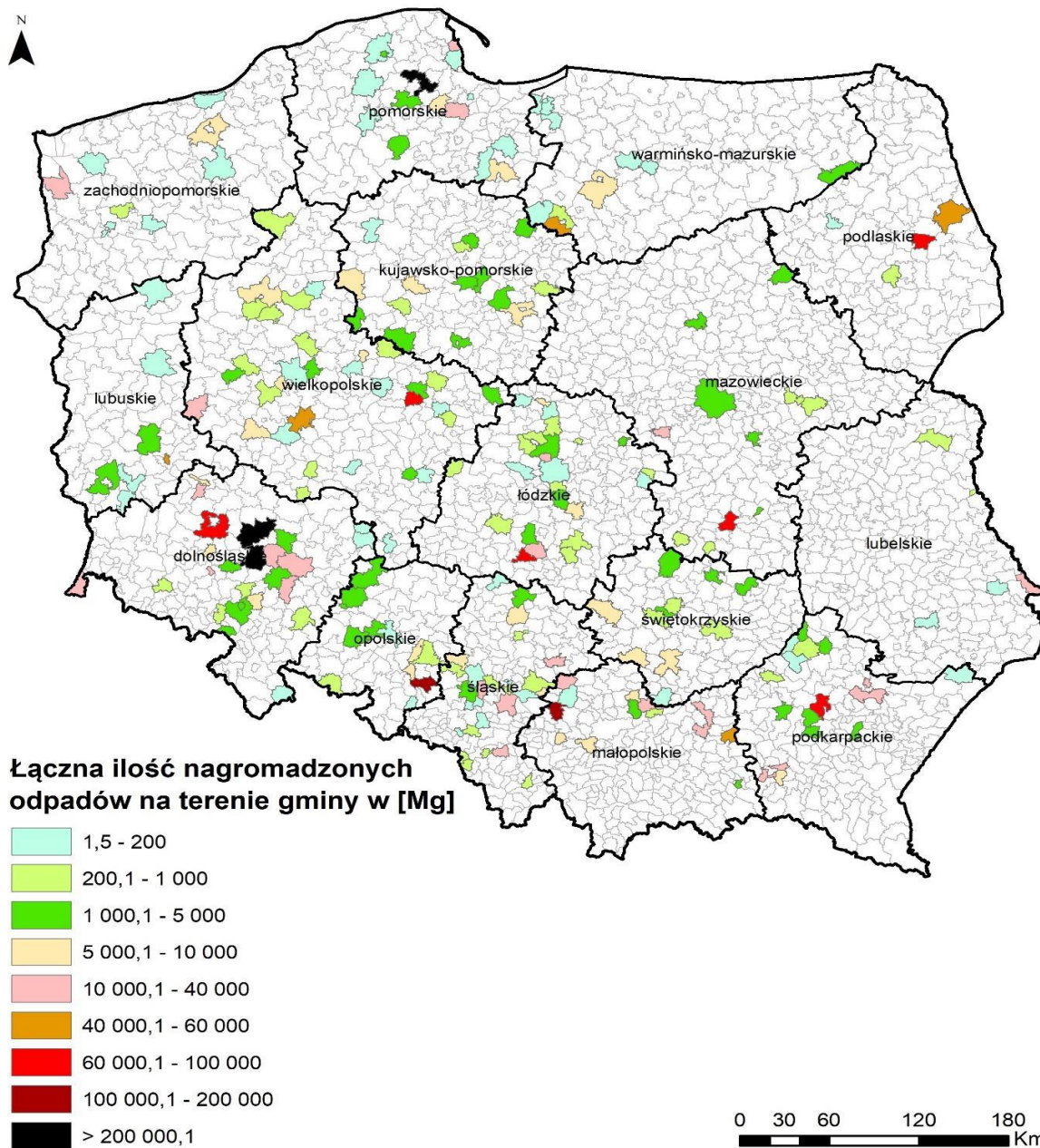
- d) odpady niebezpieczne oraz pozostałe odpady inne niż niebezpieczne - 38 miejsc (łącznie masa tych odpadów - ok. 148 404 Mg),
- e) odpady komunalne - 84 miejsca (łącznie masa tych odpadów - ok. 431 707 Mg),
- f) odpady komunalne oraz pozostałe odpady inne niż niebezpieczne - 35 miejsc (łącznie masa tych odpadów - ok. 840 414 Mg),
- g) pozostałe odpady inne niż niebezpieczne - 49 miejsc (łącznie masa tych odpadów - ok. 1 151 184 Mg).

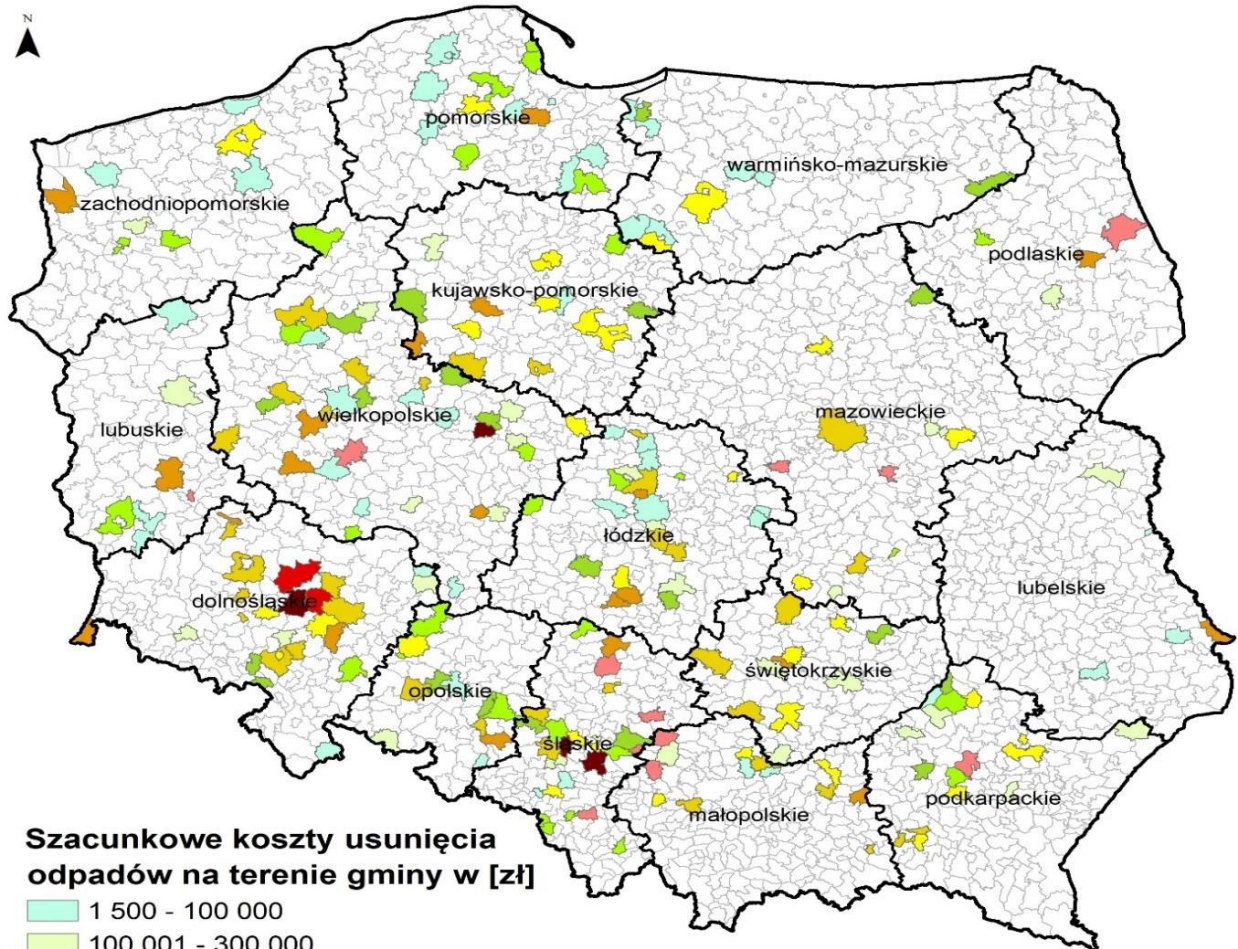

Rozmieszczenie miejsc nagromadzenia odpadów w Polsce ze względu na rodzaj (niebezpieczne i inne niż niebezpieczne – według stanu na koniec kwietnia 2019 r.

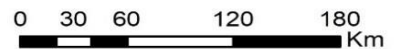
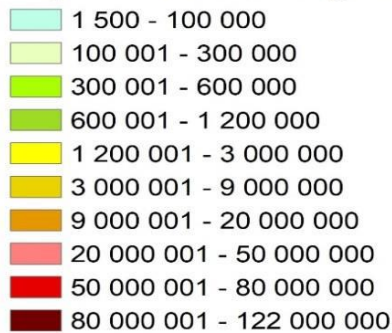

Rozmieszczenie miejsc nagromadzenia odpadów ze względu na ich stopień zagrożenia na komponenty środowiskowe

Szacunkowe koszty usunięcia odpadów na terenie gminy w [zł]

8. Dostęp do informacji publicznej i informacji o środowisku

8.1. Dostęp do informacji publicznej

Uprawnienie konstytucyjne

Prawo dostępu do informacji publicznej swoje źródło znajduje w Konstytucji RP, co wskazuje na doniosłe znaczenie tego uprawnienia.

art. 61 Konstytucji RP wskazuje na ogólne uprawnienie obywateli do uzyskiwania informacji o działalności:

- organów władzy publicznej
- osób pełniących funkcje publiczne
- organów samorządu gospodarczego i zawodowego
- innych osób i jednostek organizacyjnych w zakresie, w jakim podmioty te wykonują zadania władzy publicznej bądź odpowiednio gospodarują mieniem komunalnym lub majątkiem Skarbu Państwa

art. 61 Konstytucji RP wskazuje na ogólne uprawnienie obywateli do uzyskiwania informacji o działalności:

- organów władzy publicznej
- osób pełniących funkcje publiczne
- organów samorządu gospodarczego i zawodowego
- innych osób i jednostek organizacyjnych w zakresie, w jakim podmioty te wykonują zadania władzy publicznej bądź odpowiednio gospodarują mieniem komunalnym lub majątkiem Skarbu Państwa

art. 61 Konstytucji RP wskazuje także, iż:

- ▶ Prawo do uzyskiwania informacji obejmuje dostęp do dokumentów oraz wstęp na posiedzenia kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów, z możliwością rejestracji dźwięku lub obrazu
- ▶ Tryb udzielania informacji publicznej określają ustawy, a w odniesieniu do Sejmu i Senatu ich regulaminy

- ▶ Ograniczenie prawa dostępu do informacji może nastąpić wyłącznie ze względu na określone w ustawach:
 - ochronę wolności i praw innych osób i podmiotów gospodarczych
 - ochronę porządku publicznego, bezpieczeństwa lub ważnego interesu gospodarczego państwa

Dostęp do informacji publicznej na poziomie ustawowym

- ▶ Szczegółowy tryb i zasady udzielania dostępu do informacji publicznej określają ustawy:
 1. **Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1429, ze zm. – dalej” u.d.i.p.)**

Wyżej wymieniony akt prawa określa m.in.:

- definicję legalną pojęcia „informacja publiczna”
 - podmioty zobowiązane do stosowania przepisów u.d.i.p.
 - tryb udostępniania informacji publicznej
 - przypadki odmowy dostępu i zasady postępowania w tym zakresie
2. **Ustawa z dnia 25 lutego 2016 r. o ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego (t.j. Dz.U.2019.1446)**

Czym jest informacja publiczna?

- ▶ Jednym z poważnych problemów, które pojawiają się w dyskusji nad stosowaniem u.d.i.p., jest próba zdefiniowania pojęcia „informacja publiczna”
- ▶ Definicja pojęcia „informacja publiczna” zawarta jest w u.d.i.p.:

art. 1 ust. 1 u.d.i.p.

Każda informacja o sprawach publicznych stanowi informację publiczną w rozumieniu ustawy i podlega udostępnieniu na zasadach i w trybie określonych w niniejszej ustawie.

- ▶ Definicja ta ma charakter generalny i bardzo szeroki. Z uwagi na powyższe, do precyzyjnego zrozumienia tego pojęcia konieczne jest wykorzystanie dorobku orzeczniczego.

Orzecznictwo w zakresie informacji publicznej jest jednak pełne skrajnych poglądów.

Doprecyzowanie definicji informacji publicznej stanowi otwarty katalog informacji, które podlegają udostępnieniu, wskazany w art. 6 u.d.i.p.

Zgodnie z tym przepisem udostępnieniu podlegają m.in. informacje o:

- ▶ Polityce wewnętrznej i zagranicznej
- ▶ Podmiotach wymienionych w art. 4 ust. 1 u.d.i.p., czyli np. o przedmiocie działalności i kompetencjach oraz majątku organów władzy publicznej
- ▶ Zasadach funkcjonowania ww. podmiotów
- ▶ Danych publicznych

Informacja publiczna w orzecznictwie

- ▶ Wyrok NSA z 11 marca 2015 r., sygn. I OSK 918/14

*(...) żądana informacja, aby uzyskać walor informacji publicznej musi dotyczyć zgodnie z art. 1 ust. 1 "sprawy publicznej". Przedmiotem takiej informacji jest **problem lub kwestie, które mają znaczenie dla większej ilości osób, czy grup obywateli lub też są ważne z punktu widzenia poprawności funkcjonowania organów państwa***

- ▶ Sprawa dotyczyła informacji o zakresie **czynności pracownika Ministerstwa Finansów**. Organ odmówił udostępnienia informacji publicznej, wskazując, że dotyczy ona **danych zawartych w aktach osobowych** pracownika, a zatem **nie ma charakteru informacji publicznej**. Zarówno sąd I instancji, jak i NSA podkreśliły, że **informacja o osobie pełniącej funkcję publiczną, w tym o warunkach powierzenia, jak i wykonywania poszczególnych funkcji, jest informacją publiczną**, ponieważ dotyczy zadań funkcjonariusza publicznego. W tym zakresie NSA odwołał się do art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. d u.d.i.p., podkreślając, że

o udostępnieniu tych danych decyduje charakter informacji i to, kogo one dotyczą. (NSA w wyroku z 14.05.2014 r.; I OSK 2561/13)

- ▶ W sprawie dotyczącej Ministerstwa Finansów NSA uznał, że **wewnętrzne przepisy dotyczące zasad i trybu przyznawania nagród członkom służby cywilnej są informacją publiczną** ze względu na charakter informacji dotyczących sposobu wydatkowania środków publicznych. (NSA w wyroku z 2.10.2014 r.; I OSK 527/14)
- ▶ Informacją publiczną jest **informacja dotycząca imion i nazwisk pracowników samorządowych, którzy otrzymali nagrody pieniężne, wysokość tych nagród oraz uzasadnienie ich przyznania**. (WSA w Warszawie w wyroku z 13.10.2017 r.; II SAB/Wa 118/17)
- ▶ Zdaniem Sadu nie ulega wątpliwości, iż informacja dotycząca: **podmiotu, z jakim gmina współpracuje, realizując ustawowy obowiązek usuwania odpadów oraz zawartych umów cywilnoprawnych w zakresie realizacji tego obowiązku** jest informacją o sprawach publicznych. Informacją publiczną jest także **rejestr wydanych przez organ decyzji**, w tym przypadku decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (...) **Same wydane przez organ decyzje** także należy zakwalifikować do kategorii informacji publicznej. (WSA w Warszawie w wyroku z 13.10.2017 r.; II SAB/Wa 118/17)
- ▶ **CV, list motywacyjny** oraz wymienione kserokopie dokumentów, są **dokumentami prywatnymi kandydatów. Dokumenty prywatne, jako takie, nie stanowią informacji publicznej** w rozumieniu u.d.i.p. W związku z powyższym nie można domagać się oryginału tych dokumentów lub ich kserokopii. (...) W sprawie jedynie **ze względu na treść art. 6 ust. 1 pkt 3 lit. g ustawy o dostępie do informacji publicznej, w związku z art. 13 ust. 4 ustawy o pracownikach samorządowych***, część informacji zawartych w tych dokumentach będzie informacją publiczną. (...) **informacje o kandydacie** potwierdzające wykształcenie wyższe, 5 letni staż pracy, doświadczenie zawodowe na stanowiskach urzędniczych oraz wszelkie inne informacje **zawarte w żądanych dokumentach, a dotyczące wymagań związanych ze stanowiskiem** określonych w przytoczonym ogłoszeniu **będą stanowiły informację publiczną**. Niemniej, **w żądanych dokumentach lub ich kserokopiach z pewnością znajdują się też informacje, których nie sposób uznać za informację**

publiczną. Na przykład: zainteresowania kandydata, miejsce zamieszkania, stan cywilny. (II SAB/OI 8/09 - Wyrok WSA w Olsztynie z 25.03.2009 r.)

* Informacje o kandydatach, którzy zgłosili się do naboru, stanowią informację publiczną w zakresie objętym wymaganiami związanymi ze stanowiskiem określonym w ogłoszeniu o naborze.

- ▶ **Dokumenty potwierdzające wykształcenia są dokumentami urzędowymi, a tym samym są informacją publiczną.** Oznacza to, iż zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 4a u.d.i.p. podlegają co do zasady udostępnieniu w zakresie treści i postaci. Rację ma natomiast jednocześnie Sąd I instancji uznając, że **dokumenty objęte wnioskiem K. S. mogą zawierać dane dotyczące prywatności G. C. W takich sytuacjach dokumenty urzędowe nie tracą charakteru informacji publicznej.** Jest to nadal informacja publiczna, z tym, że **zgodnie z art. 5 u.d.i.p. prawo do jej uzyskania podlega stosownym ograniczeniom.** W takiej sytuacji organ może odmówić udostępnienia takiej informacji, ale stosownie do art. 16 ust. 1 u.d.i.p. obligowany jest wydać decyzję w tym przedmiocie (wyrok NSA w sprawie I OSK 1741/13)
- ▶ **Informacją publiczną nie jest** natomiast, w ocenie Sądu, **treść umowy o pracę zawartej z pracownikami samorządowymi.** Treść umowy o pracę nie jest informacją o sprawach publicznych, dotyczy ona bowiem indywidualnego stosunku pracy. (wyrok WSA w Warszawie z 13.10.2017 r., II SAB/Wa 118/17)
- ▶ **Umowa o pracę, skoro na jej podstawie pracodawca obowiązany jest do wypłaty wynagrodzenia pracownikowi, stanowi informację,** o jakiej mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. f u.d.i.p. Tego rodzaju umowa obrazuje także zasady funkcjonowania podmiotów wykonujących zadania publiczne, stanowi więc także informację, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 3 lit. a ww. ustawy. (wyrok WSA w Łodzi z 10.05.2019 r.; II SAB/Łd 12/19)

Dokument wewnętrzny

- ▶ **Dokument wewnętrzny** – czyli dokument, który nie jest skierowany do podmiotów zewnętrznych (może służyć wymianie informacji między pracownikami danego podmiotu, może określać zasady ich działania w określonych sytuacjach, może też być fragmentem przygotowań do powstania aktu będącego formą działalności danego podmiotu (wyrok NSA z 18.8.2010 r., I OSK 851/10).

„treści zawarte w dokumentach wewnętrznych, rozumiane jako informacje o **charakterze roboczym (zapiski, notatki)**, które zostały utrwalone w formie tradycyjnej lub elektronicznej i **stanowią pewien proces myślowy, proces rozważań, etap wypracowywania finalnej koncepcji, przyjęcia ostatecznego stanowiska** przez pojedynczego pracownika lub zespół.” (Wyrok TK z 13.11.2013 r., P 25/12)

Informacja prosta i przetworzona

- ▶ Informacja prosta to taka, którą już posiada podmiot zobowiązany do jej udzielenia i jej udostępnienie nie wiąże się z koniecznością wykonania żadnych dodatkowych czynności
- ▶ Informacja przetworzona jest nową informacją, stworzoną specjalnie na potrzeby podmiotu wnioskującego o udzielenie informacji publicznej, według wskazanych przez niego założeń

Jeżeli udzielenie informacji powiązane jest z koniecznością przeprowadzenia odpowiednich analiz, zestawień, obliczeń, wyciągów, zestawień statystycznych połączonych z zaangażowaniem w ich pozyskanie określonych środków osobowych i finansowych, to takie informacje **należy zakwalifikować jako informacje przetworzone** (Wyrok WSA w Warszawie, II SA/Wa 438/10; NSA I OSK 1365/11)

Informacja prosta i przetworzona – skąd taki podział?

- ▶ Konieczność przygotowania przez zobowiązanego informacji przetworzonej odrywa go od przypisanych mu kompetencji i zadań, co prowadzić może do zakłócenia normalnego toku funkcjonowania zobowiązanego (wyrok NSA, I OSK 2721/13; NSA I OSK 1769/13)
- (!) Sporządzanie kopii konkretnych dokumentów ma charakter informacji publicznej i nie powinno być zaliczane do informacji przetworzonej z tego względu, że ich sporządzenie nie prowadzi do powstania nowych informacji

Kto może żądać dostępu do informacji publicznej?

Co do zasady, **każdemu** przysługuje prawo do informacji publicznej (art. 2 ust. 1 u.d.i.p.)

- niezależnie od wieku, obywatelstwa, zdolności do czynności prawnych?

(!) Postanowienie NSA, I OSK 2500/16 - Sąd stwierdził, że możemy mówić o „braku uprawnienia do samodzielnego dokonywania czynności przez osoby mające ograniczoną zdolność do czynności prawnych w sprawach z zakresu informacji publicznej. Ergo wystąpienie z wnioskiem o udostępnienie informacji publicznej przez osobę małoletnią wymaga działania przez przedstawiciela ustawowego

Dlaczego? Wydanie decyzji administracyjnej, w przypadku odmowy dostępu do informacji publicznej, wiąże się ze stosowaniem k.p.a. Co do zasady, osoby fizyczne nieposiadające zdolności do czynności prawnych w postępowaniu administracyjnym działają przez przedstawicieli ustawowych (art. 30 k.p.a.)

(!) Co z osobami o ograniczonej zdolności do czynności prawnej? (13-18 r.ż.)

Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich za taką czynność, w których osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych może działać samodzielnie, uznać należy także występowanie z wnioskiem o udostępnienie informacji, z uwagi na brak ustawowego wymagania od wnioskodawcy spełnienia jakichkolwiek przesłanek, również co do jego wieku.

Konieczność podania imienia i nazwiska

„to, że prawo do informacji publicznej przysługuje „każdemu” nie oznacza, że wnioskodawca może być anonimowy” (Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 29 czerwca 2016 r., II SAB/Gd 60/16)

Czego można żądać w ramach informacji publicznej?

art. 3 u.d.i.p. stanowi, iż prawo do informacji publicznej obejmuje:

- uzyskania informacji publicznej, w tym uzyskania informacji przetworzonej w takim zakresie, w jakim jest to szczególnie istotne dla interesu publicznego
- wglądu do dokumentów urzędowych
- dostępu do posiedzeń kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów

Szczególna istotność dla interesu publicznego może nastąpić, gdy np. wnioskodawca

- ▶ działa dla szerszej grupy osób,
- ▶ jego działanie służy społecznie akceptowalnym celom związanym z naprawą istniejących struktur administracyjnych lub społecznych,
- ▶ posiada realne możliwości wykorzystania otrzymanej informacji przetworzonej dla realizacji społecznie ważnych i akceptowalnych celów

Jak udostępnić się informację publiczną?

- ▶ Informacja publiczna może być udostępniana w drodze:
 - Ogłoszenia w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP);
 - Udostępnienia w centralnym repozytorium;
 - Na wniosek – jeżeli informacje publiczne nie zostały udostępnione w BIP lub centralnym repozytorium;
 - Bez wniosku pisemnego - jeżeli informacja może być udostępniona niezwłocznie (udostępnienia się ustnie lub pisemnie);
 - Wyłożenia lub wywieszenia w miejscach ogólnie dostępnych;
 - Wstępu na posiedzenia kolegialnych organów władzy publicznej i udostępniania materiałów, w tym audiowizualnych i teleinformatycznych, dokumentujących te posiedzenia.

(art. 7 u.d.i.p.)

Udostępnienie informacji publicznej na wniosek

- ▶ art. 10.

ust. 1. Informacja publiczna, która nie została udostępniona w Biuletynie Informacji Publicznej lub centralnym repozytorium, jest **udostępniana na wniosek**.

ust. 2. Informacja publiczna, która może być niezwłocznie udostępniona, jest udostępniana w formie ustnej lub pisemnej **bez pisemnego wniosku**.

(!) ust. 1 nie wskazuje na jakąkolwiek formę wniosku (pisemną, elektroniczną itp.)

- czy ust. 2 sugeruje, że wniosek, o którym mowa w ust. 1 powinien być złożony w formie pisemnej?
- czym jest forma pisemna w rozumieniu u.d.i.p.?

Formy załatwienia sprawy w k.p.a i formy k.c.

k.p.a.

Art. 14. § 1. Sprawy należy załatwiać w formie pisemnej lub w formie dokumentu elektronicznego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2019 r. poz. 700, 730, 848, 1590 i 2294), doręczanego środkami komunikacji elektronicznej.

§ 2. Sprawy mogą być załatwiane ustnie, telefonicznie, za pomocą środków komunikacji elektronicznej w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. z 2019 r. poz. 123 i 730) lub za pomocą innych środków łączności, gdy przemawia za tym interes strony, a przepis prawny nie stoi temu na przeszkodzie. Treść oraz istotne motywy takiego załatwienia powinny być utrwalone w aktach w formie protokołu lub podpisanej przez stronę adnotacji.

k.c.

- ▶ Forma pisemna – oświadczenie z własnoręcznym podpisem
- ▶ Forma dokumentowa – dokument, w postaci umożliwiającej ustalenie osoby składającej oświadczenie
- ▶ Forma elektroniczna – oświadczenie w postaci elektronicznej i kwalifikowany podpis elektroniczny

Udostępnienie informacji publicznej na wniosek - orzecznictwo

„Należy zauważyć, że w u.d.i.p. brak jest wskazania jakichkolwiek wymagań formalnych wniosku (poza utrwaleniem go w formie pisemnej). Za wniosek pisemny uznawać należy również przesłanie zapytania pocztą elektroniczną i to nawet, gdy do jego autoryzacji nie zostanie użyty podpis elektroniczny. Pogląd ten uzasadniony jest brakiem konieczności pełnego zidentyfikowania wnioskodawcy” (wyrok NSA z dnia 30.11.2012 r.; I OSK 1991/12)

„Nie zasługuje na uznanie stanowisko organu, że wniosek skarżącego (...) z uwagi na formę listu elektronicznego, nieopatrzonego podpisem odręcznym bądź kwalifikowanym podpisem elektronicznym, nie stanowi wystarczającego prawnie żądania udzielenia informacji publicznej. (...) Wniosek o udzielenie informacji może przybrać każdą formę, o ile wynika z niego w sposób dostatecznie jasny, co jest przedmiotem wniosku.” (wyrok WSA w Warszawie z dnia 10.12.2007 r.; II SAB/Wa 86/07)

Udostępnienie informacji publicznej na wniosek – orzecznictwo

„Wbrew twierdzeniom organu wniesienie przez skarżącego wniosku w formie dokumentu elektronicznego wszczęło postępowanie sprawie, mimo że nie został on opatrzony bezpiecznym podpisem elektronicznym (...) art. 16 ust. 2 ustawy stanowi, że przepisy k.p.a. stosuje się do decyzji, o których mowa w ust. 1 tego artykułu, jednakże w ocenie Sądu wydaje się celowe odwołanie do art. 63 § 3a k.p.a. dla ustalenia warunków formalnych składanego drogą elektroniczną wniosku o udzielenie informacji publicznej. Brak właściwego podpisu nie powoduje bezskuteczności wniosku, a jedynie stanowi jego brak formalny, podlegający uzupełnieniu na żądanie organu, czego w niniejszej sprawie nie uczyniono.” (Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 21.11.2007 r.; II SAB/Gd 25/07)

„Zgodnie z art. 16 ust. 2 u.d.i.p., przepisy k.p.a. stosuje się do decyzji o odmowie udostępnienia informacji publicznej oraz decyzji o umorzeniu postępowania. Dopiero zatem w takich sytuacjach znajdzie zastosowanie art. 63 § 3a k.p.a. stanowiący o obowiązku opatrzenia podania wniesionego w formie dokumentu elektronicznego bezpiecznym podpisem elektronicznym.

Za wniosek pisemny o udzielenie informacji publicznej uznawać należy również przesłanie zapytania pocztą elektroniczną i to nawet gdy do jej autoryzacji nie zostanie użyty podpis elektroniczny.” (Wyrok NSA z dnia 16.03.2009 r.; I OSK 1277/08)

Termin załatwienia sprawy

art. 13 u.d.i.p.

ust. 1. Udostępnianie informacji publicznej na wniosek następuje bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku, z zastrzeżeniem ust. 2 i art. 15 ust. 2.

art. 57 § 1 k.p.a. – jeżeli początkiem terminu określonego w dniach jest pewne zdarzenie, przy obliczaniu tego terminu nie uwzględnia się dnia, w którym zdarzenie nastąpiło (...)

(!) Jeżeli do postępowania w sprawie udostępnienia informacji publicznej nie mają zastosowania przepisy k.p.a., to jak liczymy terminy? Czy do 14-dniowego terminu zalicza się dzień wpływu pisma?

Ustawa u.d.i.p. nie przewiduje własnych rozwiązań dotyczących sposobu liczenia terminów. Oznacza to, że w tym zakresie wchodzi w grę rozwiązania przyjęte w art. 57 KPA. Tak więc dzień, w którym złożono wniosek o udzielenie informacji publicznej, nie wlicza się do obliczenia 14-dniowego terminu do udzielenia informacji (art. 13 DostInfPubU Bidziński 2018, wyd. 3/Szustakiewicz)

Termin do załatwienia sprawy w przedmiocie udostępnienia informacji publicznej wynosi 14 dni od dnia doręczenia adresatowi wniosku, przy czym dzień, w którym wniosek wpłynął lub został osobiście złożony, nie jest wliczany do 14-dniowego terminu, przewidzianego dla udzielenia informacji. (Kamińska Irena, Rozbicka-Ostrowska Mirosława, Ustawa o dostępie do informacji publicznej. Komentarz, wyd. III)

Odmienne stanowisko – marginalne !

14-dniowy termin załatwienia sprawy – wyjątki

- Wyjątek 1 (art. 13 ust. 2 u.d.i.p.): termin może być wydłużony do 2 m-c w przypadku, gdy termin 14 dni nie może być zachowany (konieczność wyznaczenia daty załatwienia sprawy)
- Wyjątek 2 (15 ust. 2 u.d.i.p.): jeżeli podmiot zobowiązany do udostępniania informacji ma ponieść dodatkowe koszty związane z formą udostępnienia lub koniecznością przekształcenia informacji, to informuje wnioskodawcę o kosztach (14 dni) , następnie wnioskodawca ma 14 dni na zmianę lub wycofanie wniosku, dopiero po tym terminie zaczyna swój bieg 14-dniowy termin, o którym mowa w art. 14 ust. 1 u.d.i.p.

Bezczyność organu

- ▶ Zobowiązany do udzielenia informacji publicznej, jeżeli jej nie udziela ani nie wydaje decyzji w tej materii, pozostaje w bezczyności!

„Bezczyność następuje, gdy w prawnie ustalonym terminie organ nie podjął żadnych czynności w sprawie lub wprowadził prowadził postępowanie w sprawie, ale mimo istnienia ustawowego obowiązku – nie zakończył go wydaniem w

terminie decyzji, postanowienia lub też innego aktu lub nie podjął stosowanej czynności” (T. Woś, w: T. Woś, H. Knysiak-Molczyk, M. Romańska, Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, s. 109)

Skarga na bezczynność organu do WSA

- ▶ Zgodnie z art. 52 ust. 1 p.p.s.a., skargę można wnieść po wyczerpaniu środków zaskarżenia, jeżeli służyły one skarżącemu w postępowaniu przed organem właściwym w sprawie, chyba że skargę wnosi prokurator, Rzecznik Praw Obywatelskich lub Rzecznik Praw Dziecka.
- ▶ Powyższe precyzuje ust. 2 tego przepisu: przez wyczerpanie środków zaskarżenia należy rozumieć sytuację, w której stronie nie przysługuje żaden środek zaskarżenia, taki jak zażalenie, odwołanie lub ponaglenie, przewidziany w ustawie.
- ▶ Art. 53 § 2b - Skargę na bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania można wnieść w każdym czasie po wniesieniu ponaglenia do właściwego organu.

Instytucja ponaglenia – art. 37 k.p.a.

Stronie służy prawo do wniesienia ponaglenia, jeżeli:

- 1) nie załatwiono sprawy w terminie określonym w art. 35 lub przepisach szczególnych ani w terminie wskazanym zgodnie z art. 36 § 1 (bezczytność);
- 2) postępowanie jest prowadzone dłużej niż jest to niezbędne do załatwienia sprawy (przewlekłość).

Ponaglenie wnosi się:

- 1) do organu wyższego stopnia za pośrednictwem organu prowadzącego postępowanie;
- 2) do organu prowadzącego postępowanie - jeżeli nie ma organu wyższego stopnia.

Organ wyższego stopnia, w przypadku stwierdzenia bezczynności lub przewlekłości:

- a) zobowiązuje organ rozpatrujący sprawę do załatwienia sprawy, wyznaczając termin do jej załatwienia, jeżeli postępowanie jest niezakończony,

b) zarządza wyjaśnienie przyczyn i ustalenie osób winnych beczynności lub przewlekłości, a w razie potrzeby także podjęcie środków zapobiegających beczynności lub przewlekłości w przyszłości.

Prawo do ponaglenia w sprawach o udostępnienie informacji publicznej – czy przysługuje?

Stanowisko I

w sprawach dostępu do informacji publicznej nie przewiduje się instytucji ponaglenia (brak zastosowania k.p.a.) (wyrok WSA w Warszawie z 8.12.2017 r., II SAB/Wa 364/17)

Stanowisko II

złożenie ponaglenia należy rozpatrywać w kategorii uprawnienia (ale nie obowiązku!) wnioskodawcy, co nie rodzi żadnych skutków prawnych dla wniesienia skargi na beczynność. (wyrok WSA w Gliwicach z 30.10.2019 r., II SAB/GI 78/19; postanowienie NSA z 29.06.2016 r., II OSK 1391/16)

W przypadku złożenia skargi na beczynność w sprawie dostępu do informacji publicznej należy przyjąć, iż nie musi być ona poprzedzona żadnym środkiem zaskarżenia na drodze administracyjnej (wyrok NSA z 19.09.2019 r., I OSK 525/18)

Forma udostępnienia informacji publicznej

art. 14 u.d.i.p.

- ▶ Udostępnienie informacji publicznej następuje w sposób i w formie zgodnej z wnioskiem
- ▶ Wyjątek: gdy środki techniczne, którymi dysponuje podmiot obowiązany uniemożliwiają spełnienie „technicznych” wymagań wniosku

W takim wypadku organ obowiązany jest powiadomić wnioskodawcę i wskazać możliwy sposób i formę udostępnienia informacji publicznej

Jeżeli w terminie 14 dni od powiadomienia wnioskodawca nie złoży wniosku o udostępnienie informacji w sposób lub w formie wskazanych w powiadomieniu, postępowanie o udostępnienie informacji umarza się.

Forma udostępnienia informacji publicznej – orzecznictwo

Za źródło informacji uznajemy nie tylko każdy dokument w sensie prawnym, utrwalony w jakiegokolwiek postaci, czy materiał urzędowy, ale w ogóle dane utrwalone w jakiegokolwiek postaci dokumentu (np. przedmiot). W takim ujęciu informacja może być uzyskana w jakiegokolwiek formie (wglądu, kopii dokumentu, zdjęcia, dostępu do przedmiotu) (Wyrok WSA w Warszawie, II SAB/Wa 264/10; NSA I OSK 315/08)

WSA: Obejrzenie wykonanych mebli nie może zostać uznane za dostęp do informacji publicznej

Zasadniczo jednak informacja, z jaką każdy obywatel ma prawo się zapoznać, nie opiera się na bezpośrednim zetknięciu z interesującą go rzeczywistością, lecz na opisie tej rzeczywistości, wytworzonym przez udzielający odpowiedzi organ. Regułą więc będzie udostępnianie informacji publicznej (...) poprzez udzielenie przez organ odpowiedzi na pytanie zadane przez zainteresowanego (...) Rzecz jasna, że w warunkach umowy zamówienia publicznego informacją publiczną może być sposób jego realizacji. Nie może to jednak oznaczać automatycznie możliwości dokonania kontroli takiej realizacji poprzez bezpośrednie oględziny, prowadzone przez każdego zainteresowanego. (Wyrok WSA w Krakowie, II SA/Kr 1292/07)

Ograniczenie dostępu do informacji publicznej- art. 5 u.d.i.p.

Dostęp do informacji publicznej podlega ograniczeniu w przypadku:

1. tzw. informacji niejawnych
2. innych tajemnic ustawowo chronionych
3. ochrony prywatności osoby fizycznej
4. ochrony tajemnicy przedsiębiorcy
5. zasady określone w przepisach o przymusowej restrukturyzacji

pkt 3 i 4 – nie dotyczy osób pełniących funkcje publiczne (co do informacji mających związek z pełnieniem tych funkcji) oraz w przypadku rezygnacji z ochrony przez osobę fizyczną lub przedsiębiorcę.

Odmowa dostępu do informacji publicznej – podstawy i tryb

Podstawy do odmowy dostępu do informacji publicznej:

- ▶ z uwagi na objęcie ograniczeniami wskazanymi w art. 5 u.d.i.p.;
- ▶ w przypadku informacji przetworzonej – niewskazanie szczególnej istotności dla interesu publicznego
- ▶ Tryb: Odmowa dostępu do informacji publicznej następuje w formie decyzji administracyjnej

Odmowa dostępu do informacji publicznej – rozpatrywanie odwołań od decyzji o odmowie

- ▶ Kto rozpatruje odwołanie
 - organy władzy publicznej – organ II instancji zgodnie z zasadami generalnymi określonymi w k.p.a. albo przepisach szczegółowych
 - w przypadku RDOŚ organem II instancji jest Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
- ▶ Terminy:
 - Odwołanie rozpatruje się w terminie 14 dni !

8.2. Dostęp do informacji o środowisku i jego ochronie

Dostęp do informacji o środowisku – źródła prawa

- ▶ Przepisy dotyczące dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie znajdują swoje **źródło w prawie unijnym** (stanowią implementację do polskiego porządku prawnego Dyrektywy 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz. U. UE. L. z 2003 r. Nr 41, str. 26), **oraz Konstytucja RP** (art. 61 ust. 1 i art. 74 ust. 3: Każdy ma prawo do informacji o stanie i ochronie środowiska).

Cel powszechności informacji o środowisku

- ▶ Przejrzystość i dostępność tej wiedzy dla społeczeństwa
- ▶ Prawo do informacji o środowisku i jego ochronie jest niezbędnym elementem „udziału społeczeństwa”, a więc wpływania przez społeczeństwo, obywateli i ich grupy, na procesy podejmowania decyzji, których skutki mają znaczenie dla środowiska. (A. Barczak, Udostępnienie informacji o środowisku i jego ochronie (w tym wydanie decyzji odmownej))

Dostęp do informacji o środowisku – podstawy prawne

- ▶ Procedury dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie uregulowane są w Dziale II ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283 ze zm.; dalej: „UIŚ”)
- ▶ UIŚ stanowi odrębną regulację normującą problematykę udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie. W przypadku kolizji – pierwszeństwo ma UIŚ
- ▶ art. 8 ust. 1. UIŚ

Władze publiczne są obowiązane do udostępniania każdemu informacji o środowisku i jego ochronie, które są informacjami:

1. znajdującymi się w posiadaniu władz publicznych (każdą informację, jaką organ pozyskał zgodnie ze swoimi zadaniami i kompetencjami) lub
2. przeznaczonymi dla władz publicznych (nie znajduje się w posiadaniu organu, ale którą organ powinien zgodnie ze swoją właściwością uzyskać),

- w zakresie, w jakim nie dotyczy to ich działalności ustawodawczej, a w przypadku sądów i trybunałów - działalności orzeczniczej.

Organ nie posiada informacji? – art. 65 k.p.a. → przekazujemy do organu właściwego

Informacja o środowisku – co to znaczy?

Katalog zamknięty

Udostępnieniu podlegają informacje dotyczące: (art. 9 ust. 1 u.i.ś.):

- stanu elementów środowiska oraz wzajemnych oddziaływań między tymi elementami
- emisji, w tym odpadów promieniotwórczych, a także zanieczyszczeń, które wpływają lub mogą wpłynąć na elementy środowiska
- środków, takich jak: środki administracyjne, polityki, przepisy prawne dotyczące środowiska i gospodarki wodnej, plany, programy oraz porozumienia w sprawie ochrony środowiska, a także działań wpływających lub mogących wpłynąć na elementy środowiska oraz na emisje i zanieczyszczenia
- raportów na temat realizacji przepisów dotyczących ochrony środowiska
- analiz kosztów i korzyści oraz innych analiz gospodarczych i założeń wykorzystanych w ramach środków i działań, o których mowa w pkt 3
- stanu zdrowia, bezpieczeństwa i warunków życia ludzi, oraz stanu obiektów kultury i obiektów budowlanych - w zakresie, w jakim oddziałują na nie lub mogą oddziaływać m.in. na stany elementów środowiska.

Kto może żądać informacji o środowisku?

- Każdy ma prawo do informacji o środowisku i jego ochronie (art. 4 i 8 ust. 1 UIŚ)
 - Bez względu na wiek, obywatelstwo, zdolność do czynności prawnych?
- (!) Jak wyjaśnił WSA w Warszawie w wyroku z 23.9.2010 r. (IV SA/WA 582/10, Legalis), przepisy UIŚ nie precyzują, kogo określa się pojęciem "każdy". Zgodnie zaś z postanowieniami art. 37 ust. 1 Konst., wskazuje się tego, kto legalnie podlega pod władzę Rzeczypospolitej Polskiej. W jego zakresie przedmiotowym będą się zatem znajdować wszystkie osoby przebywające legalnie na terenie Polski.
- (!) Konflikt dotyczący zdolności do czynności prawnych - Korzystanie z komentowanego uprawnienia co do zasady nie zostało obwarowane żadnymi szczególnymi wymogami. Zatem nie mają tu znaczenia płeć osoby, jej status majątkowy, wykształcenie, narodowość itp. Niekiedy znaczenie może mieć wiek. Chodzi o kwestię pełnej zdolności do czynności prawnych w postępowaniu

administracyjnym. Niemniej wydaje się, że wiek nie może stanowić przesłanki odmowy udzielenia informacji ze względu na znaczenie tego prawa dla ochrony życia i zdrowia osoby (art. 4 ŚrodInfU Opaliński 2016, wyd. 1/B. Opaliński)

- **Generalnie – przepisy kierują się maksymalnym uproszczeniem i zniesieniem ograniczeń.**

Kto jest zobowiązany do udostępnienia informacji o środowisku?

- ▶ Podmioty obowiązane: władze publiczne
- ▶ Zgodnie z definicją legalną z art. 3 ust. 1 pkt 15a UIŚ są to:
 - Sejm i Senat
 - Prezydent RP
 - Organy administracji
 - Sądy i trybunały
 - Organy kontroli państwowej i ochrony prawa

Podkreślenia wymaga, że omawiany obowiązek nie jest tylko ściśle związany z terytorialną właściwością

Informacja o środowisku – udostępnienie na wniosek

- ▶ Informacja o środowisku jest udostępniana na pisemny wniosek
- ▶ Bez pisemnego wniosku udostępnia się:
 - Informacje niewymagającą wyszukiwania;
 - W przypadku wystąpienia m.in.. klęski żywiołowej, innej katastrofy naturalnej lub awarii technicznej - informacje znajdujące się w posiadaniu władz publicznych lub informacje przeznaczone dla władz publicznych, umożliwiające osobom, które mogą ucierpieć w wyniku tego zagrożenia, podjęcie działań w celu zapobieżenia lub zminimalizowania szkód wynikających z tego zagrożenia.

Zobowiązany nie może żądać wykazania interesu prawnego lub faktycznego (art. 13 UIŚ)

Informacja o środowisku – udostępnienie na wniosek

„Zestawienie więc określenia „pisemny wniosek”, jakim posłużono się w art. 12 ust. 1 ustawy, z postanowieniami art. 63 § 1 k.p.a. pozwala na wyciągnięcie wniosku, że w sposób zamierzony lub niezamierzony ograniczono możliwości składania wniosków o udzielenie informacji o stanie i ochronie środowiska zasadniczo tylko do formy pisemnej. Na prawidłowość takiego sposobu interpretowania postanowień art. 12 ust. 1 ustawy wskazują również postanowienia ust. 2 tego przepisu, w którym wyraźnie dostrzeżono możliwość udzielenia pewnych kategorii informacji na podstawie wniosku złożonego w formie innej niż pisemna (...) W tym miejscu należy też zauważyć, że aby podanie spełniało wymagania formalne, powinno ono być, zgodnie z art. 63 § 3 k.p.a., podpisane przez wnoszącego. Oznacza to, że wymóg taki będzie spełniał tylko i wyłącznie podpis własnoręczny.” (Gruszecki Krzysztof, Komentarz do ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, wyd. III)

„Można się zastanawiać, **czy rzeczywiście dla spełnienia wymogów komentowanej ustawy konieczne jest żądanie, aby pisemny wniosek o udostępnienie informacji spełniał wymogi z art. 63 k.p.a.**, skoro – jak wskazano wyżej – **kodeks ma tu zastosowanie tylko pomocnicze.**

Wydaje się, że **postulować** można interpretację, pozwalającą przynajmniej na akceptowanie wniosków **złożonych e-mailem bez podpisu elektronicznego.** Interpretacja taka pozwoliłaby w większym stopniu spełnić cele komentowanej ustawy oraz transponowanej przez nią dyrektywy 2003/4, a więc zapewnić szeroki i łatwy dostęp do informacji o środowisku” (Bar Magdalena, Jendrośka Jerzy, Komentarz do ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko)

Udostępnianie informacji o środowisku i jego stanie **na podstawie wniosku wniesionego w innej formie niż forma pisemna jest dopuszczalne**, gdyż prawodawca takiej możliwości nie wyklucza. Może to jednak nastąpić **w wyjątkowych sytuacjach, enumeratywnie wyliczonych w art. 12 ust. 2.** Udostępnianie informacji na wniosek w innej formie niż wniosek pisemny jest wyjątkiem od zasady. **Nie ma**

zatem możliwości, poprzez wykładnię, rozszerzania dopuszczalności wnoszenia wniosku w innej formie niż pisemna. (Rakoczy Bartosz, Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Komentarz, 2010)

Orzecznictwo:

► Wyrok WSA w Gliwicach (sygn. IV SAB/GI 29/17)

„Nie budzi wątpliwości Sądu stanowisko organu, zgodnie z którym udzielenie informacji w zakresie pkt 3 wniosku wymaga **pisemnego wniosku, którego wymaganom nie odpowiada pytanie przekazane w formie elektronicznej**. Jak stanowi art. 12 ust. 1 ustawy o udostępnianiu informacji o ochronie środowiska informacja o środowisku i jego ochronie, z wyłączeniem informacji udostępnionej w bazie danych, o której mowa w art. 128 ust. 1, jest udostępniana na pisemny wniosek o udostępnienie informacji. Zgodnie z ustępem drugim wskazanego przepisu **bez pisemnego wniosku udostępnia się wyłącznie:**

- 1) informację niewymagającą wyszukiwania;
- 2) w przypadku wystąpienia klęski żywiołowej, innej katastrofy naturalnej (...)

Praktyka: raczej interpretacja rozszerzająca

Udostępnienie informacji o środowisku- termin

► Termin załatwienia sprawy:

- Niezwłocznie, nie dłużej jednak niż w ciągu 1 miesiąca od dnia złożenia wniosku
- Wyjątek 1: termin może być wydłużony do 2 miesięcy w przypadku, gdy sprawa ma skomplikowany charakter – art. 35 par. 5 i art. 36 k.p.a stosuje się odpowiednio
- Wyjątek 2: w przypadku dokumentów, o których dane zamieszczone są w publicznych wykazach – termin na udostępnienie tych danych wynosi maksymalnie 3 dni od dnia złożenia wniosku

- Wyjątek 3: informacje o których mowa w art. 12 ust. 2 pkt 2 (w przypadku wystąpienia klęski żywiołowej, innej katastrofy naturalnej...) – udostępnia się w dniu złożenia wniosku

Wyjątek nr 3 dotyczący przyspieszonego terminu udzielenia informacji nie ma zastosowania w razie uznania przez organ, że zachodzą przesłanki do odmowy udostępnienia informacji, czyli do negatywnego załatwienia wniosku, co następuje w drodze decyzji administracyjnej.

W przypadku odmowy – termin wynosi maksymalnie 1 miesiąc (możliwość wydłużenia do 2 m-cy)

Skarga na bezczynność i ponaglenie

Znowu spór – czy ponaglenie jest koniecznym elementem, by złożyć skargę?

- ▶ W orzecznictwie NSA przyjęto, że podmiot skarżący bezczynność w sprawach dostępu do informacji o środowisku ma prawo złożyć ponaglenie (poprzednio zażalenie) z art. 37 k.p.a., które jednak nie jest warunkiem koniecznym skargi na bezczynność organu w sprawie z zakresu udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie. Złożenie takiego ponaglenia na tej podstawie prawnej należałoby rozpatrywać jedynie w kategorii uprawnienia, co nie rodziłoby żadnych skutków prawnych dla wniesionej skargi na bezczynność (postanowienie NSA z 29.06.2016 r., sygn. II OSK 1391/16)
- ▶ UIŚ nie zawiera wprost regulacji dotyczącej prawnej możliwości zareagowania przez wnioskodawcę na zwłokę organu w załatwieniu wniosku o udostępnienie informacji o środowisku i jego ochronie
- ▶ Stosownie do wymagań art. 6 dyrektywy 2003/4/WE, należy zapewnić dostęp do procedury odwoławczej osobom, którym nie udostępniono informacji poprzez wyraźną odmowę lub brak odpowiedzi - bezpośrednio stosowanie prawa unijnego uprawnia do zaskarżenia bezczynności organu

W jaki sposób udostępniamy informację o środowisku?

- ▶ Udostępnienie informacji następuje w sposób i w formie określonych we wniosku

Forma – postać fizyczna przekazywanej informacji (np. w formie ustnej, pisemnej, wizualnej, dźwiękowej, elektronicznej lub innej formie)

Sposób – np. w siedzibie organu, przez Internet

Wyjątek: środki techniczne, którymi dysponuje podmiot obowiązany uniemożliwiają spełnienie „technicznych” wymagań wniosku – organ obowiązany jest powiadomić wnioskodawcę i wskazać możliwy sposób i formę udostępnienia informacji o środowisku (art. 15 UIŚ)

Uwaga! Jeżeli poinformujemy wnioskodawcę o braku możliwości udostępnienia informacji w żądanej formie (i formach możliwych), a wnioskodawca w ciągu 14 dni nie poinformuje nas o wyborze formy udostępnienia informacji wskazanej w powiadomieniu – wydajemy decyzję odmowną!

Błędem jest odmowa, zanim nie poinformujemy wnioskodawcy!

Udostępnienie informacji o środowisku i jego ochronie – opłaty

- ▶ **ODPŁATNOŚĆ** - za wyszukanie i przekształcenie w formę wskazaną we wniosku oraz przesłanie pobierana jest opłata odzwierciedlająca uzasadnione koszty (art. 26 ust. 2 UIŚ)

Wysokość górnych stawek określona została w art. 27 UIŚ.

- ▶ **BEZPŁATNE JEST** wyszukiwanie i przeglądanie w siedzibie władzy publicznej dokumentów wyszczególnionych w publicznie dostępnym wykazie jest bezpłatne

Odmowa dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie – art. 16 UIŚ

Art. 16 ust. 1 zawiera katalog zamknięty wskazujący na podstawy, na które może powołać się organ przy odmowie dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie.

Stanowi on, iż władze publiczne mogą odmówić udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie po rozważeniu interesu publicznego przemawiającego za udostępnieniem informacji w konkretnym przypadku, jeżeli udostępnienie tych informacji może naruszyć:

1) - 10)

- ✓ Uznaniowość

- ✓ Obligatoryjne rozważenie interesu publicznego przemawiającego za udostępnieniem informacji, w zestawieniu z innym naruszonym interesem (wyszczególnionym w pkt 1-10)
- ✓ Dostosowanie do dyrektywy źródłowej - 2003/4/WE
- ✓ 1) ochronę danych przewidzianą przepisami o ochronie informacji niejawnych;
- ✓ 2) przebieg toczącego się postępowania sądowego, dyscyplinarnego lub karnego;
- ✓ 3) prawa własności intelektualnej, o których mowa w ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1231) lub w ustawie z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz.U. z 2017 r. poz. 776, z 2018 r. poz. 2302 oraz z 2019 r. poz. 501 i 2309);
- ✓ 4) ochronę danych osobowych, dotyczących osób trzecich, jeżeli jest ona przewidziana odrębnymi przepisami prawa;
- ✓ 5) ochronę informacji lub danych, dostarczonych przez osoby trzecie, jeżeli osoby te, nie mając obowiązku ich dostarczenia i nie mogąc być takim obowiązkiem obciążone, dostarczyły je dobrowolnie, chyba że wyraziły zgodę na ich udostępnianie;
- ✓ 6) stan środowiska, którego informacja dotyczy, w szczególności przez ujawnienie ostoi lub siedliska roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową (wystarczy tu hipotetyczne zagrożenie dla środowiska);
- ✓ 7) ochronę informacji o wartości handlowej, w tym danych technologicznych, dostarczonych przez osoby trzecie i objętych tajemnicą przedsiębiorstwa, jeżeli osoby te złożyły wniosek o wyłączenie tych informacji z udostępniania, zawierający szczegółowe uzasadnienie dotyczące możliwości pogorszenia ich pozycji konkurencyjnej;
- ✓ 8) obronność i bezpieczeństwo państwa;
- ✓ 9) bezpieczeństwo publiczne;
- ✓ 10) ochronę tajemnicy statystycznej przewidzianą przepisami o statystyce publicznej.

Odmowa dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie – art. 16 UIŚ

2. Władze publiczne mogą odmówić udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie, jeżeli:

- 1) wymagałoby to dostarczenia dokumentów lub danych będących w trakcie opracowywania;
- 2) wymagałoby to dostarczenia dokumentów lub danych przeznaczonych do wewnętrznego komunikowania się (np. notatka służbowa, maile)
- 3) wniosek jest w sposób oczywisty niemożliwy do zrealizowania;
- 4) wniosek jest sformułowany w sposób zbyt ogólny.

Odmowa dostępu do informacji o środowisku – podstawy i tryb

- ▶ Podstawy do odmowy dostępu do informacji:
 - z uwagi na objęcie ograniczeniami wskazanymi w art. 15 ust. 1 i 2 UIŚ
- ▶ Tryb:
 - odmowa dostępu do informacji publicznej następuje w trybie decyzji administracyjnej

Odwołanie od decyzji o odmowie dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie

- ▶ Termin:
 - Odwołanie przysługuje w terminie zgodnie z k.p.a. - 14 dni od doręczenia lub ogłoszenia decyzji
 - Organ rozpatruje odwołanie w terminach zgodnie z art. 35 k.p.a. (1 miesiąc) – nie tak jak w przypadku informacji publicznej 14 dni!
- ▶ Kto rozpatruje odwołanie
 - organ II instancji zgodnie z zasadami ogólnymi określonymi w k.p.a. albo przepisach szczegółowych

- w przypadku RDOŚ organem II instancji jest Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska

8.3. Decyzja odmowna – wymogi formalne decyzji administracyjnej

Składniki decyzji administracyjnej

art. 107 § 1 k.p.a. - decyzja zawiera:

- 1) Oznaczenie organu administracji publicznej
- 2) Datę wydania
- 3) Oznaczenie strony lub stron
- 4) Powołanie podstawy prawnej
- 5) Rozstrzygnięcie
- 6) Uzasadnienie faktyczne i prawne
- 7) Pouczenie, czy i w jakim trybie służy od niej odwołanie oraz o prawie do zrzeczenia się odwołania i skutkach zrzeczenia się odwołania
- 8) Podpis z podaniem imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego pracownika organu upoważnionego do wydania decyzji, a jeżeli decyzja wydana została w formie dokumentu elektronicznego – kwalifikowany podpis elektroniczny
- 9) W przypadku decyzji, w stosunku do której może być wniesione powództwo do sądu powszechnego, sprzeciw od decyzji lub skarga do sądu administracyjnego – pouczenie o dopuszczalności wniesienia powództwa, sprzeciwu od decyzji lub skargi oraz wysokości opłaty od powództwa lub wpisu od skargi lub sprzeciwu od decyzji, jeżeli mają one charakter stały, albo podstawie do wyliczenia opłaty lub wpisu o charakterze stosunkowym, a także możliwości ubiegania się przez stronę o zwolnienie od kosztów albo przyznanie prawa pomocy

Niezbędne elementy decyzji administracyjnej

- NSA w wyroku z dnia 20.07.1981 r. (SA 1163/81) wskazał na minimalne wymagania stawiane decyzjom administracyjnym. Do elementów koniecznych decyzji administracyjnej zaliczone zostały:

- oznaczenie organu administracji publicznej wydającego akt,
- wskazanie adresata aktu,
- rozstrzygnięcie o istocie sprawy
- podpis osoby reprezentującej organ administracji.

Dokument zawierający te cztery elementy jest więc decyzją administracyjną (wadliwą). Stanowisko to jest utrwalone w najnowszym orzecznictwie.

- „Treść, a nie forma, przesądza o tym, czy dany akt jest decyzją administracyjną, jeżeli więc sprawa administracyjna podlega załatwieniu w drodze decyzji, to za decyzję należy uznać pismo organu rozstrzygającego, zawierające co najmniej oznaczenie tego organu, oznaczenie adresata aktu, rozstrzygnięcie w sprawie oraz podpis upoważnionego pracownika organu, gdyż spełnia to minimum podstawowych warunków wymienionych w art. 107 § 1 k.p.a.” (Orzecznictwo to spotkało się z akceptacją doktryny; R. Kędziora, *Ogólne postępowanie administracyjne*, Warszawa 2008, s. 249.)
- „Wymogu z art. 107 § 1 KPA w części dotyczącej obowiązku zawarcia w decyzji **rozstrzygnięcia** o istocie sprawy, **nie spełnia odwołanie się do treści uzasadnienia decyzji**, nie jest bowiem dopuszczalne rozstrzygnięcie o uprawnieniach lub obowiązkach strony w uzasadnieniu podjętego aktu z pominięciem samego rozstrzygnięcia jako istotnego elementu treści decyzji. Natomiast brak rozstrzygnięcia nie pozwala na uznanie danego aktu (pisma) za decyzję administracyjną.” **Rozstrzygnięcie musi pozostać wyodrębnioną częścią decyzji administracyjnej, nie może zachodzić konieczność wyinterpretowania rozstrzygnięcia z tekstu uzasadnienia decyzji** (WSA we Wrocławiu w wyroku z dnia 17.12.2015 r.; IV SA/Wr 390/15)
- skutkiem braku podpisu jest nieistnienie decyzji– Projekt decyzji (por. np. wyrok WSA w Krakowie z 28 września 2017 r., sygn. II SA/Kr 721/17, LEX nr 2373250)
- Podpisanie decyzji własnoręcznie bez imiennej pieczętki wskazującej na stanowisko służbowe osoby podpisującej oraz na jej upoważnienie, nie może

dyskwalifikować tego aktu jako wydanego przez uprawniony organ administracji (NSA z dnia 13.01.2010 r. sygn. II OSK 1242/08)

- ▶ Podpis pod decyzją lub postanowieniem może być nieczytelny, jeżeli jest on uzupełniony imienną pieczętką składającego podpis, z podaniem imienia, nazwiska i stanowiska służbowego osoby składającej podpis (VIII SA/Wa 777/17, Wyrok WSA w Warszawie)

9. Zadania realizowane w rdoś i obowiązki pracowników

Na mocy przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 283 z późn. zm.) powstała Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska oraz 16 regionalnych dyrekcji ochrony środowiska. Ww. organy funkcjonują od 15 listopada 2008 r.

Główne zadania regionalnych dyrekcji ochrony środowiska

Regionalne dyrekcje ochrony środowiska to instytucje, które odpowiadają za realizację zadań z zakresu ochrony środowiska w następujących obszarach:

- a) zapewnienia spełnienia wymogów ochrony środowiska przy planowaniu i realizacji inwestycji,
- b) zarządzania ochroną przyrody, w tym m.in. obszarami Natura 2000,
- c) realizacji zadań dotyczących zapobiegania i naprawy szkód w środowisku,
- d) zarządzania informacją o środowisku przyrodniczym,
- e) rejestracji w systemie ekozarządzania i audytu (EMAS).

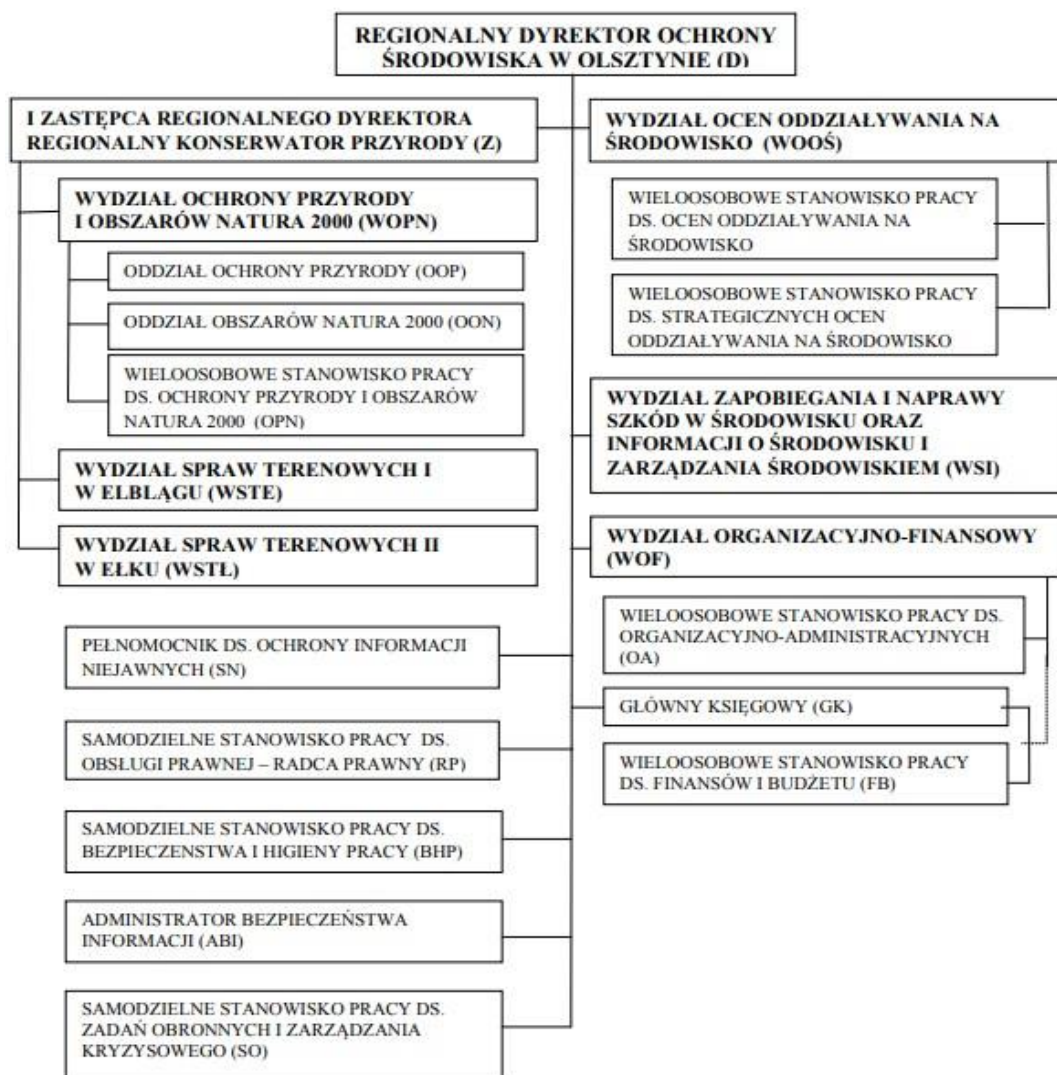
Kompetencje regionalnego dyrektora ochrony środowiska określa ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j Dz. U. z 2020 r. poz. 55 z późn.zm). Działania jednostki reguluje statut i regulamin organizacyjny urzędu, który określa:

- a) strukturę organizacji,
- b) zadania dyrektora i zastępców dyrektora,
- c) zadania naczelników wydziałów i koordynatorów wieloosobowych stanowisk,
- d) zadania poszczególnych komórek organizacyjnych i samodzielnych stanowisk pracy,
- e) zasady opracowania aktów prawnych,
- f) ogólne zasady podległości służbowej

Struktura organizacyjna na przykładzie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Olsztynie

SCHEMAT ORGANIZACYJNY
REGIONALNEJ DYREKCJI OCHRONY ŚRODOWISKA W OLSZTYNIE

Wydział Organizacyjno – Finansowy składa się z następujących stanowisk pracy:

- a) wieloosobowe stanowisko pracy ds. organizacyjno-administracyjnych,
- b) wieloosobowe stanowisko pracy ds. finansów i budżetu,
- c) Główny Księgowy,
- d) Pełnomocnik do Spraw Ochrony Informacji Niejawnych,
- e) Samodzielne Stanowisko Pracy do Spraw Bezpieczeństwa i Higieny Pracy,
- f) Samodzielne Stanowisko Pracy do Spraw Obsługi Prawnej – Radca Prawny,
- g) Administrator Bezpieczeństwa Informacji,
- h) Samodzielne Stanowisko Pracy do Spraw Zadań Obronnych i Zarządzania Kryzysowego.

Wydział Ocen Oddziaływania na Środowisko składa się z następujących stanowisk pracy:

- a) wieloosobowe stanowisko pracy ds. ocen oddziaływania na środowisko,
- b) wieloosobowe stanowisko pracy ds. strategicznych ocen oddziaływania na środowisko.

Do zakresu działania Wydziału Ocen Oddziaływania na Środowisko należy:

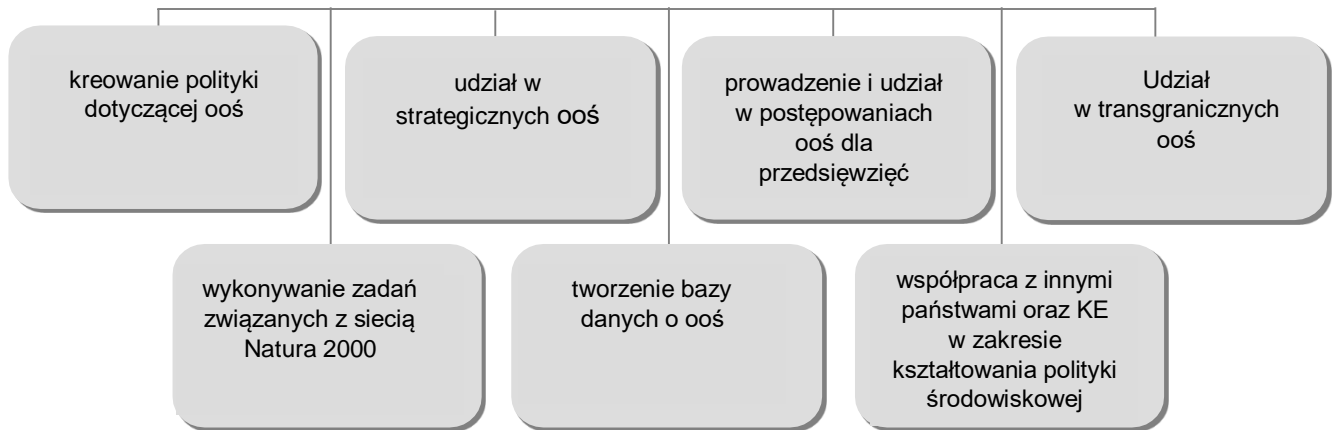
- a) wydawanie opinii i dokonywanie uzgodnień w toku prowadzenia strategicznych ocen oddziaływania na środowisko
Uzgodnianie, wydawanie uzgodnień może być w formie tzw. milczącej zgody, uzgodnienie jest wiążące dla organu prowadzącego postępowanie,
- b) prowadzenie postępowań w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- c) wydawanie opinii w toku postępowań w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Opiniowanie, wydawanie opinii, czyli zajęcie stanowiska w formie postanowienia lub pisma, opinia nie jest wiążąca dla organu prowadzącego postępowanie,
- d) wydawanie uzgodnień w toku oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, prowadzonych przez inne organy,
- e) przeprowadzanie oceny oddziaływania na środowisko,
- f) współdziałanie z Regionalną Komisją Ocen Oddziaływania na Środowisko.

Ocena – strategiczna czy dotycząca przedsięwzięcia – jest procesem składającym się z kilku elementów, najważniejsze to: sporządzanie i weryfikacja prognozy lub raportu

o oddziaływania na środowisko, sporządzanie przez organy administracji publicznej opinii i uzgodnień, udział społeczeństwa w postępowaniu.

W ramach procedury ocen oddziaływania na środowisko (ooś) dla przedsięwzięć oraz ocen strategicznych, badany jest wpływ jaki planowane inwestycje oraz plany czy programy będą miały na ludzi, środowisko przyrodnicze i dobra materialne. W wyniku oceny formułowane są warunki realizacji przedsięwzięć albo ogólnie scharakteryzowanych działań.

Główne zadania GDOŚ i RDOŚ w zakresie ooś

Celem systemu ocen oddziaływania na środowisko jest:

- a) wyeliminowanie albo zmniejszenie obciążeń przedsięwzięć czy planów dla środowiska,
- b) analiza różnych lokalizacji planowanej ingerencji, co zapewnia najmniej uciążliwe skutki dla ludzi i środowiska,
- c) ustalanie wariantów lokalizacyjnych na podstawie analizy cech określonego obszaru, w tym m.in. wartości przyrodniczych czy rodzaju i natężenia przewidywanych oddziaływań,
- d) stosowanie różnorodnych rozwiązań technicznych, które minimalizują oddziaływania przedsięwzięć np. ekrany akustyczne, przejście górne.

Wydział Zapobiegania i Naprawy Szkód w Środowisku oraz Informacji o Środowisku i Zarządzania Środowiskiem

Do zakresu działania Wydział Zapobiegania i Naprawy Szkód w Środowisku oraz Informacji o Środowisku i Zarządzania Środowiskiem należy :

- a) realizacja zadań wynikających z ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku,
- b) obsługa Biuletynu Informacji Publicznej,
- c) prowadzenie publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie,
- d) udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie,
- e) prowadzenie spraw wynikających z ustawy o krajowym systemie ekozarządzania - System ekozarządzania i audytu (EMAS) to unijny instrument ochrony środowiska. Narzędzie tworzenia w organizacjach kultury zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego zarządzania dostępnymi zasobami i energią. Rejestr systemu ekozarządzania i audytu (EMAS) w Polsce prowadzi Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. Wszystkie regionalne dyrekcje ochrony środowiska są zarejestrowane w EMAS.

- f) prowadzenie postępowań (po otrzymaniu zgłoszenia) o wystąpieniu szkody
- g) w środowisku lub bezpośrednio nią zagrożenia
- h) uzgadnianie warunków przeprowadzenia działań naprawczych
- i) samodzielne podejmowanie przez organ działań zapobiegawczych lub naprawczych w przypadku nieskuteczności egzekucji, konieczności niezwłocznego podjęcia działań
- j) wydawanie decyzji dotyczących monitoringu przyrodniczego, badań gleby, ziemi lub wody na obszarze, na którym występuje szkoda w środowisku lub bezpośrednio nią zagrożenie
- k) prowadzenie rejestru bezpośrednich zagrożeń szkodą w środowisku i szkód w środowisku
- l) działania dotyczące szkód w środowisku o charakterze transgranicznym

Wydział Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 dzieli się na:

Oddział Obszarów Natura 2000 (OON)

Oddział Ochrony Przyrody (OOP) składa się z następujących stanowisk pracy:

- a) wieloosobowe stanowisko pracy ds. rezerwatów przyrody,
- b) wieloosobowe stanowisko pracy ds. ochrony gatunkowej,
- c) wieloosobowe stanowisko pracy ds. zagospodarowania przestrzennego.

Do zadań Wydziału Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 należy zarządzanie i koordynowanie zasobami przyrody w celu zachowania zrównoważonego użytkowania oraz odnawiania zasobów, terenów i składników przyrody

Wydział Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 - Oddział Obszarów Natura 2000

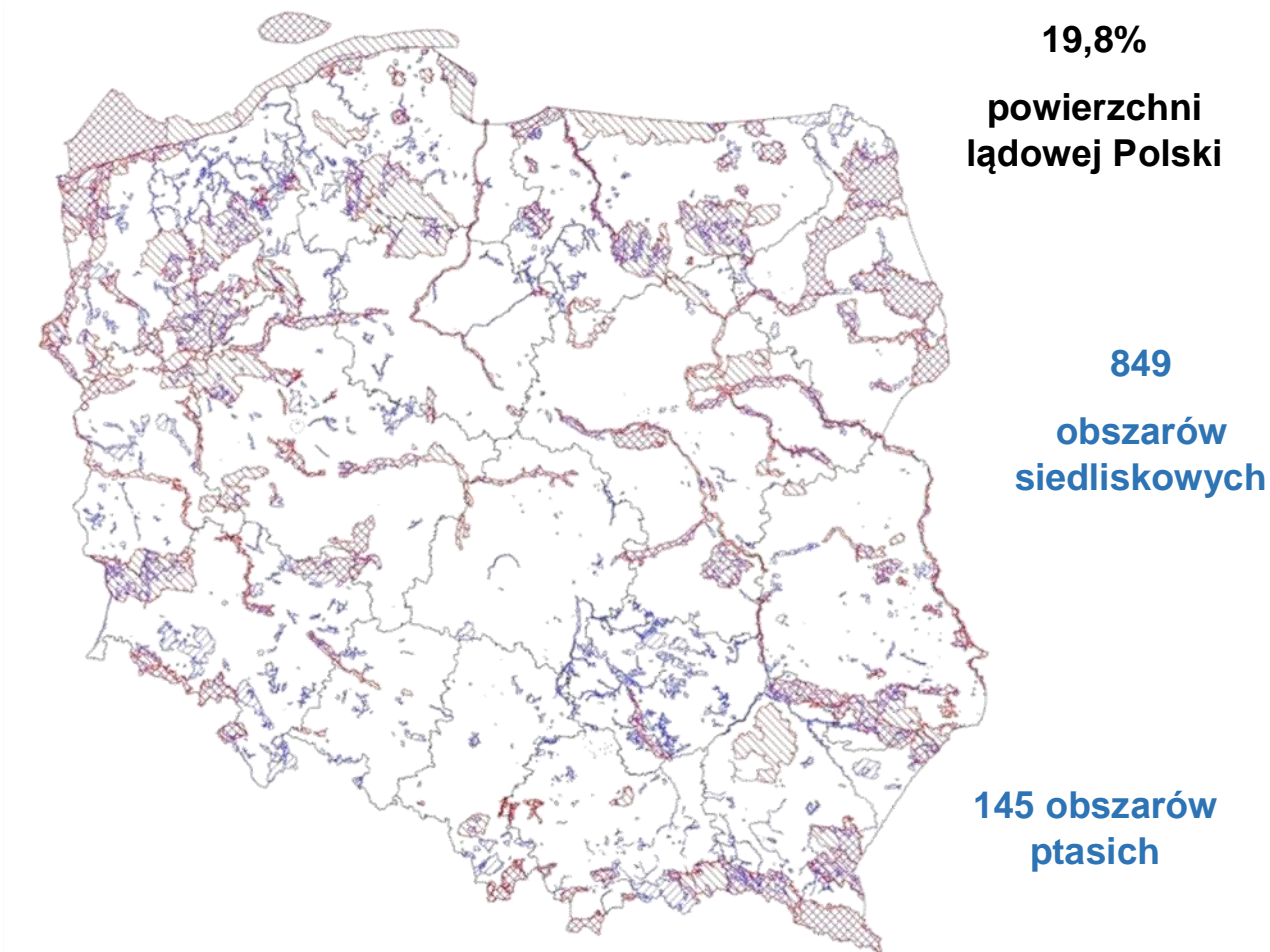
Do obowiązków pracowników Wydział Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 - Oddział Obszarów Natura 2000 należy:

- a) pełnienie nadzoru nad obszarami Natura 2000 oraz koordynowanie,
- b) funkcjonowania obszarów Natura 2000 na terenie działania Regionalnej Dyrekcji,
- c) sporządzanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 z zapewnieniem możliwości udziału społeczeństwa,

- d) ustanawianie oraz zmiana, w drodze zarządzenia, planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, dokonywanie wymaganych uzgodnień,
- e) sporządzanie i przekazywanie oceny realizacji ochrony obszarów Natura 2000, zawierającej informację o podejmowanych działaniach ochronnych oraz wpływie tych działań na stan ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony zostały wyznaczone obszary Natura 2000, a także wyniki monitorowania i nadzoru tych działań,
- f) współudział w opiniowaniu i uzgadnianiu dokumentów, wymagających przeprowadzenia oceny lub strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 jeżeli nie są one bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000,
- g) ustalanie zakresu i miejsca, terminu i sposobu wykonania kompensacji przyrodniczej w odniesieniu do obszarów Natura 2000, nadzorowanie procesu kompensacji oraz raportowanie zgodnie z wymogami ustawy o ochronie przyrody,
- h) zawieranie z właścicielami lub posiadaczami obszaru umów wynikających z wprowadzonych ograniczeń, w przypadku dostosowania działalności do wymogów ochrony obszaru Natura 2000,
- i) wstrzymywanie działań niezgodnych z przepisami dotyczącymi sieci Natura 2000 oraz nakazywanie podjęcia w wyznaczonym terminie niezbędnych czynności w celu przywrócenia poprzedniego stanu,
- j) opiniowanie wniosków, w zakresie oddziaływania na obszary Natura 2000, dla beneficjentów ubiegających się o dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej,
- k) wydawanie opinii o braku sprzeczności planowanego zalesienia z celami ochrony danego rezerwatu przyrody, parku krajobrazowego lub ich otulin oraz o braku sprzeczności z planem ochrony lub planem zadań ochronnych danego obszaru Natura 2000 lub obszaru o znaczeniu dla wspólnoty,
- l) wydawanie decyzji o warunkach prowadzenia robót zmieniających stosunki wodne na terenach o szczególnych wartościach przyrodniczych,
- m) nadzór nad przestrzeganiem przepisów o ochronie przyrody oraz składanie
- n) wniosków do organów ścigania w przypadku ich naruszenia,
- o) współpraca z jednostkami zewnętrznymi, w tym w szczególności z organizacjami działającymi na rzecz ochrony przyrody,
- p) prowadzenie sprawozdawczości w zakresie obszarów Natura 2000 na potrzeby Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i Ministerstwa Środowiska,

- q) opiniowanie projektów aktów prawnych w zakresie ochrony przyrody i ochrony obszarów Natura 2000,
- r) przygotowywanie materiałów do Biuletynu Informacji Publicznej w zakresie obszarów Natura 2000.

Rys... Sieć Natura 2000 w Polsce

Wydział Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 – Oddział Ochrony Przyrody składa się z następujących stanowisk pracy:

- a) wieloosobowe stanowisko pracy ds. rezerwatów przyrody,

- b) wieloosobowe stanowisko pracy ds. zagospodarowania przestrzennego,
- c) wieloosobowe stanowisko pracy ds. ochrony gatunkowej.

Do obowiązków pracowników Wydział Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 – Oddział Ochrony Przyrody, wieloosobowe stanowisko pracy ds. rezerwatów przyrody należy:

- a) przygotowywanie projektów zarządzeń Regionalnego Dyrektora dotyczących uznania, zmiany powierzchni, zmiany celu ochrony oraz likwidacji, a także ustanowienia planów ochrony lub zadań ochronnych dla rezerwatów przyrody,
- b) opiniowanie i wydawanie zezwoleń na odstępstwa od zakazów obowiązujących w stosunku do rezerwatów przyrody w zakresie określonym ustawą o ochronie przyrody,
- c) prowadzenie nadzoru nad funkcjonowaniem rezerwatów przyrody, dokumentacji stanu przyrody oraz rejestru rezerwatów przyrody,
- d) uzgadnianie projektów planów urządzenia lasu i zadań z zakresu gospodarki leśnej, mogących negatywnie wpływać na ochronę rezerwatów przyrody,
- e) nadzór nad przestrzeganiem przepisów o ochronie przyrody oraz przedkładanie wniosków do organów ścigania w przypadku ich naruszenia,
- f) prowadzenie spraw związanych z wykorzystaniem środków budżetowych i pozabudżetowych na realizację zadań z zakresu ochrony rezerwatów przyrody, w szczególności z WFOŚIGW w Olsztynie,
- g) współdziałanie z jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami
- h) naukowymi i organizacjami społecznymi w zakresie ochrony przyrody,
- i) wydawanie opinii w zakresie możliwości gospodarowania w rezerwach przyrody,
- j) opiniowanie projektów aktów prawnych w zakresie ochrony przyrody,
- k) przygotowywanie materiałów do Biuletynu Informacji Publicznej w zakresie
- l) ochrony rezerwatów przyrody,
- m) gromadzenie i aktualizowanie szczegółowych danych o rezerwach przyrody na potrzeby centralnego rejestru form ochrony,
- n) udział w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko dla projektów planów urządzenia lasu, w tym:
 - uzgadnianie możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,

Zadania realizowane w rdoś i obowiązki pracowników

- uzgadniania stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- opiniowania projektów dokumentów wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Do obowiązków pracowników Wydziału Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 - Oddział Ochrony Przyrody, wieloosobowe stanowisko pracy ds. zagospodarowania przestrzennego należy:

- a) współdziałanie w opiniowaniu dokumentów, wymagających przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w tym:
 - koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
 - planu zagospodarowania przestrzennego województwa,
 - studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
 - miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
 - strategii rozwoju regionalnego
- b) uzgadnianie projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz planu zagospodarowania przestrzennego województwa w zakresie ustaleń tych dokumentów, mogących mieć negatywny wpływ na ochronę przyrody obszarów chronionych,
- c) uzgadnianie projektów decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzji o warunkach zabudowy – w odniesieniu do innych niż parki narodowe obszarów objętych ochroną na podstawie przepisów o ochronie przyrody,
- d) współdziałanie z jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami naukowymi i organizacjami społecznymi w zakresie ochrony przyrody,
- e) uzgadnianie projektów uchwał sejmiku województwa w sprawie wyznaczenia, likwidacji, zmiany granic lub zmiany zakazów obowiązujących na obszarach chronionego krajobrazu,
- f) wydawanie opinii w zakresie możliwości gospodarowania na formach ochrony przyrody,
- g) nadzór nad przestrzeganiem przepisów o ochronie przyrody oraz składanie wniosków do organów ścigania w przypadku ich naruszenia,
- h) opiniowanie projektów aktów prawnych w zakresie ochrony przyrody,
- i) przygotowywanie materiałów do Biuletynu Informacji Publicznej.

Do obowiązków pracowników Wydziału Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 - Oddział Ochrony Przyrody, wieloosobowe stanowisko pracy ds. ochrony gatunkowej należy:

- a) wprowadzanie na czas określony w formie zarządzenia ochrony gatunków roślin, zwierząt lub grzybów nieobjętych ochroną gatunkową zgodnie z zapisami ustawy o ochronie przyrody,
- b) wydawanie zezwoleń na odstępstwa od zakazów, cofanie zezwoleń w stosunku do gatunków objętych ochroną ścisłą i częściową,
- c) wyznaczanie i likwidowanie stref ochrony ostoi oraz stanowisk zwierząt,
- d) roślin i grzybów, objętych ochroną gatunkową,
- e) wydawanie zezwoleń na wykonywanie prac i czynności w strefach ochrony, o którym mowa w art. 60, ust. 5 ustawy o ochronie przyrody oraz prowadzenie rejestru tych stref ochrony,
- f) inicjowanie, wspieranie badań naukowych, ewentualnie zlecenie wykonania ww. badań w zakresie: ochrony i monitoringu gatunków, siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin i zwierząt objętych ochroną gatunkową, ochrony zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia oraz ich siedlisk położonych na trasach wędrowek,
- g) opiniowanie utworzenia i prowadzenia ogrodu botanicznego, ogrodu zoologicznego oraz ośrodków rehabilitacji zwierząt,
- h) wydawanie zezwoleń na odstępstwa od zakazów i ich cofanie w stosunku do zwierząt kategorii II niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi,
- i) wydawanie zezwoleń na przetrzymywanie, hodowlę, rozmnażanie oferowanie do sprzedaży i zbywanie roślin, zwierząt i grzybów gatunków obcych i ich cofanie,
- j) prowadzenie kontroli ogrodów zoologicznych, botanicznych i ośrodków rehabilitacji zwierząt,
- k) prowadzenie kontroli instytucji naukowych pod kątem aktualizacji katalogów kolekcji okazów oraz spełnienia określonych warunków dla kolekcji i okazów,
- l) kontrola wykorzystania zezwoleń na odstępstwa od zakazów obowiązujących
- m) w stosunku do gatunków chronionych,
- n) kontrola warunków z realizacji zezwoleń na przetrzymywania zwierząt niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi,
- o) kontrola spełniania ich warunków z realizacji zezwoleń na przetrzymywanie, hodowlę, rozmnażanie oferowanie do sprzedaży i zbywanie roślin, zwierząt i grzybów gatunków obcych,

Zadania realizowane w rdoś i obowiązki pracowników

- p) kontrola przestrzegania przepisów o ochronie przyrody w trakcie gospodarczego wykorzystania zasobów i składników przyrody,
- q) raportowanie o wynikach kontroli,
- r) koordynowanie oraz prowadzenie spraw związanych z szacowaniem szkód wyrządzanych przez zwierzęta objęte ochroną gatunkową, za które odpowiada Skarb Państwa oraz wypłatą odszkodowań,
- s) współdziałanie z właścicielami lub użytkownikami gruntów w zakresie zapobiegania szkodom powodowanym przez zwierzęta chronione,
- t) wydawanie w formie zarządzenia, zezwolenia w stosunku do bobra europejskiego, kormorana czarnego oraz czapli siwej, na czynności podlegające zakazom określonym w art. 52 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody,
- u) uzgadnianie decyzji na usuwanie drzew i krzewów na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią, z wałów przeciwpowodziowych oraz w odległości mniejszej niż 3 m od stopy wału,
- v) uzgadnianie wycinki drzew w pasie drogowym dróg publicznych,
- w) przekazywanie roślin, zwierząt lub grzybów, ich części oraz produktów pochodnych podmiotom uprawnionym oraz zarządzanie ich odesłania stosownie do postanowień ustawowych,
- x) prowadzenie spraw związanych z odkryciem kopalnych szczątków roślin lub zwierząt: przyjmowanie powiadomień o odkryciu, ustalanie wartości naukowej szczątków, ochrona ich oraz przekazywanie do muzeum lub placówki naukowej,
- y) uzgadnianie projektów uchwał rady gminy w sprawie ustanowienia bądź zniesienia pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego,
- z) wydawanie opinii w zakresie możliwości gospodarowania na obszarach objętych ochroną przyrody,
- aa) współdziałanie z jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami naukowymi i organizacjami społecznymi w zakresie ochrony przyrody,
- bb) prowadzenie spraw budżetowych z zakresu ochrony przyrody, w tym opracowywanie umów, wykorzystanie środków pozabudżetowych, w szczególności z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie, a także udział, w charakterze członków merytorycznych, w komisjach przetargowych,
- cc) gromadzenie dokumentacji dotyczących zasobów, tworów i składników przyrody, a w szczególności cennych ze względów naukowych tworów przyrody, stanowisk

- chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, a także ich siedlisk oraz siedlisk przyrodniczych,
- dd) gromadzenie i zamieszczanie w centralnym rejestrze form ochrony przyrody danych o rezerwach przyrody oraz zweryfikowanych danych zamieszczanych przez sejmik województwa oraz rad gmin w odniesieniu do nadzorowanych przez nie form ochrony,
 - ee) nadzór nad przestrzeganiem przepisów o ochronie przyrody oraz składanie
 - ff) wniosków do organów ścigania w przypadku ich naruszenia,
 - gg) opiniowanie projektów aktów prawnych w zakresie ochrony przyrody,
 - hh) przygotowywanie materiałów do Biuletynu Informacji Publicznej w zakresie ochrony gatunkowej.

Ogólne obowiązki pracowników

Pracownik Regionalnej Dyrekcji zobowiązany jest :

- a) do prawidłowej, terminowej, zgodnej z przepisami prawa oraz efektywnej i rzetelnej realizacji powierzonych zadań,
- b) przestrzegać zasad podległości służbowej wynikającej z organizacji Regionalnej Dyrekcji i szczegółowego podziału czynności (zakres czynności),
- c) pracownik, który otrzymał polecenie z pominięciem drogi służbowej ma obowiązek powiadomić niezwłocznie o tym fakcie swojego przełożonego,
- d) porządek pracy i czas pracy w Regionalnej Dyrekcji oraz obowiązki pracodawcy i pracownika określa Regulamin Pracy,
- e) przestrzegać regulacji wewnętrznych – zarządzenia generalnego dyrektora ochrony środowiska i regionalnego dyrektora ochrony środowiska np. dotyczące wyjazdów służbowych, instrukcji kancelaryjnej, używania samochodów służbowych, BHP, regulamin zamówień publicznych, zasad rachunkowości, itd.

Obowiązki stażysty

Do obowiązków stażysty odbywającego staż w ramach projektu "Masz prawo do skutecznej ochrony przyrody" należy :

- a) Wsparcie regionalnej dyrekcji w realizacji zadań powiązanych z ochroną przyrody,
- b) Udzielanie informacji na temat prawnej ochrony przyrody,
- c) Wspieranie przygotowania dokumentacji dla policji i sądów, w tym:
 - Przygotowanie projektów pism,
 - Zbieranie dowodów,
 - Udział w wizjach lokalnych,
 - Udział w spotkaniach z przedstawicielami organów ścigania,
 - Wsparcie biura prawnego RDOŚ,
 - Przygotowanie dokumentacji
- d) Zbieranie od lokalnych jednostek Policji i Prokuratury najczęściej zadawanych pytań w sprawach dotyczących ochrony przyrody,
- e) Przygotowanie na bazie ww. wiedzy informacji umieszczanych na stronie RDOŚ dedykowanych ww. jednostkom,
- f) Porządkowanie i archiwizowanie dokumentacji dotyczących postępowań prowadzonych przez RDOŚ w obszarze ochrony przyrody,
- g) Zapoznanie się z zasadami pracy obowiązującymi w RDOŚ i przestrzeganie przepisów i zasad obowiązujących w tych jednostkach, w tym tajemnicy służbowej.

10. Geoserwis

Geoserwis.gdos.gov.pl jest nowoczesną platformą internetową, która poprzez wykorzystanie szeregu zintegrowanych usług sieciowych pozwala na wyszukiwanie i przeglądanie danych. Narzędzie stanowi wsparcie dla:

- a) udostępniania, wyszukiwania i przeglądania danych przestrzennych dotyczących m.in. obszarów chronionych, w tym parków narodowych i krajobrazowych, rezerwatów przyrody, obszarów Natura 2000, obszarów chronionego krajobrazu oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych,
- b) wydawania przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska i regionalne dyrekcje ochrony środowiska decyzji administracyjnych, w szczególności związanych z ocenami oddziaływania inwestycji na środowisko,
- c) tworzenia planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000,
- d) opiniowania przebiegu granic oraz podejmowania decyzji przez administrację samorządową.

Geoserwis jest skierowany do:

- a) dla organów administracji państwowej,
- b) dla różnych organizacji i instytucji oraz przedsiębiorców i inwestorów,
- c) dla profesjonalistów z zakresu Systemu Informacji Geograficznej (GIS),
- d) dla każdego, kto chce odkryć piękno polskiej przyrody i zaplanować trasy z uwzględnieniem cennych przyrodniczo miejsc.

Geoserwis a INSPIRE

Polska infrastruktura informacji przestrzennej stanowi część infrastruktury informacji przestrzennej Unii Europejskiej. Obowiązki prawne wynikające z Dyrektywy 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającej infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie (dyrektywy INSPIRE) oraz transponującej ją do prawa polskiego ustawy z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej realizowane są za pośrednictwem Geoserwisu.

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska posiada w swoich kompetencjach dane wymienione w załączniku do ustawy z dnia 4 marca 2010r. o infrastrukturze informacji

165

przestrzennej (będącej transpozycją dyrektywy INSPIRE). W konsekwencji w GDOŚ tworzony jest krajowy węzeł infrastruktury informacji przestrzennej dla następujących tematów z w/w załącznika:

Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody w aktualizacji:

- a) Rozdział 1
- b) (...)
- c) 9) obszary chronione
- d) (...)

W budowie w ramach projektu nr POIS.02.04.00-00-0191/16-00 pod nazwą Inwentaryzacja cennych siedlisk przyrodniczych kraju, gatunków występujących w ich obrębie oraz stworzenie Banku Danych o Zasobach Przyrodniczych:

- e) Rozdział 3
- f) (...)
- g) 17) regiony biogeograficzne
- h) 18) siedliska i obszary przyrodniczo jednorodne
- i) 19) rozmieszczenie gatunków

Podstawowy celem realizacji projektu jest wyeliminowanie luki w procesie zarządzania zasobami przyrodniczymi w kraju poprzez zlikwidowanie problemu braku pełnej informacji przyrodniczej oraz systemu do gromadzenia, analizowania, udostępniania i bieżącej aktualizacji przestrzennych danych przyrodniczych.

Zgodnie z Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 55 z późn.zm) art.113:

1. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska prowadzi centralny rejestr form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-9.

1a. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) zakres informacji gromadzonych w centralnym rejestrze form ochrony przyrody,
 - 2) organizację, tryb i standardy techniczne tworzenia rejestru,
 - 3) sposób aktualizacji rejestru oraz udostępniania danych zawartych w rejestrze
- z uwzględnieniem konieczności zapewnienia kompletnej i jednolitej informacji o formach ochrony przyrody w Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Organ, który utworzył lub ustanowił formę ochrony przyrody, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2-4 i 6-9, przesyła Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska, w terminie 30 dni od dnia jej utworzenia lub ustanowienia, kopię aktu o utworzeniu lub ustanowieniu danej formy ochrony przyrody oraz informacje, określone w przepisach wydanych na podstawie ust. 1a, a także, w tym samym terminie, dokonuje wpisu tych informacji do centralnego rejestru form ochrony przyrody.

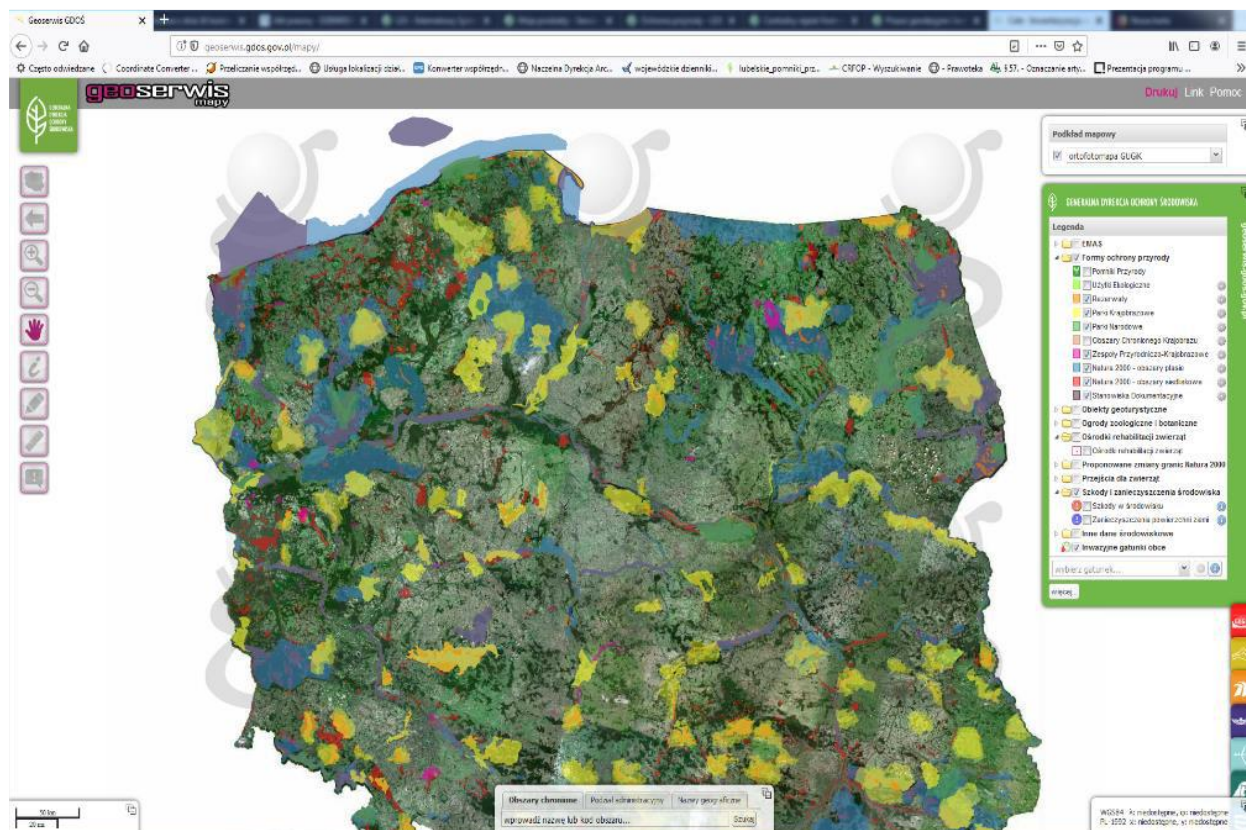
**Według Rozporządzenia MŚ ws. centralnego rejestru form ochrony przyrody
Dz.U. 2012 poz. 1080:**

§2. ust. 1. określa następujące ogólne informacje zawierające: wskazanie FOP, nazwę, datę utworzenia (ustanowienia albo wyznaczenia), tytuł aktu prawnego wraz ze wskazaniem miejsca ogłoszenia, tytuły innych aktów prawnych, opis przebiegu granicy (tekst, działki, XY), nazwę sprawującego nadzór, informację o objęciu ochroną na podstawie prawa międzynarodowego z tytułem umowy międzynarodowej,

§2. ust. 2. określa szczegółowe informacje zawierające: powierzchnia FOP i otuliny, opis przebiegu granicy otuliny, tytuły aktów prawnych o ustanowieniu planu ochrony lub zadań ochronnych wraz z miejscem ogłoszenia, wskazanie powierzchni i przebiegu granic ochrony ścisłej, czynnej oraz krajobrazowej, rodzaj typ i podtyp rezerwatu, określenie celów ochrony, opis wartości przyrodniczej.

Geoserwis jako część CRFOP

Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, który zawiera informacje o wszystkich formach ochrony przyrody w Polsce, składa się z danych opisowych oraz danych przestrzennych prezentowanych na **Geoserwisie GDOŚ**. Geoserwis GDOŚ umożliwia przeszukiwanie zasobów Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody

Jakość danych -kiedyś

1. Opieranie opisu o obiekty, które ciężko zlokalizować już po kilku latach, np.: Wydeptane ścieżki (zarastanie) ,rowy wodne (zasypywanie, zaorywanie) ,linie energetyczne (modernizowane, zmieniający przebieg), drogi/rzeki/lasy (bezwskazaniaktórąkrawędzią,zmiennośćwczasie),szkoły,oczkawodne...,

168

2. Stosowane w opisie sformułowań uniemożliwiających jednoznaczne wyznaczenie granic, np., „granica biegnie na północ ,po czym skręca w kierunku południowo-zachodnim”, „granica biegnie polem w kierunku lasu” „powołuje się ZPK o pow.5ha na terenie gminy.”,
3. Działki ewidencyjne i/lub wydzielienia leśne sprzed wielu lat, np. z 1965 r.,
4. Gminy często nie potrafią zlokalizować na swoim terenie form ochrony przyrody, które są w ich kompetencjach. Co więcej, ni posiadają żadnej dokumentacji z nimi związanej,
5. Obiekty nie zniesione ,ale faktycznie nie występujące np. ścięte pomniki przyrody, przeniesione głazy narzutowe,
6. Obiekty powołane ponownie bez zniesienia.

Dane do geoserwisu pochodzą:

1. Projektu pomnikowego pod nazwą: weryfikacja i aktualizacja informacji przestrzennej i opisowej o pomnikach przyrody i użytkach ekologicznych na terenie Polski zgodnie z wytycznymi zawartymi w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie centralnego rejestru form ochrony przyrody,
2. Danych odtworzone z opisów i map przez pracowników GDOŚ,
3. Informacji przekazanych przez inne organy.

Wytyczne i rekomendacje GDOŚ

Publikacje te są zbiorem zasad, mających na celu ujednolicenie zawartości merytorycznej, technicznej i redakcyjnej tworzonych aktów prawnych dotyczących form ochrony przyrody. Opracowanie zwraca uwagę m.in. na najczęściej popełniane błędy oraz wskazuje jasny, jednoznaczny sposób opisu granic form ochrony przyrody.

Aktualny sposób opisu granic

Uchwała nr IV/61/19 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 28 stycznia 2019 r. w sprawie wyznaczenia Świętokrzyskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu w gminie Bodzentyn.

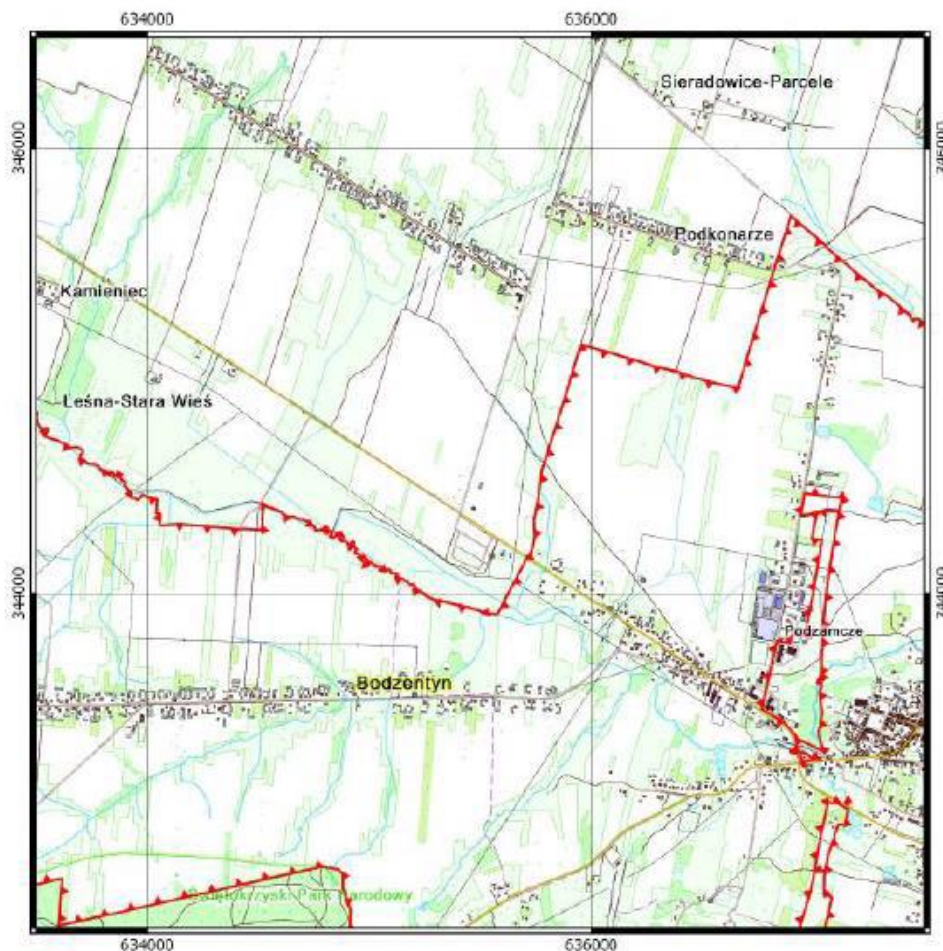
Opis położenia Obszaru w postaci współrzędnych punktów załamania granicy, w układzie współrzędnych płaskich prostokątnych PL-1992

Nr	X	Y	Komentarz
1	340358,90	637902,74	Część 1
2	340358,90	637902,74	Część 1
3	340358,78	637901,68	Część 1
4	340358,78	637901,68	Część 1
5	340358,78	637901,68	Część 1
6	340358,78	637901,68	Część 1
7	340407,72	637911,95	Część 1
8	340410,02	637912,44	Część 1
9	340428,22	637896,30	Część 1
10	340438,26	637877,81	Część 1
11	340441,89	637866,25	Część 1
12	340441,02	637861,28	Część 1
13	340440,31	637857,16	Część 1
14	340436,98	637838,03	Część 1
15	340436,90	637818,79	Część 1
16	340445,21	637812,69	Część 1
17	340445,93	637812,17	Część 1

36	340985,62	637816,08	Część 1
37	340987,47	637799,64	Część 1
38	340990,38	637773,62	Część 1
39	340993,20	637748,54	Część 1
40	340993,51	637745,70	Część 1
41	341001,34	637673,54	Część 1
42	341002,28	637664,93	Część 1
43	341003,82	637650,73	Część 1
44	341005,39	637636,24	Część 1
45	341006,53	637625,71	Część 1
46	341007,14	637620,11	Część 1
47	341009,85	637595,09	Część 1
48	341012,07	637574,68	Część 1
49	341012,07	637574,68	Część 1
50	341012,07	637574,68	Część 1
51	341166,47	637606,63	Część 1
52	341342,77	637643,00	Część 1
53	341343,12	637643,07	Część 1

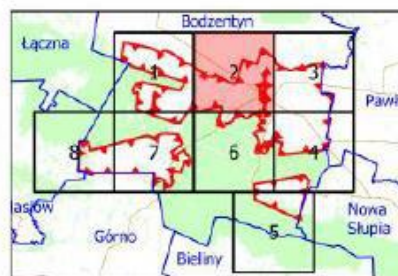
Położenie Świętokrzyskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu w gminie Bodzentyn
Arkusz 2 z 8

- Granica Świętokrzyskiego OCHK
- Granica i nazwa gminy

0.5 0 0.5 1 km

Układ współrzędnych: PL-1992
 Dane topograficzne:
 System Informacji Przestrzennej
 Województwa Świętokrzyskiego
 (12.09.2018)

Jak wykorzystujemy geoserwis w pracy

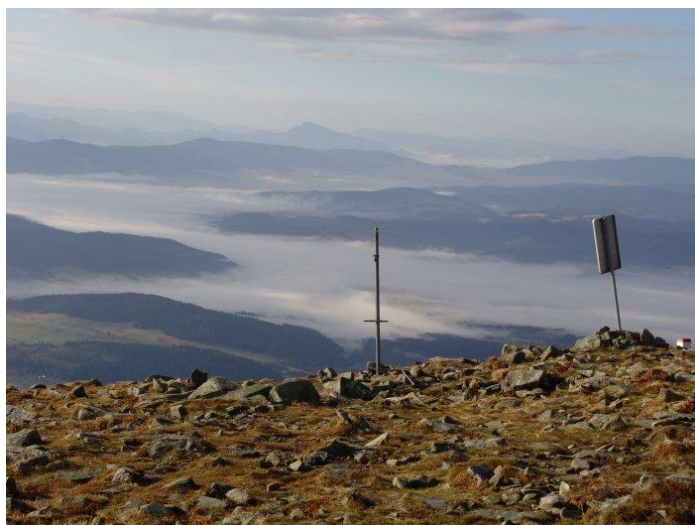
1. sprawdzamy poprawność informacji wprowadzonych lub przesłanych przez inne jednostki,
2. weryfikujemy poprawność projektów zarządzeń RDOŚ w sprawie rezerwatów przyrody,
3. wydajemy zaświadczenia dla kancelarii prawnych,
4. sprawozdajemy informacje statystyczne do GUS,
5. przekazujemy dane do europejskiej bazy obszarów chronionych (CDDA).

11. Parki Narodowe

10.1. Babiogórski Park Narodowy

Data utworzenia: 1954 r.
Powierzchnia: 3393,34 ha

Okolice szczytu, fot. T. Urbaniec

Źródło: <http://www.bgpn.pl/galeria/babiogorskie-pejzaze.html>

Flora i fauna

Najważniejszymi typami ekosystemów są ekosystemy leśne oraz nieleśne. Park jest miejscem występowania wielu rzadkich oraz interesujących gatunków grzybów, roślin i zwierząt. Spotkać można tu rośliny, nie zasiedlające innych miejsc Polski (rogownica alpejska), rzadkie i zagrożone wyginięciem (tojad morawski, tocja karpacka), jak również wiele gatunków objętych ochroną prawną. Na Babiej Górze doliczono się blisko 650 gatunków roślin naczyniowych, 280 gatunków mszaków, ponad 1300 różnych grzybów i porostów. Świat zwierząt jest równie bogaty i zróżnicowany - stwierdzono 4500 gatunków i podgatunków zwierząt. Jest to ostoja między innymi dla niedźwiedzia, wilka, czy rysia, które z powodu silnej presji człowieka nader rzadko występują poza obszarami chronionymi. Istota ochrony ścisłej polega na zaniechaniu na tych obszarach jakiegokolwiek działalności człowieka, bowiem celem tego typu ochrony jest zachowanie

w stanie naturalnym. Na terenach objętych ochroną czynną prowadzi się działania zmierzające do przywrócenia lasom właściwego składu gatunkowego i odpowiedniej struktury. Na terenach ochrony krajobrazowej, z uwagi na stosunki własnościowe gruntów obowiązuje prowadzenie zrównoważonego użytkowania lasów i polan. Bardzo istotne w tej strefie jest zachowanie wszystkich istniejących zbiorowisk nieleśnych i walorów krajobrazowych.

10.2. Białowieski Park Narodowy

Data utworzenia: 1932 r.

Powierzchnia: 10 517,27 ha

Do głównych zadań Białowieskiego Parku Narodowego związanych z ochroną przyrody należy:

- a) zabezpieczenie wartości przyrodniczych, naukowych, krajobrazowych na terenie Parku,
- b) identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz podejmowanie stosownych działań eliminujących lub ograniczających te zagrożenia i ich skutki,
- c) prowadzenie własnych badań naukowych oraz inicjowanie badań, a także udostępnianie obszaru parku do badań innym jednostkom naukowo-badawczym,
- d) prowadzenie hodowli zagrodowej i zachowawczej żubra, w tym opieka nad stadem wolnym żubrów na terenie polskiej części Puszczy Białowieskiej.

Źródło: https://bpn.com.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=19&Itemid=38

174

Projekt LIFE15 GIE/PL/000758 pn. *Masz prawo do skutecznej ochrony przyrody*, finansowany ze środków Programu LIFE oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Flora i fauna:

W Puszczy Białowieskiej zachowały się ostatnie na niżu europejskim fragmenty lasów o charakterze pierwotnym. Dominującym typem lasu są w Puszczy grądy zajmujące 47% powierzchni leśnej. Bory zajmują 37%, a podmokłe lasy liściaste i mieszane ok. 14,5% powierzchni Puszczy. Drzewostany tworzą głównie świerk pospolity - 26%, sosna zwyczajna - 24%, olsza czarna - 17%, dąb szypułkowy - 12%, oraz brzozy: brodawkowata i omszona - 11%. Jesion wyniosły, lipa drobnolistna, klon zwyczajny, topola osika i wiązy stanowią domieszkę w składzie gatunkowym drzewostanów, choć lokalnie mogą pełnić też rolę gatunków głównych. Grab zwyczajny, choć jest gatunkiem bardzo pospolitym, z reguły buduje drugie piętro drzewostanów, bardzo rzadko wchodząc do składu gatunkowego drzewostanów głównych.

Spośród roślin Puszczy Białowieskiej najliczniejszą grupą są rośliny naczyniowe - jest ich nieco ponad tysiąc gatunków. W tym 19 gatunków to paprocie, 6 - widłaki, 7 - skrzypy, 54 gatunki reprezentuje wątrobowce, a nieco ponad 200 gatunków - mchy. Wiele gatunków mszaków i porostów, które w przeszłości były najprawdopodobniej szeroko rozprzestrzenione przetrwały jedynie w takich miejscach jak Puszcza. Można je spotkać tylko tam, gdzie las zachował swoją pierwotność, a układ warunków przyrodniczych i gospodarka ludzka (a raczej jej brak) umożliwiły ich przetrwanie. Większość z nich jest związana z martwym drewnem lub z pniami, konarami i korą starych drzew. Właśnie ich obecność stanowi o unikatowości Puszczy, będąc jednocześnie miernikiem stopnia zachowania jej zasobów naturalnych.

Symbolem Parku jest żubr – największy ssak lądowy Europy. Puszcza Białowieska okazała się dla żubra nizinnej ostatnią ostoją. Tu także rozpoczęto proces jego restytucji, czyli przywracania go naturze. Obecnie w Puszczy Białowieskiej żyje najliczniejsza populacja wolnościowa żubra na świecie. W polskiej jej części liczy ona ok. 500 osobników.

Puszcza Białowieska jest środowiskiem życia dla olbrzymiej jak na naszą strefę klimatyczną liczby gatunków zwierząt. Poczynając od bezkręgowców: pierwotniaków, płazińców, obleńców, brzuchorzęsków, mięczaków, dżdżownic, niesporczaków, pajaków, roztoczy, wijów, owadów i wielu innych, aż po kręgowce: ryby, płazy, gady, ptaki i ssaki - dotychczas stwierdzono w Puszczy obecność ponad 12 tysięcy gatunków zwierząt. W całej Polsce jest ich około 35-40 tysięcy. Szacuje się, że puszczańska fauna jest

rozpoznana w około 50%, a więc rzeczywista liczba gatunków zamieszkujących ten masyw leśny może liczyć około 25 tysięcy.

Białowiecki Park Narodowy jest jedynym polskim obiektem przyrodniczym, wpisanym przez UNESCO na listę Światowego Dziedzictwa.

10.3. Biebrzański Park Narodowy

Data utworzenia: 9 września 1993 r.

Powierzchnia: 59 223 ha

Źródło: <http://zpppn.pl/biebrzanski-park-narodowy-pl/park>

Flora i fauna:

Jedną z jego charakterystycznych cech florystycznych jest dominacja świerka i duży udział gatunków borealnych i reliktywów glacialnych: brzoza niska, trzcinnik prosty, turzyca strunowa, turzyca życicowa, bażyna czarna, bagno zwyczajne, żurawina błotna, gnidosz królewski, tłustosz pospolity, wielosił błękitny, wierzba lapońska, skalnica torfowiskowa, niebielistka trwała, wełnianeczka alpejska, borówka bagienna i szereg mszaków. Flora jest tu równie bogata i porównywalna z podobnymi obszarami terenów sąsiednich. Występuje tu ponad 1000 gatunków roślin naczyniowych, w tym ponad 900 w granicach Parku. Stwierdzono 90 gatunków podlegające ochronie całkowitej i 17 pod ochroną częściową. 45 gatunków tu występujących znalazło się na "Czerwonej liście roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce". Do najrzadszych gatunków należą: zanokcica zielona, skrzyp pstry, widłak wroniec, rosiczka długolistna, wąkrotka zwyczajna, tłustosz zwyczajny, płesznik zwyczajny, zaraza niebieska, niebielistka trwała, szachownica kostkowata, kosaciec bezlistny oraz 20 gatunków storczykowatych z najokazalszym krajowym gatunkiem obuwikiem pospolitym. Ze świata zwierząt na uwagę zasługują: wilk, wydra, łoś i bóbr. Znajduje się tu największa w kraju ostoja łośia. W dolinie Biebrzy obserwowano 292 gatunki ptaków, w tym 195 lęgowych. BbPN jest najważniejszą w Europie Środkowej i Zachodniej ostoją: dubelta, kropiatki, orlika grubodziobego, rybitwy białoskrzydłej i derkacza. Jest też ważnym "przystankiem" dla migrujących siewkowców, kaczek, gęsi i żurawi. Ichtyofauna dorzecza Biebrzy liczy 36 gatunków ryb oraz wielką rzadkość: minoga ukraińskiego - gatunku charakterystycznego dla wschodniej części Morza Czarnego. Stwierdzono tu obecność 7 gatunków gadów oraz 12 gatunków płazów. W grupie bezkręgowców rozpoznano ponad 700 gat. motyli, w tym 100 gatunków motyli dziennych. Wykazano obecność 448 gatunków pająków, wśród nich znaczący udział (71) mają gatunki rzadkie znane z nie więcej niż 3-5 stanowisk w kraju, a 10 gatunków pająków znanych jest tylko stąd. W Parku funkcjonuje Ośrodek Hodowli Zachowawczej Konika Polskiego i Rehabilitacji Zwierząt.

Problemy:

1. Kradzież biomasy i drewna,
2. Kłusownictwo,
3. Off road,
4. Nadmierna prędkość,
5. Gnojówka i gnojowica,
6. Gatunki inwazyjne,
7. Prace w ciekach.

10.4. Bieszczadzki Park Narodowy

Data utworzenia: 1973 r.
Powierzchnia: 29201,06 ha

Źródło: <http://zpppn.pl/bieszczadzki-park-narodowy-pl/park>

Flora i fauna:

Na terenie Parku stwierdzono 826 gatunków roślin naczyniowych, 301 gatunków mchów, 112 gatunków wątrobowców, 529 gatunków porostów, ok. 65 gatunków śluzowców i ok. 1300 gatunków grzybów. Wśród gatunków reprezentujących element wschodni wyróżniamy m.in.: pszeniec biały, lepnica karpacka, tojad wschodniokarpacki, tojad bukowiński, tojad wiechowaty, goździk kartuzek skalny, ostróżka wyniosła wschodniokarpacka i lepnica karpacka.

Odnotowano tutaj 284 gatunki zwierząt kręgowych: 58 ssaków, 192 ptaki, 7 gadów, 12 płazów, 14 ryb i 1 gatunek minoga. Populacje niedźwiedzia brunatnego, wilka, rysia i jelenia szlachetnego należą do najliczniejszych w kraju. Dogodne warunki do życia

178

znalazły tu rzadkie i zagrożone gatunki ptaków drapieżnych (orzeł przedni, orlik krzykliwy, trzmielojad) oraz sów (puchacz, puszczyki, sóweczka i włochatka). Ponadto w tych stosunkowo niskich górach występują gatunki ptaków górnoreglowych (orzechówka, krzyżodziób świerkowy, dzięcioł trójpalczasty) i wysokogórskich (siwarnik, płochacz halny). W dolinie Sanu (otulina Parku) występuje jedyna w kraju populacja węża Eskulapa.

Zagrożenia:

Bieszczadzki Park Narodowy odwiedza około 400 tysięcy turystów. Oddziaływanie masowej turystyki na przyrodę jest szczególnie niebezpieczne tam gdzie koncentracje zwiedzających pokrywają się z centrami występowania wybitnych walorów przyrodniczych. Ponadto poważnym zagrożeniem dla ekosystemów wodnych jest zrzucanie ścieków komunalnych.

10.5. Drawieński Park Narodowy

Data utworzenia: 1 maja 1990 r.

Powierzchnia: 11 535,66 ha

Źródło: Prezentacja „ Drawieński Park Narodowy – walory przyrodnicze, zagrożenia i problemy ochrony, Monika Gdaniec, 2019-06-24”

Flora i fauna:

Drawieński Park Narodowy to ponad 900 gatunków roślin naczyniowych, prawie 150 gatunków drzew i krzewów i ponad 200 różnych zespołów roślinnych. Taka różnorodność szaty roślinnej jest nieczęsto spotykana w Polsce. Między innymi ze względu na to bogactwo Drawieński Park Narodowy jest jednym z ciekawszych botanicznie regionów w północno-zachodniej Polsce. Do największych botanicznych osobliwości należą stanowiska chamedafne północnej, lipiennika Loesela, lilii złotogłów.

Faunę Parku reprezentuje ponad 200 gatunków kręgowców, wśród nich najliczniejszą gromadę stanowią ptaki, m.in. bocian czarny, tracz nurogęsi, kania czarna, kania ruda, bielik, orlik krzykliwy, rybołów, jarząbek, puchacz i włochatka. Inne gatunki rzadkie lub zagrożone w skali regionalnej, o wyspowym charakterze występowania, powiązane z zanikającymi typami ekosystemów to między innymi: kormoran, gągoł, trzmielojad, krogulec, kobuz, derkacz, żuraw, kszczyk, samotnik, siniak, zimorodek, krętogłów, dzięcioł zielony, dzięcioł średni, pliszka górską, strumieniówką, zniczek, srokosz, czyż oraz krzyżodziób świerkowy. Na uwagę zasługuje liczne występowanie nietoperzy, reprezentowanych w Parku przez 8 gatunków, a także liczne populacje bobra i wydry. Dwa ostatnie gatunki uznać należy za charakterystyczne i reprezentatywne dla fauny Parku.

Wydra, fot. C. Korkosz

Źródło: [http://dpn.pl/galeria-drawienskigo-parku-narodowego/191-przyroda-parku.html#prettyPhoto\[191\]/13/](http://dpn.pl/galeria-drawienskigo-parku-narodowego/191-przyroda-parku.html#prettyPhoto[191]/13/)

Zagrożenia:

1. Sukcesja wtórna na ekosystemach nieleśnych (dla siedlisk, ptaków i owadów)
2. Spływy Drawą w sezonie lęgowym (dla ptaków),
3. Presja inwazyjnych gatunków obcych zwierząt i roślin (dla ssaków, ptaków i siedlisk), fermy
4. Niskie zasoby rozkładającego się drewna (dla owadów, siedlisk, ptaków)
5. Zmiany klimatyczne (dla siedlisk)
6. Dopływ zanieczyszczeń antropogenicznych (dla siedlisk)
7. Zagrożenie kłusownictwem (dla gatunków)
8. Wypadki komunikacyjne (dla gatunków)
9. Wydobywanie kopalin oraz pobory wód podziemnych i powierzchniowych (dla siedlisk)
10. Utrata elementów dziedzictwa kulturowego
11. Niezgodne z prawem korzystanie z zasobów Parku
12. Pożary
13. Wzrost natężenia ruchu turystycznego i presji na udostępnianie Parku
14. Postawy społeczne demonstrujące brak poszanowania dla elementów przyrodniczych i kulturowych Parku

10.6. Gorczański Park Narodowy

Data utworzenia: 1981 r.
Powierzchnia: 7029,85 ha

Kamienicki Potok w Lubomierzu - Rzekach. Fot. J. Tomasiwcz

Źródło: https://www.gorzanski-park.pl/page,art,id,11,kategoria,Przyroda_nieozywiona.html

Flora i fauna:

Na terenie GPN stwierdzono 624 gatunki roślin naczyniowych - tj. 60% flory całych Gorców, 233 gatunków mchów, 103 gatunków wątrobowców, 507 gat. porostów i grzybów naporostowych, oraz 736 gatunków grzybów wielkoowocnikowych.

182

Znaczny jest udział gatunków górskich, m. in: liczydło górskie, tojad dzióbaty, jaskier platanolistny, miłosna górska, omieg górski. Występuje tu również 14 gatunków charakterystyczny dla piętra alpejskiego, np. kuklik górski, wiechlina alpejska, tymotka alpejska. 63 taksony roślin są . prawnie chronione. Lasy stanowią aż 95% powierzchni Parku, liczne w nich są drzewa w wieku powyżej 100 lat. W drzewostanie występują głównie świerk, buk, jodła, domieszczę stanowią modrzew, jawor, modrzew, olsza szara – sporadycznie wiąz i jesion.

Występuje tu 214 gatunków kręgowców, z tego 33 jest w rejestrze Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. Są to m.in.: płazy: traszka karpacka i traszka grzebieniasta, ptaki:, dzięcioł biało grzbiety, dzięcioł trójpalczasty, głuszec, orlik krzykliwy, orzeł przedni, puchacz, puszczyk uralski, sóweczka, włośnatka, ssaki: koszatka leśna, mroczek posrebrzany, mroczek pozłocisty, podkowiec mały, popielica szara, rzęsorek mniejszy, ryś euroazjatycki, niedźwiedź brunatny, wilk szary, żbik europejski. Występuje 13 gatunków nietoperzy, 140 gatunków ptaków (w tym 106 gniazdujących na terenie parku), 8 gatunków płazów. W potokach występuje pstrąg potokowy i głowacz pręgopłetwy. Na polanach zaobserwować można interesujące gatunki motyli (m.in. rusałka admirał, rusałka pokrzywnik, perłowiec większy).

Kuklik górski. Fot. M. Ruciński

Źródło: https://www.gorczanski-park.pl/page,art,id,12,kategoria,Swiat_roslin.html

Zagrożenia:

Największe zagrożenia dla wartości przyrodniczych Gorczańskiego Parku Narodowego związane są z zaprzestaniem tradycyjnego, ekstensywnego użytkowania polan reglowych tj. wypasu i koszenia. Skutkiem tego rozprzestrzeniająca się borówka czernica i postępująca sukcesja leśna wkracza na polany przekształcając krajobraz i wypierając gatunki ekosystemów otwartych. W celu zahamowania sukcesji oraz utrzymania cennych łąk kwiecistych, stosuje się w gdzie tylko możliwe ochronę czynną, w szczególności odkrzewianie i mechaniczne koszenie. W przypadku ekosystemów leśnych najlepszą formą ochrony, propagowaną w Parku jest umożliwienie spontanicznych procesów przyrodniczych. Różne fazy i tempo tych procesów prowadzi niekiedy do rozpadu drzewostanów świerkowych. Powstający w konsekwencji tych zjawisk nowy, naturalny las ma jednak strukturę zróżnicowaną przestrzennie i wiekowo co wpłynie będzie korzystnie dla mieszkańców gorczańskiej puszczy. W dolnym reglu dominują jedne z najlepiej zachowanych w Beskidach Zachodnich ostępy karpackiej puszczy, nierzadko o cechach lasów pierwotnych.

10.7. Kampinoski Park Narodowy

Data utworzenia: 16.01.1959

Powierzchnia: 38 544 ha

Źródło: *Prezentacja, Siedliska przyrodnicze w Kampinoskim Parku Narodowym - Kampinoski PN, dr inż. Łukasz Tyburski - Zespół ds. Nauki i Monitoringu Przyrody, KPN*

184

Flora i fauna:

Występuje tu około 150 zbiorowisk roślinnych, które tworzy ponad 1400 gatunków roślin naczyniowych i około 150 gatunków mszaków. Położenie puszczy na niżu w centralnej części Polski sprawiło, że we florze spotyka się gatunki związane zarówno z klimatem kontynentalnym (np. kocanki piaskowe), jak i atlantyckim (np. szczotlika siwa), a także typowe dla strefy borealnej (np. zimoziół północny), a nawet pontyjskiej (np. wężymord stepowy). Bardzo cennym składnikiem flory parku jest relikwyt epoki lodowcowej – chamedafne północna. Ciekawostką dendrologiczną jest brzoza ciemna (czarna) – forma brzozy brodawkowatej, której kora pozbawiona jest białego barwnika.

Stwierdzono tu występowanie blisko 4 000 gatunków bezkręgowców, blisko 30 gatunków ryb, 13 gatunków płazów, 6 rodzimych gatunków gadów, ponad 200 gatunków ptaków (w tym blisko 150 lęgowych) i ponad 50 gatunków ssaków. Oprócz gatunków powszechnych, Puszcze Kampinoską zamieszkują chronieni prawem krajowym i europejskim przedstawiciele wszystkich w/w grup systematycznych. Symbolem Kampinoskiego Parku Narodowego jest łoś (*Alces alces*), dla którego Puszcza Kampinoska jest drugą co wielkości (po bagnach biebrzańskich) ostoją w Polsce. Obecność łośi na tym terenie, podobnie jak bobrów i rysi, jest efektem programów reintrodukcji.

Źródło: <http://zpppn.pl/kampinoski-park-narodowy-pl/park>

Zagrożenia:

1. utrata siedlisk - w wyniku procesów naturalnych (zmiana wilgotności siedliska, zmiany otoczenia - wiatrołom), pożarów
2. działalność człowieka - celowe niszczenie środowiska

Postępowanie ze zwierzyną biorącą udział w zdarzeniu drogowym

Martwe zwierzę znajdujące się na pasie drogi powinno być usunięte przez właściciela drogi/gruntu. W przypadku drogi publicznej, która zgodnie z ustawą z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 19, poz. 115, art. 1) jest drogą, z której może korzystać każdy (...). Art. 2a, ust. 2 (1.) Drogi krajowe stanowią własność Skarbu Państwa (dla którego działa Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad). (2) Drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne stanowią własność właściwego samorządu województwa, powiatu lub gminy.

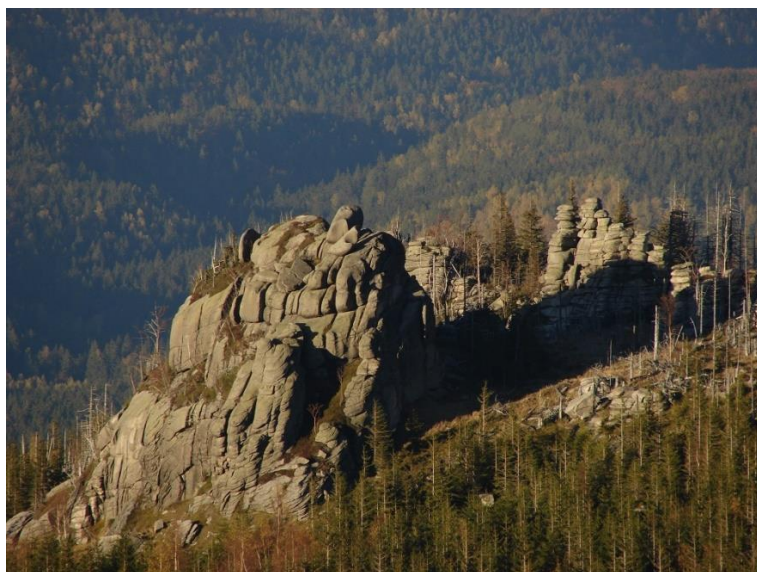
Jeśli w wyniku zdarzenia drogowego zwłoki zwierzyny pojawiły się na gruncie prywatnym obowiązuje właściciela gruntu ustawa z 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. 2008 Nr 234, poz. 1570, z późn. zm.), Rozdz. 5. Inne działania mające na celu zapobieganie zakażeniom i chorobom zakaźnym. Art. 22.1. Właściciel, posiadacz lub zarządzający nieruchomością są obowiązani utrzymywać ją w należytym stanie higieniczno- sanitarnym w celu zapobiegania zakażeniom i chorobom zakaźnym, w szczególności:

1. prowadzić prawidłową gospodarkę odpadami i ściekami,
2. zwalczać gryzonie, insekty i szkodniki,
3. usuwać padłe zwierzęta z nieruchomości, usuwać odchody zwierząt z nieruchomości.

10.8. Karkonoski Park Narodowy

Data utworzenia: 1959 r.
Powierzchnia: 5951 ha

Źródło: <https://kpnmab.pl/geomorfologia>

Muflon

Źródło: <https://kpnmab.pl/muflon>

Flora i fauna:

W Parku występuje ponad tysiąc gatunków roślin oraz wiele gatunków zwierząt leśnych m.in. wydra, jeleń, sarna europejska, lis rudy, oraz 16 gatunków nietoperzy. Ponadto żyje tu 90 gatunków ptaków, między innymi włośchatka, sóweczka, zagrożony wymarciem cietrzew, głuszc, drozd obrożny, płochacz halny. W granicach parku występują rośliny endemiczne: skalnica bazaltowa - podgatunek skalnicy darniowej, dzwonek karkonoski, gnidosz sudecki, biedrzynek mniejszy skalny.

Dzwonek karkonoski

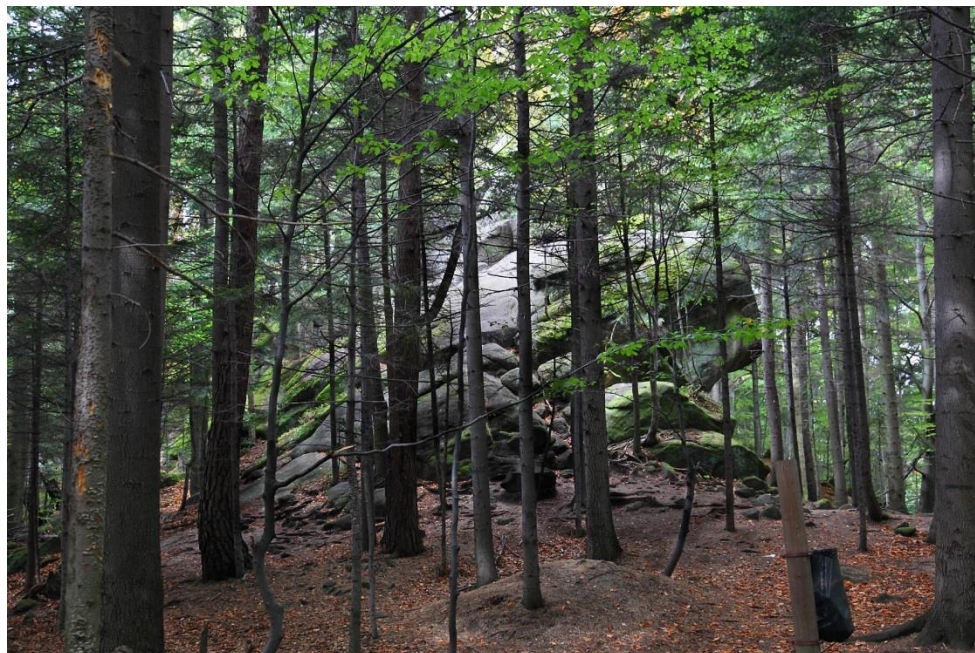

Źródło: <https://kpnmab.pl/flora>

Problemy:

Jednym z najpoważniejszych jest masowy ruch turystyczny (około dwóch milionów turystów odwiedza corocznie Karkonoski Park Narodowy).

10.9. Magurski Park Narodowy

Źródło: <http://zpppn.pl/magurski-pl/park>

Data utworzenia: 24 listopada 1994r.

Powierzchnia: 19 439 ha

Magurski Park Narodowy został powołany w celu:

1. Zachowania naturalnych starodrzewi o charakterze puszczańskim,
2. Ochrony bogatej i różnorodnej fauny puszczańskiej,
3. Zachowania interesujących wychodni skalnych obfitujących w różnorodne formy wietrzenia, co powoduje, że ten teren uznawany jest przez specjalistów za wyjątkowej klasy zabytek skalny Beskidu Niskiego,
4. Utrzymania rozległych, półnaturalnych łąk i pastwisk wraz z charakterystycznym, niezabudowanym krajobrazem,
5. Uzyskania w ciągu kilkudziesięciu lat zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach źródliskowych rzeki Wisłoki.

Szmaciak gałęzisty fot. arch. MPN

Źródło: www.magurskipn.pl/foto1.php?img=181&typ=0

Flora i fauna:

Na terenie parku występuje pokaźna liczba roślin rzadkich i zagrożonych, w tym 71 gatunków chronionych. Wśród 64 gatunków objętych ochroną ścisłą występują tojad: dzióbaty i mołdawski, pokrzyk wilcza jagoda, zimowit jesienny, parzydło leśne, podrzeń żebrowiec, dziewięciśli bezłodygowy, 20 gatunków storczyków, goździk kosmaty, wawrzynek wilczyłyko czy 4 gatunki widłaków. W wyniku badań przeprowadzonych w ramach tworzenia Planu Ochrony dla Parku stwierdzono również występowanie 188 gatunków mchów, 51 gatunków wątrobowców, 85 gatunków śluzowców i 461 gatunków grzybów wielkoowocnikowych, w tym 98 gatunków chronionych, rzadkich i wymierających.

Niedźwiedź fot. Renata i Marek Kosińscy
Źródło: www.magurskipn.pl/foto1.php?img=132&typ=0

Żyje tu 60 gatunków ssaków, w tym 10 gatunków nietoperzy. Min.: niedźwiedź, wilk, borsuk, ryś, żbik, lis, wydra, kuna leśna i domowa, tchórz, gronostaj, łasica, jeleń, łoś, saran, dzik, bóbr i piżmak.

Na terenie Magurskiego PN stwierdzono 160 gatunków ptaków z czego 117 gatunków należy do lęgowych. Do najciekawszych należą: orzeł przedni, puchacz, włośchatka, sóweczka, puszczyk, dzięcioł biało grzbiety i trójpalczasty oraz orlik krzykliwy.

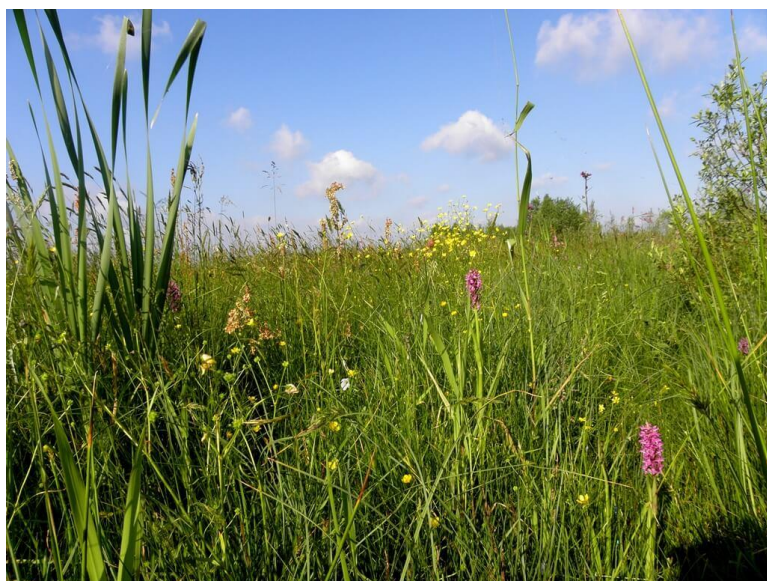
10.10. Narwiański Park Narodowy

Data utworzenia: 1 lipca 1996 r.

Powierzchnia: 6 810,23 ha

Źródło: <http://zpppn.pl/narwianski-park-narodowy-pl/park>

Źródło: <http://zpppn.pl/narwianski-park-narodowy-pl/park>

Flora i fauna:

Na terenie Parku występuje 58 zbiorowisk roślinnych. Przeważa roślinność bagienna - zbiorowiska wielkoturzycowe i szuwarowe. Na obrzeżach występują łąki, olsy i zarośla wierzbowe. Ponadto występują mineralne wzniesienia (grądziki), porośnięte przez traworośla, zbiorowiska łąkowe i grądowe. Takie rozmieszczenie roślinności wykształciło się w wyniku tradycyjnej gospodarki łąkarskiej.

Flora roślin naczyniowych w Narwiańskim PN liczy około 500 gatunków. Wśród nich są objęte ścisłą ochroną, jak grązel żółty, grzybienie białe, kosaciec syberyjski, mieczyk dachówkowaty, goryczka wąskolistna, goździk pyszny, rosiczka okrągłolistna, wielosił błękitny, orlik pospolity, kukułka plamista, krwista i szerokolistna, widłak jałowcowaty i goździsty. Ochroną częściowo objęte są między innymi bobrek trójlistkowy, kocanka piaszkowa, kruszyna pospolita, pierwiosnek lekarski i konwalia majowa.

Źródło: <http://zpppn.pl/narwianski-park-narodowy-pl/park>

Park jest siedliskiem bardzo wielu gatunków ptaków, m.in. bielika i bojownika bataliona. Można tu też spotkać łąsicowate jak np. gronostaje, tchórze. Na jednym

trzech stanowisk w Polsce występuje tu chroniony motyl dzienny strzępotek edypus. W parku zaobserwować można 34 gatunki ssaków. Należą do nich m.in. bóbr europejski, piżmak, jeż europejski, ryjówka, rzęsorek rzeczek oraz większe, jak jelen europejski, łoś, sarna i dzik. Spośród 21 gatunków ryb występujących w parku objęte ochroną są trzy: różanka pospolita, śliz pospolity, koza pospolita. Występuje tu również chroniony minóg ukraiński.

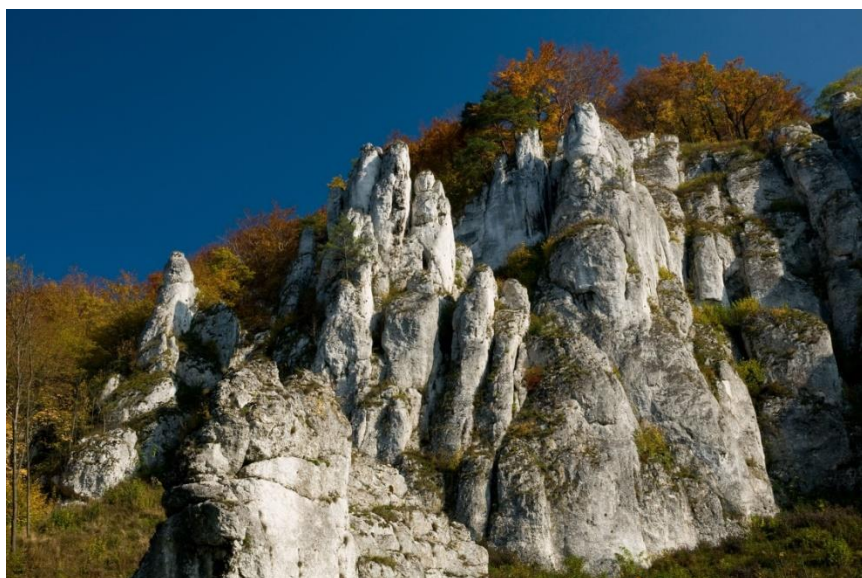
Do 13 gatunków płazów zasiedlających obszar Narwiańskiego PN należą dwa ogoniaste: traszka zwyczajna i traszka grzebieniasta oraz bezogonowe: kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, rzekotka drzewna, ropuchy: szara, zielona i paskówka oraz żaby: moczarowa, trawna i wodna.

Dolina Narwi, w tym Narwiański PN, od roku 2010 są uznawane za ostoję ptaków IBA. BirdLife International za gatunek kluczowy podaje tu wodniczkę (*Acrocephalus paludicola*) oraz wyszczególnia park jako miejsce ważne dla wędrujących ptaków wodnych. W latach 1979-2000 w parku stwierdzono obecność 203 gatunków ptaków, z czego 154 to gatunki lęgowe. Część jest zagrożona w skali światowej lub europejskiej, np. bąk zwyczajny, batalion, derkacz zwyczajny, bekas dubelt, kropiatka, zielonka, uszatka błotna i wodniczka. Spośród trzech gatunków błotniaków (zbożowy, łąkowy, stawowy) najliczniejszym jest błotniak stawowy.

10.11. Ojcowski Park Narodowy

Data utworzenia: 14 stycznia 1956 r.
Powierzchnia: 2145,62 ha

<http://zpppn.pl/ojcowski-park-narodowy-pl/park>

Źródło: <http://zpppn.pl/ojcowski-park-narodowy-pl/park>

Flora i fauna:

Na bogatą florę Parku składają się głównie gatunki środkowoeuropejskie (najliczniejsze), północnoeuropejskie i azjatyckie. Są to na ogół pospolite składniki flory Doliny Prądnika, tworzące runo lasów liściastych lub wchodzące w skład typowych zbiorowisk leśnych (m.in. buk, grab, dąb szypułkowy). Wśród ok. 50 gatunków górskich występuje tu grab, jodła, tojad smukły i mołdawski, żywiec gruczołowaty i in. Do rzadkich roślin w tej grupie należy chaber miękkowłosy rosnący w Dolinie Zachwytu. W runie lasów jaworowych na pn.-wsch. stokach Chełmowej Góry i na skałach Czyżówki rośnie cienioluby gatunek rzadkiej paproci - jęczyznik zwyczajny.

Źródło: <http://www.ojcowskiparknarodowy.pl/main/galeria/idg:3/stg:2.html>

Bardzo charakterystyczną dla Parku grupą zwierząt i będącą jego symbolem są zamieszkujące jaskinie nietoperze – występuje ich tutaj aż 17 gatunków (w całej Polsce jest 25 gatunków), najczęstszymi są nocek duży i podkowiec mały. Z większych ssaków występują: sarna, zając szarak, dzik europejski, lis rudy, kuna leśna, tchórz zwyczajny, gronostaj, bóbr europejski, borsuk, orzesznica, piżmak. Stwierdzono występowanie 120 gatunków ptaków, w tym 94 lęgowe, m.in. są to: bocian czarny, pluszcz, zimorodek, puszczyk, jastrząb gołębiarz, sowa uszata, dzięcioł czarny, dzięcioł zielony, dzięcioł zielonosiwy, dzikie gołębie (gołąb grzywacz i turkawka), mysikrólik. Na zimę przylatują: czeczotki, jemioluski i kwiczoły. Z płazów występują: traszka zwyczajna i grzebieniasta, kumak nizinny, ropucha szara, żaba trawna, rzekotka drzewna i inne. Gady reprezentowane są przez: zaskrońca zwyczajnego, jaszczurkę zwinkę, padalca zwyczajnego, żmiję zygzakowatą, gniewosza plamistego. Najpospolitszymi gatunkami ryb są żyjące w wodach Sąspówki oraz Prądnika pstrąg potokowy i pstrąg tęczowy. Z rzadkich ślimaków warto wymienić dużego pomrowa błękitnego i wielkiego. Najliczniejsze są owady (opisano ich tu ponad 5 tys. gatunków).

Problemy:

Do głównych zagrożeń Ojcowskiego Parku Narodowego należy niekorzystny wpływ turystyki na przyrodę Parku, presja osadnictwa zarówno na terenie Parku jak i w bezpośrednim jego sąsiedztwie, zanikanie rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, w tym opanowywanie siedlisk rodzimych roślin przez gatunki obce, niekorzystna struktura własnościowa (30% OPN stanowi własność obcą).

10.12. Park Narodowy Bory Tucholskie

Data utworzenia: 1 lipca 1996

Powierzchnia: 4613,04 ha

Źródło: http://www.pnbt.com.pl/ekosystemy_lesne-375

Lycopodium epidendrum fot. A. Salamaga

Źródło: https://www.pnbt.com.pl/krolestwo_protisty_protista-666

Flora i fauna:

Na szczególną uwagę zasługują zbiorowiska leśne i jeziora. Lasy zajmują ponad 83% powierzchni Parku. Są to najczęściej bory świeże i suche z licznymi gatunkami porostów, a także siedliska bagienne. Dominującym gatunkiem drzewostanu Parku jest sosna zwyczajna, ale to dąb „Bartuś” jest najstarszym drzewem w Parku.

Teren Parku to siedliska chętnie zajmowane przez śluzowce, grzyby, porosty i rośliny naczyniowe. W przypadku porostów, to ok. 15 % porostów Polski, mchy stanowią ok. 22 % a wątrobowce ok. 12 % liczebności gatunkowej Polski, rośliny naczyniowe ok. 33 % flory niżowej.

Na wyróżnienie zasługują tj.:

1. z porostów: chrobotek alpejski, włostka spleciona, włostka Wranga.
2. z mchów: bagniczka pływająca, widłoząb.
3. rośliny naczyniowe: lobelia jeziorna, poryblin jeziorny, rosiczka okrągłolistna, pośrednia i długolistna widłaki i widlicze.

Jelenie, fot. M. Chybowska
Źródło: <https://www.pnbt.com.pl/ssaki-7>

Fauna Parku Narodowego „Bory Tucholskie” reprezentowana jest zarówno przez kręgowce jak i bezkręgowce. Te pierwsze są zdecydowanie lepiej poznane. Oprócz pospolitych ssaków tj. jeleni, dzik, spotkać można także ryjówkę aksamitną, nocka łydkowłosego. Spośród ptaków na wyróżnienie zasługuje m.in. gągoł, dzięcioł czarny, bąk, łabędź krzykliwy, bielik i puchacz.

10.13. Park Narodowy Gór Stołowych

Data utworzenia: 16 września 1993r.

Powierzchnia: 6347,71 ha

Źródło: <https://www.pngs.com.pl/pl/galeria/foto.html>

Źródło: <https://www.pngs.com.pl/pl/galeria/foto1.html>

Flora i fauna:

Charakterystyczne gatunki flory: skalnica zwodnicza, storczyca kulista, arnika górska, goryczuszka czeska, lilia bulwkowata, śnieżycza wiosenna, liczydło górskie, ciemiężycza zielona, zerwa kulista, storczyk bżowy, pełnik europejski, sosna błotna.

Źródło: <https://www.pngs.com.pl/pl/galeria/foto1.html>

Wśród zwierząt występują m.in. jeleni szlachetny, puchacz, sóweczka, pluszcz, sokół wędrowny, bocian czarny, popielica, orzesznica, żaba trawna, ropucha szara, traszka górska, żmija zygzakowata, jaszczurka zwinka.

10.14. Park Narodowy Ujścia Warty

Data utworzenia: 1 lipiec 2001 r.

Powierzchnia: 8074 ha

Źródło: <http://zpppn.pl/park-narodowy-ujscie-warty-pl/park>

Źródło: <https://www.pnujsciewarty.gov.pl/54,swiat-roslin>

Flora i fauna:

Dotychczas stwierdzono na tym terenie ok. 60 zbiorowisk roślinnych oraz ok. 500 gatunków roślin naczyniowych. Spośród gatunków objętych w Polsce ochroną całkowitą występują tu m.in.: **kukułka krwista, listera jajowata, arcydzięgiel litwor, nasięźrał pospolity, salwinia pływająca**, dwa gatunki **włosienicznika: wodny i skąpopręcikowy**, a także objęte ochroną częściową: **grzybienie białe, grążel żółty, porzeczka czarna, kruszyna pospolita, kalina koralowa**. Z kolei do roślin rzadkich w skali kraju i zaliczanych do zagrożonych lub ginących w skali regionalnej należą m.in.: **groszek błotny, wilczomleczeń błotny, starzec bagienny, rzeżucha drobnokwiatowa, rdestnica szczeciolistna, selernica żyłkowana, przetacznik wodny**.

Źródło: <https://www.pnujsciewarty.gov.pl/56,ptaki?tresc=120>

Park Narodowy „Ujście Warty” to jeden z najcenniejszych pod względem ornitologicznym obszarów w kraju. Na obszarze Parku Narodowego „Ujście Warty” zaobserwowano ponad 279 gatunków ptaków, z czego lęgi stwierdzono u więcej niż 170 gatunków. Kilkanaście z nich figuruje w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt, np.: bączek, ohar, cyraneczka, mewa mała, kulik wielki. Wiele, z bytujących w Parku, ptaków uznano za „gatunki specjalnej troski” zgodnie z tzw. Dyrektywą Ptasią - jednym z dwóch

203

dokumentów, na których opiera się europejska sieć obszarów chronionych NATURA 2000. Spośród 190 gatunków ptaków wymienionych w Dyrektywie, w Parku stwierdzono 78. Są to zarówno ptaki lęgowe na tym obszarze, np.: bąk, ślepowron, derkacz, kropiatka, rybitwa czarna, rybitwa białoczelna, wodniczka, jak i przebywające tu w okresie migracji: siewka złota, błotniak zbożowy, czy zimowania: łabędź krzykliwy, łabędź czarnodzioby.

Spośród innych grup zwierząt, na terenie Parku występuje 43 gatunków ssaków, w tym m.in. wydra, gronostaj, borsuk, bóbr, dzik, sarna. Płazy są reprezentowane przez 2 gatunki ropuch, 5 gatunków żab, kumaka nizinnego, grzebiuszkę ziemną, traszki: zwyczajną i grzebieniastą. Z gadów występują tutaj jedynie: zaskroniec zwyczajny, jaszczurka zwinka oraz padalec.

Problemy:

Jednym z poważniejszych problemów, z jakimi boryka się Park jest powstrzymanie niekorzystnych zmian siedliskowych. Polegają one przede wszystkim na zarastaniu łąk i pastwisk na drodze sukcesji wtórnej, a wynikają głównie z zaniechania ich użytkowania. Następstwem tego jest kurczenie się otwartych siedlisk, będących miejscem gnieźdzenia i żerowania wielu zagrożonych i ginących gatunków ptaków. Aby temu zapobiec na terenie Parku od wielu lat stosuje się koszenie łąk oraz wypas bydła koni.

10.15. Pieniński Park Narodowy

Data utworzenia: 1 czerwca 1932 r.
Powierzchnia: 2372 ha

Pomurnik

Fot. Bogusław Kozik

Źródło: Prezentacja, Ochrona przyrody w Pienińskim Parku Narodowym - Sieć Natura 2000 i Ochrona Gatunkowa, Grzegorz Voncina

Flora i fauna:

Na obszarze Pienin stwierdzono występowanie około 1100 gatunków roślin naczyniowych, ok. 400 gatunków glonów, ok. 320 gatunków mchów i wątrobowców, ok. 470 gatunków porostów, ok. 1200 gatunków grzybów.

W Pieninach rosną dwa endemity (gatunki nigdzie indziej na świecie nie spotykane): mniszek pieniński, pszonak pieniński oraz odmiany endemiczne: chaber barwny, rozchodnik ostry odmiana wapienna, bylica piółun odmiana wapienna. Występują tu również relikty - rośliny, które przetrwały na swoich stanowiskach z wcześniejszych okresów geologicznych i żyją w izolowanych populacjach znacznie oddalonych od zwartych areałów występowania gatunku: chryzantema (złocień) Zawadzkiego, jałowiec sawina, dębik ośmiopłatkowy.

W Pieninach naliczono ponad 7369 gatunków zwierząt, w tym ok. 297 gatunków kręgowców. Z większych ssaków występują: dzik, jeleń, sarna, ryś, borsuk, kuna leśna. Sporadycznie odwiedzają park wilki i niedźwiedź. Dzięki występowaniu jaskiń, w których mogą zimować, bogata jest fauna nietoperzy, obejmująca aż 15 gatunków. Stosunkowo bogata jest awifauna parku. Doliczono się tu ok. 184 gatunków ptaków, z których 134 gatunki zakładają lęgi. Jednym z najciekawszych gatunków jest bardzo rzadki pomurnik, zamieszkujący wapienne ściany skalne. Na niedostępnych półkach skalnych gnieźdzą się również pustułki, kruki oraz sokoły wędrowne. Spośród ptaków leśnych najciekawsze to: bocian czarny, muchołówka szara, jarząbek oraz dzięcioły: czarny i trójpalczasty, orzechówka, drozd obroźny czy sikora czarnogłowa. Sowy reprezentowane są przez puchacza, sowę uszatą, sowę włochatą, puszczyka, pójdzkę oraz sóweczkę. Nad wodami spotkać można sieweczkę rzeczną, zimorodka oraz pluszcza. W Dunajcu obok pstrągów i Głowaczy żyje głowacica, największa z ryb z rodziny łososiowatych.

Pszonak pieniński

Źródło: Prezentacja, Ochrona przyrody w Pienińskim Parku Narodowym - Sieć Natura 2000 i Ochrona Gatunkowa, Grzegorz Voncina

Zagrożenia:

Głównym zagrożeniem dla integralności ekosystemów Parku jest wzmożony ruch turystyczny. Rocznie Pieniński Park Narodowy odwiedza ponad 700 tys. turystów, co stawia go w czołówce parków najbardziej obciążonych ruchem turystycznym. Bardzo duży problem stanowi gęstniejąca zabudowa okolic parku, co powoduje zmniejszanie korytarzy ekologicznych łączących park z sąsiednimi pasmami górskimi.

10.16. Poleski Park Narodowy

Data utworzenia: 1 maja 1990

Powierzchnia: 9760,2864 ha

Źródło: Prezentacja, *Siedliska przyrodnicze w Poleskim Parku Narodowym*, Jarosław Szymański

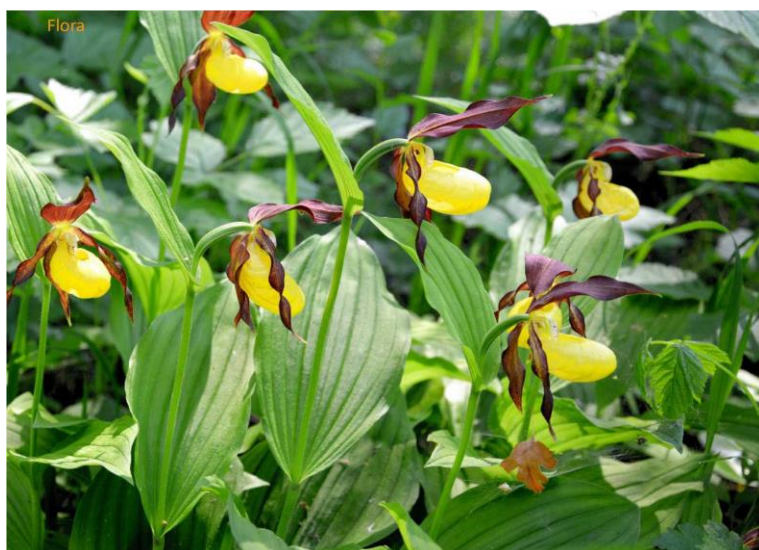
Flora:

1. ok. 1000 gatunków roślin naczyniowych
2. 150 gatunków borealnych (brzoza niska, wierzba lapońska)
3. 25 gatunków atlantyckich (aldrowanda pęcherzykowata, kłóc wiechowata)
4. 45 gatunków pontyjskich (dziewanna fioletowa, lepnica tatarska)

207

5. 12 gatunków górskich (ciemnizyca zielona, klon jawor)
6. 8 gatunków śródziemnomorskich (narcyz wonny)
7. 16 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (kotewka orzech wodny)
8. 81 gatunków objętych ochroną gatunkową
9. Prawie 200 zespołów roślinnych (ponad 140 zespołów nieleśnych)
10. 5 gatunków z listy Natura 2000 (aldrowanda pęcherzykowata, obuwik pospolity, lipiennik Loesela, starodub łąkowy, dzwonecznik wonny)
11. 12 siedlisk z listy Natura 2000

Źródło: Prezentacja, Siedliska przyrodnicze w Poleskim Parku Narodowym, Jarosław Szymański

Fauna:

1. 48 chronionych gatunków bezkręgowców
2. 23 gatunki ryb w tym 4 chronione
3. 13 gatunków płazów
4. 7 gatunków gadów
5. ok. 200 gatunków ptaków w tym ok. 150 to gatunki lęgowe
6. 47 gatunków ssaków w tym 28 chronionych

7. wiele gatunków z listy Natura 2000 (np. bóbr, wilk, wydra, kumak nizinny, traszka grzebieniasta, żółw błotny, 4 gat. ryb - koza, piskorz, różanka, strzebla błotna, owady: jelonek rogacz, przeplatka aurinia, modraszek nausitous, modraszek telejus).

Źródło: Prezentacja, Siedliska przyrodnicze w Poleskim Parku Narodowym, Jarosław Szymański

Zagrożenia:

1. zmiany klimatyczne
2. pożary lasów
3. eksploatacja węgla kamiennego powodująca zmiany fizjograficzne (hydrografia, rzeźba tereny, krajobraz):
 - zmiany w zlewniach – efekt przesunięcia podziemnych i powierzchniowych działów wodnych,
 - osiadanie terenu – w przyszłości do 6 m.
4. pojawienie się obcych gatunków ssaków (jenot, piżmak, norka amerykańska)

Przestępstwa przeciwko mieniu parku i jego przyrodzie: **kradzieże** drewna lub mienia Parku i **kłusownictwo**.

10.17. Roztoczański Park Narodowy

Data utworzenia: 10 maja 1974 r.

Powierzchnia: 8 483 ha

Źródło: <http://zpppn.pl/roztoczanski-park-narodowy-pl/park>

Flora i fauna:

Świat roślin liczy ponad 1100 gatunków, wśród których rośliny naczyniowe stanowią ok. 950 gat., mszaki – ok. 200 gat. i glony – ok. 50 gat. Wśród roślin naczyniowych występują taksony reprezentujące siedem elementów geograficznych, m.in. typowe gatunki środkowoeuropejskie (żywiec cebulkowy i kokorycz pusta), gatunki borealne (mącznica lekarska, pomocnik baldaszkowy i zimoziół północny), w tym także torfowiskowe (turzyca bagienna, przygielka biała, bagnica torfowa oraz wszystkie gatunki rosiczek). Najbardziej charakterystycznymi elementami flory RPN są rośliny

210

górskie, m.in.: żywiec gruczołowaty, tojad dziobaty, czosnek niedźwiedzi, podrzeń żebrowiec, paprotnica sudecka i paprotnik Brauna. Z innych gatunków na uwagę zasługują rośliny stepowe (wiśnia karłowata, dzwonek syberyjski, powojnik prosty) oraz śródziemnomorskie (ożanka właściwa, ośmił mniejszy). Do ciekawszych zaliczyć można mszaki reprezentujące elementy górskie: mechera kędzierzawa, żurawiec Hausknechta, bartramia owocokształna, bezlist zielony i bezlistny, skrzydlik drobny, sierpowiec błyszczący a także rzadkie wątrobowce – biczyca trójwębna i przyziemka Müllera. Spośród ponad 150 gatunków porostów, z interesujących występują m.in. granicznik płucnik, włostka ciemniejsza i brodaczek.

Fauna parku liczy ponad 3630 gatunków (3300 bezkręgowców i ok. 340 kręgowców). Park jest osobliwym refugium w skali regionu i kraju w szczególności: ślimaków – świdrzyka zwodniczego i ślimaka żółtawego, pijawki lekarskiej, chrząszczy – żagłębka bruzdkowanego, zgniotka szkarłatnego, pachnicy dębowej, wynurta, ważek – zalotki większej, miedziopiersi północnej, trzepli zielonej, motyli – pasyna lucylli, dostojki eunomii, ksylomki strix a także modliszki zwyczajnej. Osobliwościami wśród kręgowców RPN są przede wszystkim: minóg ukraiński, głowacz białopłetwy, traszka grzebieniasta, żaba zwinka, gniewosz plamisty, żółw błotny, bocian czarny, trzmielojad, orlik krzykliwy, puszczyk uralski, włośchatka, sóweczka, dzięcioł zielonosiwy, dzięcioł biało grzbiety, zniczek, muchołówka mała, muchołówka białoszyja, mopek, nocek duży, nocek Bechsteina, nocek Alkatoe, popielica, koszatka, ryś i wilk.

Zwierzę herbowe Roztoczańskiego Parku Narodowego to konik polski, którego protoplastą był występujący tu niegdyś, obecnie wymarły gatunek – tarpan. Na terenie Parku prowadzona jest hodowla zachowawcza tej prymitywnej rasy w systemie rezerwatowym i stajennym.

Źródło: <http://zpppn.pl/roztoczanski-park-narodowy-pl/park>

Zagrożenia:

Podstawowym zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego RPN jest antropopresja: rozwój rozproszonej zabudowy i infrastruktury energetycznej w jego bezpośrednim sąsiedztwie, na terenach ważnych korytarzy ekologicznych łączących RPN z innymi cennymi terenami, wzrost natężenia ruchu pojazdów oraz intensyfikacja rolnictwa (w tym scalenia gruntów i uprawa roślin przemysłowych). Głównymi działaniami ochronnymi w kontekście antropopresji, jest prawne usankcjonowanie istnienia korytarzy ekologicznych i ich ochrona przed zainwestowaniem.

10.18. Słowiński Park Narodowy

Data utworzenia: 1 stycznia 1967 r.

Powierzchnia: 5 327,03 ha

Źródło: <http://zpppn.pl/slowinski-park-narodowy-pl/park>

Flora i fauna:

Większość ściśle chronionych gatunków roślin to rośliny naczyniowe, m.in. storczyki: żłobik koralowy, kukułka Fuchsa, rosiczki: okrągłolistna, pośrednia, długolistna, mikołajek

212

nadmorski, Inica wonna, woskownica europejska, długosz królewski, brzeżyca jednokwiatowa. Ochronie ścisłej podlegają również 3 gatunki mchów: błotniszek wełnisty, haczykowiec błyszczący, widłoząb Bergera, 1 gatunek spośród grzybów wielkoowocnikowych: kolczakówka strefowana oraz 24 gatunki porostów, m. in.: brodaczka nadobna, chrobotek alpejski, obrotnica rzęsowata, odnożyca kępkowa, włostka spleciona. Ochroną częściową objętych jest 40 gatunków roślin naczyniowych, 45 gatunków mchów, 3 gatunki grzybów oraz 21 gatunków porostów. Trzeba także podkreślić obecność chronionych gatunków glonów plechowatych: 3 – ściśle: krasnorost słodkowodny - rzeczna, krasnorost morski - widlik, morska brunatnica - morszczyn pęcherzykowaty i 2 – częściowo: słodkowodne zielenice: krynicznicza tępa i ramienica omszona.

Najliczniej reprezentowaną grupą zwierząt w Słowińskim Parku Narodowym pozostających pod ścisłą ochroną są przedstawiciele stawonogów, a wśród nich najwięcej jest owadów. Zaobserwowano tu 25 chronionych gatunków, 10 gatunków podlega ochronie ścisłej i 15 gatunków ochronie częściowej. Dominującą grupą kręgowców podlegających ochronie gatunkowej w Parku są ptaki, w tym 274 gatunki objęto ochroną ścisłą, 4 gatunki objęto ochroną strefową, są to: kania ruda, bielik, orzeł przedni, puchacz, a w załączniku I do "Dyrektywy Ptasiej" znajduje się 69 gatunków. Ssaki stanowią drugą licznie reprezentowaną grupę kręgowych zwierząt chronionych. Na terenie Parku stwierdzono występowanie 21 gatunków ssaków ściśle chronionych i 15 gatunków podlegających ochronie częściowej. Gady reprezentowane są przez 5 gatunków, wszystkie objęte są ochroną częściową, a spośród 11 gatunków stwierdzonych płazów 5 - znajduje się na liście zwierząt chronionych ściśle i 6 gatunków - na liście zwierząt chronionych częściowo. Spośród kręgloustych i ryb status ochrony ścisłej posiada 1 gatunek – minóg morski oraz 9 gatunków ryb.

10.19. Świętokrzyski Park Narodowy

Data utworzenia: 1950 r.
Powierzchnia: 1731,30 ha

Łysiec, fot. Radek Kuroś

Źródło: <https://www.swietokrzyskipn.org.pl/galeria/>

Flora i fauna:

ŚPN jest parkiem typowo leśnym, w którym lasy zajmują 95% jego obszaru.

Na obszarze Parku i w jego najbliższym sąsiedztwie stwierdzono dotychczas 45 gatunków roślin górskich, przy czym aktualnie występuje 39 gatunków (co stanowi ok. 5% rodzimej flory Parku). Są to między innymi: tojad dzióbaty, przetacznik górski, paprotnik kolczysty, czosnek niedźwiedzi, żywiec dziewięciolistny, miesięcznica trwała, kokorycz okółkowa, a także jedyny gatunek wysokogórski (subalpejski) – omieg górski.

214

Na terenie Świętokrzyskiego Parku Narodowego stwierdzono występowanie ponad 4000 gatunków zwierząt. W faunie ŚPN można wyróżnić gatunki będące relikdami polodowcowymi, wśród których wyróżnia się relikty plejstoceńskie i wczesnholoceńskie. Należy do nich m.in. 6 gatunków ślimaków, 11 gatunków owadów i 1 gatunek płaza. Z pozostałych zwierząt występujących na terenie parku można wyróżnić m.in.: żmiję zygzakowatą, gniewosza plamistego, puszczyk, uszatka, puszczyk uralski, dzięcioł zielony, szpak, wilga, gąsiorek, piegża, cierniówka, zaganiacz, kulczyk, mazurek, trznadel. Nietoperze reprezentowane są przez 10 gatunków, w tym przez rzadkie dla Polski: mroczka posrebrzanego i poźlocistego.

Źródło: <https://www.swietokrzyskipn.org.pl/galeria/glosy-ptakow/>

10.20. Tatrzański Park Narodowy

Data utworzenia: 30 października 1954 r.
Powierzchnia: 21197 ha

Źródło: <http://zpppn.pl/tatrzański-park-narodowy-pl/park>

Flora i fauna:

Świat roślinny Tatr polskich obejmuje ok. 1000 gatunków roślin naczyniowych, co stanowi 43% wszystkich gatunków oznaczonych w naszym kraju. Ponad 450 taksonów to rośliny górskie, a wśród nich 200 niespotykanych nigdzie indziej w Polsce. Unikatowość przyrodniczą Tatr szczególnie podkreślają endemity i subendemity, czyli takie gatunki roślin i zwierząt, które poza tym miejscem nie występują nigdzie indziej na świecie lub pojawiają się nielicznie. Najbardziej znane endemity to kozica tatrzańska (symbol TPN), świstak tatrzański czy wysokogórska roślina warzucha tatrzańska. Obok wymienionych endemitów, do najbardziej charakterystycznych gatunków występujących w Tatrach

216

należą także, niedźwiedź brunatny, ryś, orzeł przedni, szarotka alpejska, lilia złoto głów, ostróżka tatrzańska i limba.

Fot. Filip Zięba

Źródło: <https://tpn.pl/poznaj>

Zagrożenia dla mieszkańców wód:

1. Przegrodzenie koryta Wisły zaporą we Włocławku, koryta Dunajca zaporami w Czchowie, Rożnowie, Sromowcach i Czorsztynie całkowicie wyklucza powrót troci wędrownej na jej odwieczne tarliska w Tatrach. Przegrodzenie dopływów Dunajca progami na przedpolu Tatr utrudnia okresowe migracje pstrąga potokowego.
2. Zarybienie bezrybnego kiedyś jeziora - sprowadzony z Ameryki Północnej pstrąg źródłany unicestwił wiele unikatowych populacji gatunków planktonowych. Pstrąg źródłany żyje obecnie w Zielonym, Litworowym i Czarnym Stawie Gąsienicowym oraz w części jezior Doliny Pięciu Stawów Polskich.
3. Zakwaszenie opadów atmosferycznych przez zanieczyszczenia emitowane z kominów fabryk, palenisk domowych i rur wydechowych pojazdów prowadzi do acydyfikacji czyli zakwaszenia jezior tatrzańskich położonych w granitowej części Tatr, gdzie z natury kwaśne i pozbawione wapnia podłoże nie jest w stanie zneutralizować dopływu kwasów z atmosfery. W wyniku zakwaszenia jezior

obserwowano zmiany w składzie planktonu, gatunki bardziej wrażliwe, jak np. niektóre rozwielitki przestawały pojawiać się w wodzie o zbyt niskim pH.

4. Zagrożeniem dla życia w wodach jest zanieczyszczenie ich i nadmierne użyżnienie przez człowieka.
5. Brak wody - obszar parku jest równocześnie strefą ochronną wodociągów dla obszarów położonych poniżej. Z terenu Parku pobierana jest woda dla wodociągów m.in. Zakopanego, a najdogodniejsza pod tym względem zlewnia Bystrej w okresie niżówek oddaje dla wodociągów tak dużą część wody, że jest to wyraźnie widoczne nawet gołym okiem.

10.21. Wielkopolski Park Narodowy

Data utworzenia: 1957 r.
Powierzchnia: 7584 ha

Jezioro Budzyńskie, fot. M. Górna, 2018

Źródło: Prezentacja „SZKOLENIE DLA FUNKCJONARIUSZY POLICJI W RAMACH PROJEKTU LIFE15 GIE/PL/000758 MASZ PRAWO DO SKUTECZNEJ OCHRONY PRZYRODY Poznań, 25-26.10.2018 r., WIELKOPOLSKI PARK NARODOWY Identyfikacja występujących na terenie parku chronionych gatunków zwierząt i roślin oraz problemy ich ochrony gatunkowej i strefowej, dr inż. Małgorzata Górna - główny specjalista ds. Ochrony przyrody”

Flora i fauna:

Stwierdzono tu występowanie około 1120 gatunków roślin naczyniowych, 148 gatunków mszaków, 150 gatunków porostów, 500 gatunków glonów, 800 gatunków grzybów. Główny element flory stanowią gatunki eurosyberyjskie, m. in. sosna zwyczajna (jej udział w lasach Parku wynosi 70%), a także liczne rośliny runa leśnego, jak np. czworolist pospolity czy konwalijka dwulistna oraz gatunki środkowoeuropejskie, np. dąb szypułkowy, grab pospolity, naparstnica zwyczajna, pięciornik biały. Rośnie tu też

219

wiciokrzew pomorski, wąkrota zwyczajna, pięciornik płonny. Do roślin związanych z klimatem łagodnym należy również rzadkie drzewo jarzab brekinia tzw. brzęk.

Fauna Wielkopolskiego Parku narodowego charakteryzuje się bogactwem gatunków należących do rozmaitych grup systematycznych. Najbogatsza jest fauna bezkręgowców, wśród których najliczniej reprezentowane są owady - ponad 3 tys. gatunków. Lasy obfitują w chrząszcze. Są wśród nich gatunki chronione takie jak jelonek rogacz, kozioróg dębosz. Bogaty jest także świat pajęczaków. Z bardziej interesujących gatunków stwierdzono tutaj występowanie tygryka paskowanego, największego w Polsce przedstawiciela rodziny krzyżakowatych oraz pająka topika - jedyne w kraju gatunku spędzającego całe życie pod wodą. Występuje tutaj 5 gatunków gadów: miedzianka gniewosz, zaskroniec, beznoga jaszczurka padalec, jaszczurka zwinka i jaszczurka żyworodna. Wszystkie wymienione gatunki płazów i gadów podlegają ochronie gatunkowej. Ptaki w Parku reprezentowane są przez ok. 220 gatunków lęgowych i przelotnych. Z rzadko spotykanych wymieniłem należy kraszę, zimorodka i dzięcioła czarnego. Z ptaków drapieżnych można zauważyć wśród lasów i łąk kanię czarną, w pobliżu pól myszołowa zwyczajnego, a przy bagnach błotniaka stawowego. Na jeziorach często widzimy kaczkę krzyżówkę, cyrankę, cyraneczkę oraz perkoza dwuczubego. Na obszarze Parku występuje kilkadziesiąt 40 gatunków ssaków. Z owadożernych spotykamy tu m. in. ryjówki, nasze najmniejsze ssaki. Żyją tu również rozmaite gatunki nietoperzy i gryzoni. Z drapieżników zamieszkują m. in. kuna leśna, borsuk i lis. Rozległe lasy stanowią ostoję dla licznych jeleni, saren i dzików.

Dęby szypułkowe, fot. M. Górna,

Źródło: Prezentacja „SZKOLENIE DLA FUNKCJONARIUSZY POLICJI W RAMACH PROJEKTU LIFE15 GIE/PL/000758 MASZ PRAWO DO SKUTECZNEJ OCHRONY PRZYRODY Poznań, 25-26.10.2018 r., WIELKOPOLSKI PARK NARODOWY Identyfikacja występujących na terenie parku chronionych gatunków zwierząt i roślin oraz problemy ich ochrony gatunkowej i strefowej, dr inż. Małgorzata Górna - główny specjalista ds. ochrony przyrody”

220

Zagrożenia:

1. Intensyfikacja rolnictwa – melioracje odwadniające, nawożenie, podsiewanie wysokoproduktywnych gatunków traw paszowych (zanik bogactwa gatunkowego). Zaniechanie użytkowania kośnego – rozwój zarośli olchowych i stopniowe przekształcenie w zbiorowiska leśne (zanik bogactwa gatunkowego).
2. Zmiany poziomu wód gruntowych – osuszenie lub zabagnienie terenu.
3. Postępująca urbanizacja terenów wokół Parku.

10.22. Wigierski Park Narodowy

Data utworzenia : 1989 r.

Powierzchnia: ponad 150 km²

Źródło: Prezentacja ze Szkolenia dla funkcjonariuszy policji w ramach projektu LIFE15 GIE/PL/000758, Przyroda Wigierskiego Parku Narodowego siedliska przyrodnicze z uwzględnieniem obszarów Natura 2000 i problemy ich ochrony, dr Lech Krzysztofiak dr Anna Krzysztofiak Wigierski Park Narodowy

Flora i fauna:

W WPN ochronie prawnej podlega 100 gatunków roślin naczyniowych (w tym 85 ochronie ścisłej i 15 częściowej) oraz 80 gatunków mszaków, w tym 53 ochronie ścisłej i 27

221

częściowej. Aż 125 gatunków roślin figuruje na liście gatunków chronionych, w Polskiej Czerwonej Księdze, na liście gatunków rzadkich i zagrożonych, bądź na liście gatunków Natura 2000, których ochrona jest ważna w skali całego kontynentu. Podstawowym kierunkiem ochrony flory jest zachowanie zróżnicowania siedlisk roślin i ich zabezpieczenie przed zniszczeniem.

Chronione gatunki roślin:

1. Czermień błotna,
2. Wełnianka pochwowata,
3. Pływacz zwyczajny,
4. Porostnica wielokształtna,
5. Niecierpek gruczołowaty,
6. Chlorówka drobna
7. Próchnilec gałęzisty
8. Pierścieniak niebieskozielony

W Wigierskim Parku Narodowym opisano dotychczas występowanie ponad 2000 gatunków zwierząt, wśród których najliczniejszą grupę stanowią bezkręgowce. W jeziorach wigierskich żyje 31 gatunków ryb, w tym rzadkie w kraju sieja i sielawa. Na terenie Parku stwierdzono ponad 210 gatunków ptaków, w tym ok. 160 lęgowych. Występuje tu ok. 50 gatunków ssaków. Borealny charakter fauny podkreśla lęgowość gatunków ptaków o północnym zasięgu występowania: drożdżika, orzechówki, krzyżodzioba świerkowego, jarząbka, sóweczki i włochatki, a także obecność zająca bielaka, który występuje w Polsce jedynie w Puszczy Augustowskiej, osiągając tu południową granicę zasięgu.

Źródło: Prezentacja ze Szkolenia dla funkcjonariuszy policji w ramach projektu LIFE15 GIE/PL/000758, Identyfikacja chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz problemy ich ochrony gatunkowej i strefowej, dr Lech Krzysztofciak dr Anna Krzysztofciak Wigierski Park Narodowy

Problemy:

1. Niszczenie siedlisk występowania cennych gatunków roślin i zwierząt,
2. Dewastacja i kradzieże urządzeń ochronnych,
3. Wykorzystywanie miejsc rozrodu płazów jako stawów rybnych,
4. Brak ciągłości działań związanych ze zwalczaniem gatunków inwazyjnych.

10.23. Woliński Park Narodowy

Data utworzenia: 1960 r.

Powierzchnia: 10937 ha

Źródło : Prezentacja - Siedliska przyrodnicze z uwzględnieniem obszarów Natura 2000 i problemy ich ochrony, Identyfikacja występujących na terenie parku chronionych gatunków zwierząt, roślin oraz problemy ich ochrony gatunkowej i strefowej, dr inż. Konrad Wrzecionkowski specjalista ds. ochrony przyrody

Flora i fauna:

1. 900 gatunków roślin naczyniowych,
2. 300 gatunków mszaków,
3. 430 gatunków grzybów

Gatunki cenne: aster solny, babka nadmorska, jarnik solankowy, buławnik czerwony, kruszczyk rdzawoczerwony, pajęcznica liliowata, soplówka jeżowata, brodaczka.

Przeogromne bogactwo bezkręgowców, kręgowców, w tym około 240 gatunków ptaków. Gatunki cenne: pachnica dębowa, bielik, wodniczka, puchacz, sowa błotna, foka szara, żubr.

Problemy:

Presja na przyrodę Wolińskiego PN

Inwestycje liniowe:

1. droga nr 3 => planowana S3,
2. droga nr 102 + planowany Międzynarodowy Szlak Rowerowy „Velo Baltica”,
3. linia kolejowa relacji Szczecin - Świnoujście,
4. sieć energetyczna,
5. gazociąg DN300 i DN800.

Inne planowane/realizowane inwestycje:

1. projektowany port kontenerowy,
2. budowana przystań jachtowa.

12. Bibliografia

Podstawę merytoryczną (treść i grafika) poszczególnych rozdziałów niniejszego opracowania stanowią prezentacje przedstawiane podczas szkoleń zrealizowanych w ramach projektu „Masz prawo do skutecznej ochrony przyrody” w latach 2018-2019 dla stażystów, Policji i Prokuratury.

1. Organy ochrony przyrody i ich kompetencje:
 - a. **Norbert Gabarkiewicz**, *Organy ochrony przyrody oraz ich kompetencje*, GDOŚ,
 - b. **Piotr Ligocki**, *Instytucje zaangażowane w prawną ochronę przyrody, z którymi funkcjonariusz Policji powinien się kontaktować w sytuacji istnienia podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia przeciwko przyrodzie w zakresie specjalistycznej wiedzy przyrodniczej*, RDOŚ w Łodzi,
 - c. **Lidia Sternik-Stempkowska**, *Organy ochrony przyrody*, GDOŚ.

2. Analiza przepisów dotyczących form ochrony przyrody na przykładach najczęściej łamanych zakazów, obowiązujących w stosunku do danej formy:
 - a. **Monika Kurpios**, *Formy ochrony przyrody w województwie świętokrzyskim*, RDOŚ w Kielcach,
 - b. **Adam Jurzykowski, Mirosława Mierczyk-Sawicka**, *Najczęściej naruszane zakazy*, RDOŚ w Katowicach,
 - c. **Łukasz Lis**, *Ochrony przyrody w województwie podkarpackim wraz z elementami ocen oddziaływania na środowisko*, RDOŚ w Rzeszowie,
 - d. **Jacek Hikisz**, *Analiza przepisów dotyczących form ochrony przyrody wraz z omówieniem najczęściej łamanych zakazów na przykładzie rezerwatów przyrody i ochrony gatunkowej*, RDOŚ w Łodzi,
 - e. **Piotr Tubielewicz**, *Analiza przepisów dotyczących form ochrony przyrody i ochrony gatunkowej wraz z omówieniem zakazów obowiązujących w stosunku do danej formy i przykładami naruszenia zakazów na terenie województwa dolnośląskiego*, RDOŚ we Wrocławiu,
 - f. *Szkolenie dla prokuratorów w ramach projektu LIFE15 GIE/PL/000758 Masz prawo do skutecznej ochrony przyrody*, RDOŚ w Szczecinie, **Krzysztof Adamczak**
 - g. **dr Monika Maria Prasowska**, *Analiza przepisów dotyczących form ochrony przyrody w zakresie zakazów obowiązujących w stosunku do danej formy ochrony*

z omówieniem najczęściej łamanych zakazów, RDOŚ w Lublinie.

3. Analiza aktów prawnych dotyczących ochrony gatunkowej wraz z omówieniem najczęściej naruszanych przepisów odnoszących się do ochrony gatunkowej oraz przepisów o ośrodkach rehabilitacji zwierząt:
 - a. **Helena Kamińska**, *Szkolenie dla NGO's*, Departament Realizacji Projektów Przyrodniczych,
 - b. **Anna Stelmaszyk**, *Szkolenie dla prokuratorów*, RDOŚ w Szczecinie,
 - c. **Monika Stanicka**, *Analiza przepisów i aktów prawnych dotyczących form ochrony przyrody, ochrony gatunkowej*, RDOŚ w Katowicach,
 - d. **Dyr. dr Lech Krzysztofiak**, *Egzekwowanie przepisów o ochronie przyrody – studium przypadku na przykładzie Wigierskiego Parku Narodowego*, Wigierski Park Narodowy,
 - e. **dr Andrzej Pawłowski**, *Analiza przepisów dotyczących form ochrony przyrody występujących na obszarze województwa lubelskiego ze szczegółowym omówieniem na przykładach najczęściej łamanych zakazów, obowiązujących w stosunku do danej formy*, RDOŚ w Lublinie,
 - f. **Monika Kozieł**, *Analiza przepisów dotyczących form ochrony przyrody występujących na obszarze woj. Małopolskiego*, RDOŚ w Krakowie,
 - g. **Sławomir Bełko**, *Analiza przepisów dotyczących form ochrony przyrody występujących na terenie województwa mazowieckiego z omówieniem najczęściej łamanych zakazów obowiązujących w stosunku do danej formy*, RDOŚ w Warszawie,
 - h. **Łukasz Lis**, *Formy ochrony przyrody w województwie podkarpackim*, RDOŚ w Rzeszowie,
 - i. **Paweł Stępniewski, Marta Żurawik-Paszkowska, Małgorzata Mizgalska**, *Formy ochrony przyrody na obszarze województwa pomorskiego, przykłady najczęściej łamanych zakazów*, RDOŚ w Gdańsku,
 - j. **Monika Kurpios**, *Formy ochrony przyrody w województwie świętokrzyskim*, RDOŚ w Kielcach,
 - k. **Adam Jurzykowski, Mirosława Mierczyk-Sawicka**, *Najczęściej naruszane zakazy*, RDOŚ w Katowicach,
 - l. **Łukasz Lis**, *Formy ochrony przyrody w województwie podkarpackim wraz z elementami ocen oddziaływania na środowisko*, RDOŚ w Rzeszowie,
 - m. **Jacek Hikisz**, *Analiza przepisów dotyczących form ochrony przyrody wraz z omówieniem najczęściej łamanych zakazów na przykładzie rezerwatów przyrody i ochrony gatunkowej*, RDOŚ w Łodzi,

- n. **Piotr Tubielewicz**, *Analiza przepisów dotyczących form ochrony przyrody i ochrony gatunkowej wraz z omówieniem zakazów obowiązujących w stosunku do danej formy i przykładami naruszenia zakazów na terenie województwa dolnośląskiego*, RDOŚ we Wrocławiu,
 - o. **Krzysztof Adamczak**, *Szkolenie dla prokuratorów w ramach projektu LIFE15 GIE/PL/000758 Masz prawo do skutecznej ochrony przyrody*, RDOŚ w Szczecinie,
 - p. **dr Monika Maria Prasowska**, *Analiza przepisów dotyczących form ochrony przyrody w zakresie zakazów obowiązujących w stosunku do danej formy ochrony z omówieniem najczęściej łamanych zakazów*, RDOŚ w Lublinie,
 - q. **Katarzyna Zagórska**, *Analiza aktów prawnych dotyczących ochrony gatunkowej wraz z omówieniem najczęściej naruszanych przepisów odnoszących się do ochrony gatunkowej*, RDOŚ w Warszawie,
 - r. **Sylwia Szefer-Michalak**, *Dotychczasowe doświadczenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu w zakresie naruszania zakazów w stosunku do gatunków chronionych oraz obowiązujących w rezerwacie przyrody*, RDOŚ we Wrocławiu,
4. Ochrona gatunkowa a wycinka drzew i krzewów:
- a. **Antoniów Agnieszka**, *Wycinka drzew, a ochrona gatunkowa.*
 - b. **Kopacz Paweł**, *Jaka jest procedura wycinki w przypadku stwierdzenia gatunku chronionego? Jak i gdzie uzyskać pomoc w zakresie konsultacji w odniesieniu do wycinki drzew i gatunków chronionych?* RDOŚ w Warszawie
 - c. **Rusin Małgorzata**, *Wycinka drzew a ochrona gatunkowa.*
 - d. **Stanicka Monika**, *Wycinka drzew, a ochrona gatunkowa*, RDOŚ w Katowicach
 - e. **Agnieszka Ossowska**, *Usuwanie drzew, a ochrona gatunkowa*, RDOŚ Gdańsk\
5. Proces wykrywczy w sprawach o przestępstwa przeciwko środowisku naturalnemu wykorzystano następujące prezentacje:
- a. **dr Krzysztof Józwicki**, *Proces wykrywczyw sprawach o przestępstwa przeciwko środowisku naturalnemu –wybrane aspekty*, WSPolw Szczytnie,
 - b. **kom. Bożena Węgrzyn**, *Ustalanie okoliczności zdarzeń i zabezpieczenie ich miejsca.*, Szkoła Policji w Katowicach.
6. Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie gospodarki odpadami. Obszary naruszeń i bezprawnych działań w zakresie gospodarki odpadami:

- a. **Izabela Szadura**, *Nielegalne postępowanie z odpadami z perspektywy inspekcji ochrony środowiska*, GIOŚ,
 - b. **Izabela Szadura**, *Uprawnienia i zadania kontrolne Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie gospodarki odpadami*, GIOŚ,
 - c. **Anna Popławska**, *Uprawnienia i zadania kontrolne Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie gospodarki odpadami. Problemy związane z transportem i składowaniem odpadów w kontekście art. 183 Kodeksu karnego. Nielegalny obrót odpadami*, GIOŚ.
7. Zadania realizowane w RDOŚ i obowiązki pracowników wykorzystano następujące prezentacje:
- a. **Maja Jakubiuk**, *Zadania realizowane w regionalnych dyrekcjach ochrony środowiska i obowiązki pracowników*, RDOŚ w Olsztynie.
8. Geoserwis wykorzystano następującą prezentację:
- a. **Jarosław Wołczuk**, *Geoserwis*, GDOŚ,
9. Parki Narodowe:
- a. **Monika Gdaniec**, Prezentacja Drawieński Park Narodowy – walory przyrodnicze, zagrożenia i problemy ochrony.
 - b. **dr Lech Krzysztofiak dr Anna Krzysztofiak**, Prezentacja ze Szkolenia dla funkcjonariuszy policji w ramach projektu LIFE15 GIE/PL/000758, Identyfikacja chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz problemy ich ochrony gatunkowej i strefowej, Wigierski Park Narodowy
 - c. **dr inż. Małgorzata Górna**, Prezentacja „SZKOLENIE DLA FUNKCJONARIUSZY POLICJI W RAMACH PROJEKTU LIFE15 GIE/PL/000758 MASZ PRAWO DO SKUTECZNEJ OCHRONY PRZYRODY Poznań, 25-26.10.2018 r., Identyfikacja występujących na terenie parku chronionych gatunków zwierząt i roślin oraz problemy ich ochrony gatunkowej i strefowej, - główny specjalista ds. ochrony przyrody”, Wielkopolski Park Narodowy
 - d. **Urszula Biereźnoj-Bazille**, Prezentacja - Dlaczego warto chronić przyrodę?,
 - e. **dr inż. Łukasz Tyburski**, Prezentacja, Siedliska przyrodnicze w Kampinoskim Parku Narodowym - Kampinoski PN, - Zespół ds. Nauki i Monitoringu Przyrody, KPN
 - f. **Grzegorz Voncina**, Prezentacja - Ochrona przyrody w Pienińskim Parku Narodowym - Sieć Natura 2000 i Ochrona Gatunkowa,
 - g. **dr Lech Krzysztofiak dr Anna Krzysztofiak**, Prezentacja ze Szkolenia dla funkcjonariuszy policji w ramach projektu LIFE15 GIE/PL/000758, Przyroda

Wigierskiego Parku Narodowego siedliska przyrodnicze z uwzględnieniem obszarów Natura 2000 i problemy ich ochrony, Wigierski Park Narodowy

- h. **Jarosław Szymański**, Prezentacja, Siedliska przyrodnicze w Poleskim Parku Narodowym,
- i. **dr inż. Konrad Wrzecionkowski**, Prezentacja - Siedliska przyrodnicze z uwzględnieniem obszarów Natura 2000 i problemy ich ochrony, Identyfikacja występujących na terenie parku chronionych gatunków zwierząt, roślin oraz problemy ich ochrony gatunkowej i strefowej, specjalista ds. ochrony przyrody
- j. <https://dpn.pl/inne-parki>
- k. http://www.pnbt.com.pl/zasady_zwiedzania_i_korzystania_z_pnbt-363
- l. <http://zpppn.pl/drewnski-park-narodowy-pl/park>
- m. [http://dpn.pl/galeria-drawienskiego-parku-narodowego/191-przyroda-parku.html#!prettyPhoto\[191\]/13/](http://dpn.pl/galeria-drawienskiego-parku-narodowego/191-przyroda-parku.html#!prettyPhoto[191]/13/)
- n. <http://zpppn.pl/gorzanski-park-narodowy-pl/park>
- o. https://www.gorzanski-park.pl/page,art,id,11,kategoria,Przyroda_nieozywiona.html
- p. https://www.gorzanski-park.pl/page,art,id,12,kategoria,Swiat_roslin.html
- q. <http://zpppn.pl/kampinoski-park-narodowy-pl/park>
- r. <https://www.kampinoski-pn.gov.pl/przyroda/flora>
- s. <https://www.kampinoski-pn.gov.pl/przyroda/fauna>
- t. <https://kpnmab.pl/flora>
- u. <https://kpnmab.pl/muflon>
- v. <https://slowinski-pn.pl/pl/ochrona-przyrody.html?showall=&start=2>
- w. www.magurski-pn.pl/foto1.php?img=181&typ=0
- x. <http://zpppn.pl/magurski-pl/park>
- y. <https://kpnmab.pl/geomorfologia>
- z. www.magurski-pn.pl/foto1.php?img=132&typ=0
- aa. <http://zpppn.pl/narwianski-park-narodowy-pl/park>
- bb. <http://zpppn.pl/ojcowski-park-narodowy-pl/park>
- cc. <http://www.ojcowski-park-narodowy.pl/main/galeria/idg:3/stg:2.html>
- dd. http://www.pnbt.com.pl/ekosystemy_lesne-375
- ee. https://www.pnbt.com.pl/krolestwo_protisty_protista-666
- ff. <https://www.pnbt.com.pl/ssaki-7>
- gg. <https://www.pnbt.com.pl/pl/galeria/foto.html>
- hh. <https://www.pnbt.com.pl/pl/galeria/foto1.html>
- ii. <http://www.bgpn.pl/galeria/babiogorskie-pejzaze.html>
- jj. <http://zpppn.pl/babiogorski-park-narodowy-pl/park>
- kk. https://bpn.com.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=25&Itemid=46

- ll. https://bpn.com.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=24&Itemid=45
- mm. https://bpn.com.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=19&Itemid=38
- nn. <http://zpppn.pl/bialowieski-park-narodowy-pl/park>
- oo. https://bpn.com.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=27&Itemid=211
- pp. <https://www.biebrza.org.pl/49,flora>
- qq. <http://zpppn.pl/biebrzanski-park-narodowy-pl/park>
- rr. <http://zpppn.pl/bieszczadzki-park-narodowy-pl/park>
- ss. https://www.bdpn.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=30&Itemid=46
- tt. <http://zpppn.pl/park-narodowy-ujscie-warty-pl/park>
- uu. <https://www.pnujsciewarty.gov.pl/54,swiat-roslin>
- vv. <https://www.pnujsciewarty.gov.pl/56,ptaki?tresc=120>
- ww. <https://www.pieninypl.pl/pl/958/0/swiat-roslin.html>
- xx. <http://zpppn.pl/pieninski-park-narodowy-pl/park>
- yy. <http://zpppn.pl/wigierski-park-narodowy-pl/park>
- zz. http://www.wigry.org.pl/glowne/ochrona_roslin.htm
- aaa. <http://zpppn.pl/roztoczanski-park-narodowy-pl/park>
- bbb. <http://zpppn.pl/slowinski-park-narodowy-pl/park>
- ccc. <https://www.swietokrzyskipn.org.pl/przyroda/rosliny/>
- ddd. <http://zpppn.pl/swietokrzyski-park-narodowy-pl/park>
- eee. <https://www.swietokrzyskipn.org.pl/przyroda/zwierzeta/kregowce/ptaki/>
- fff. <https://www.swietokrzyskipn.org.pl/przyroda/zwierzeta/kregowce/ssaki/>
- ggg. <https://www.swietokrzyskipn.org.pl/galeria/>
- hhh. <https://www.swietokrzyskipn.org.pl/galeria/glosy-ptakow/>
- iii. <http://zpppn.pl/tatrzański-park-narodowy-pl/park>
- jjj. <http://zpppn.pl/wielkopolski-park-narodowy-pl/park>
- kkk. <https://tpn.pl/poznaj/wody>

